

מלכים ב' פרק א

חלוקת הפרק

1. מלכות אחזיה בן אחאב, חטאו ועונשו א
2. בקשת אחזיה לדרוש באלוהי עקרון ב – ו
3. משלחות אחזיה לאליהו הנביא ז – יח

1. מלכות אחזיה בן אחאב, חטאו ועונשו (א)

א וַיִּפְשַׁע מוֹאֵב בְּיִשְׂרָאֵל, אַחֲרֵי מוֹת אַחָב.

מלכות אחזיה שהלך בדרך אביו, נענש כשנפצע קשה בשעה שנפל מן השבכה (מעקה) בביתו, וגם על ישראל שלא מיחו – הוכיחו את מלכם על דרכו, באה הפורענות (עונש) גם עליהם, כשמואב מרדה בישראל, "ויפשע מואב בישראל" ובכלל זה פסקו מלהביא לישראל מנחה, פגעו בערי ישראל שישבו בשכנותם ועוד.

עונש אישי – נפילתו מן השבכה, ופציעתו האנושה.

עונש כללי – מואב מרדו בישראל.

2. בקשת אחזיה לדרוש באלוהי עקרון (ב – ו)

ב וַיִּפֹּל אַחְזִיָּה בְּעַד הַשְּׂבָכָה, בְּעֵלְיָתוֹ אֲשֶׁר בְּשֶׁמְרוֹן--וַיַּחֵל; וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם לֵכוּ דַרְשׁוּ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן, אִם-אֲחִיָּה, מַחְלֵי זֶה.

ג וּמֵלֶאךָ יְהוָה, דִּבֶּר אֶל-אֱלִיָּה הַתְּשֻׁבִי, קוּם עֲלֵה, לִקְרַאת מֵלֶאכִי מֶלֶךְ-שֶׁמְרוֹן; וְדַבֵּר אֲלֵהֶם הַמְּבִלִי אִין-אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל, אַתֶּם הַלְכִים לְדַרְשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן.

ד וְלֵכֵן, כֹּה-אָמַר יְהוָה, הַמָּטָה אֲשֶׁר-עָלִיתָ שָׁם לֹא-תֵרַד מִמֶּנָּה, כִּי מוֹת תָּמוּת; וַיֵּלֶךְ, אֱלִיָּה.

ה וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים, אֵלָיו; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם, מַה-זֶּה שָׂבַתְּם.

ו וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ עָלָה לִקְרַאתְנוּ, וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ לָכוּ שׁוּבוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-שָׁלַח אֲתֶכֶם, וְדַבַּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה, הַמְּבִלִי אִין-אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שָׁלַח לְדַרְשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן לָכֵן הַמָּטָה אֲשֶׁר-עָלִיתָ שָׁם, לֹא-תֵרַד מִמֶּנָּה--כִּי-מוֹת תָּמוּת.

אחזיה שנפל ונפצע קשה, צווה את שלוחיו "לדרוש" - לשאול אם יתרפא מחוליו? "בבעל זבוב" - למשמים את האליל ששמו בעל זבוב, ואליהו הנביא נתבקש על פי ה' להוכיח את אחזיה בידי שלוחיו, על שביקש לדרוש בבעל זבוב, **המבלי אין אלוקים בישראל אתם הולכים לדרוש בבעל זבוב?"**

והוסיף לבשר להם כי סופו של אחזיה למות, והמלאכים (השליחים) עשו כאשר נצטוו, וישבו מדרכם אל בית אחזיה ובשרוהו, "כי מות תמות" (ו)

3. משלחות אחזיהו לאליהו הנביא (ז – יח)

ז וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים--מִה מִשְׁפֹּט הָאִישׁ, אֲשֶׁר עָלָה לְקִרְאֲתְכֶם; וַיְדַבֵּר אֵלֵיכֶם, אֶת-
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

ח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, אִישׁ בַּעַל שַׁעַר, וְאָזוּר עוֹר, אָזוּר בְּמַתְנִי; וַיֹּאמֶר, אֵלֶיָּה הַתְּשִׁבִי
הוּא.

ט וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שֶׁר-חֲמָשִׁים, וְחֲמָשִׁיו; וַיַּעַל אֵלָיו, וְהִנֵּה יוֹשֵׁב עַל-רֹאשׁ הַהָר, וַיְדַבֵּר
אֵלָיו, אִישׁ הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ דָּבָר רָדָה.

י וַיַּעֲנֶה אֵלֶיָּהוּ, וַיְדַבֵּר אֶל-שֶׁר הַחֲמָשִׁים, וְאִם-אִישׁ אֱלֹהִים אֲנִי, תֵּרַד אִשׁ מִן-
הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֶתְךָ וְאֶת חֲמָשֶׁיךָ; וְתֵרַד אִשׁ מִן-הַשָּׁמַיִם, וְתֹאכַל אֹתוֹ וְאֶת-חֲמָשָׁיו.
יֵא וַיִּשָּׁב וַיִּשְׁלַח אֵלָיו, שֶׁר-חֲמָשִׁים אַחֵר--וְחֲמָשָׁיו; וַיַּעַן, וַיְדַבֵּר אֵלָיו, אִישׁ הָאֱלֹהִים,
כֹּה-אָמַר הַמֶּלֶךְ מִהֲרָה רָדָה.

יב וַיַּעַן אֵלֶיָּהוּ, וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם, אִם-אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲנִי, תֵּרַד אִשׁ מִן-הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל
אֶתְךָ וְאֶת חֲמָשֶׁיךָ; וְתֵרַד אִשׁ-אֱלֹהִים מִן-הַשָּׁמַיִם, וְתֹאכַל אֹתוֹ וְאֶת-חֲמָשָׁיו.

יג וַיִּשָּׁב, וַיִּשְׁלַח שֶׁר-חֲמָשִׁים שְׁלֹשִׁים--וְחֲמָשָׁיו; וַיַּעַל וַיִּבֵּא שֶׁר-הַחֲמָשִׁים הַשְּׁלִישִׁי
וַיִּכְרַע עַל בְּרָכָיו לְנֶגֶד אֵלֶיָּהוּ, וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו וַיְדַבֵּר אֵלָיו, אִישׁ הָאֱלֹהִים, תִּיקַר-נָא
נַפְשִׁי וְנַפְשׁ עַבְדֶּיךָ אֵלֶּה חֲמָשִׁים בְּעֵינֶיךָ.

יד הִנֵּה יָרְדָה אִשׁ, מִן-הַשָּׁמַיִם, וְתֹאכַל אֶת-שְׁנֵי שָׂרֵי הַחֲמָשִׁים הָרִאשֹׁנִים, וְאֶת-
חֲמָשֵׁיהֶם; וְעַתָּה, תִּיקַר נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ.

טו וַיְדַבֵּר מֶלֶךְ יְהוָה, אֶל-אֵלֶיָּהוּ, רַד אֹתוֹ, אֶל-תִּירָא מִפְּנָיו; וַיִּקַּם וַיֵּרַד אֹתוֹ, אֶל-
הַמֶּלֶךְ.

טז וַיְדַבֵּר אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה, יַעַן אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ מְלָאכִים לְדַרְשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי
עַקְרוֹן הַמִּבְלִי אֵין אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל, לְדַרְשׁ בְּדַבְרוֹ; לִכֵּן הַמָּטָה אֲשֶׁר-עָלִיתָ שָׁם, לֹא-
תֵרַד מִמֶּנָּה--כִּי-מוֹת תָּמוּת.

יז וַיָּמַת כַּדָּבָר יְהוָה אֲשֶׁר-דָּבָר אֵלֶיָּהוּ, וַיִּמְלֹךְ יְהוָה תַּחְתָּיו, בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם, לַיהוָה
בֶּן-יְהוֹשֶׁפֶט מֶלֶךְ יְהוּדָה: כִּי לֹא-הָיָה לוֹ, בֶּן.

יח וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אַחְזִיָּהוּ, אֲשֶׁר עָשָׂה: הַלּוֹא-הֵמָּה כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.

משלחות אחזיהו לאליהו ותגובת אליהו

משלחת הראשונה: אחזיהו, כששמע את גזר דינו שנגזר עליו מפי אליהו, שלח אליו שר
חמישים בלווית חמישים חיילים כדי להביאו לפניו, ומשיצא שר החמישים אל אליהו הנביא,
וציווה עליו בתקיפות לבוא עמו אל אחזיהו, התפלל אליהו וירדה אש מן השמים, ושרפה את

שר החמישים ומלואו.

משלחת שניה: גם כששמע אחזיה על גורל המשלחת הראשונה במות שר החמישים ועל חמשיו, לא ויתר שב ושלח שר חמשיו וחמשיו (חמישים מלווים), כדי להוריד את אליהו אליו, ואף שר החמישים השני משצווה בחוזקה על אליהו לרדת, התפלל אליהו בשנית, והמיתה את כל שלוחי אחזיה " ... ותרד אש מן השמים ותאכל אותו ואת חמשיו" (יב)

משלחת שלישית: מששמע אחזיה על גורל המשלחת הראשונה והשניה, לא ויתר ושלח בשלישית משלחת נוספת בראשות שר חמישים וחמישים חיילים, ובשונה מהפעמים הקודמות עמד שר החמישים והתחנן בפני אליהו, על נפשו ועל נפש החיילים שעמו, ואחר ביקש מאליהו לבוא אל אחזיה, ואליהו נענה והלך אל המלך ששכב על מיטת חוליו בביתו, ושם שב על תוכחתו "המבלי אין אלוקים בישראל לדרוש בדברו"? ומפני שבחר לדרוש באלוהי זבוב, ולא באלוקי ישראל, ימות. "לכן המיטה אשר עלית שם לא תרד ממנה כי מות תמות" (יז), "וימת כדבר ה' וימלוך יהורם תחתיו..." (יח)

דברי המשלחת	תגובת אליהו
1. "וידבר אליו, איש האלוקים, המלך דבר, רדה (ט)	"... ואם איש אלוקים אני תרד אש מן השמים ותאכל אותך ואת חמשוך ותרד אש מן השמים ותאכל אותו ואת חמשיו" (י)
2. "וידבר אליו, איש האלוקים כה אמר המלך מהרה רדה" (יא)	"ויען אליה... תרד אש מן השמים ותאכל אותך ואת חמשוך ותרד אש אלוקים מן השמים ותאכל אותו ואת חמשיו" (יב)
3. "... ויעל ויבא... ויכרע על ברכיו... ויתחנן אליו... וידבר אליו איש האלוקים תיקר נא נפשי ונפש עבדיך אלה חמשים בעיניך... ועתה תיקר נפשי בעיניך" (יג-יד)	"וידבר מלאך ה' אל אליהו רד אותו אל תירא מפניו ויקום וירד אותו אל המלך" (טו)

1. עלית אליהו השמימה – א

2. הניסיונות של אליהו להיפרד מאלישע ותגובת אלישע – ב – ו

3. נס חציית הירדן ומעבר אליהו ואלישע – ז – ח

4. בקשת אלישע מאליהו ותגובת אליהו – ט – י

5. הסתלקות אליהו ועלייתו השמיים – יא – יב

6. נס חציית הירדן על ידי אלישע – יג – טו

7. החיפוש אחר אליהו – טז - יח

8. נס הצלת יושבי יריחו בריפוי מי העיר - יט - כב

9. מות הנערים ע"י אלישע - כג - כה

1. עליית אליהו השמימה (א)

א וַיְהִי, בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת-אֱלִיָּהוּ, בְּסַעֲרָה, הַשָּׁמַיִם; וַיִּלֶךְ אֱלִיָּהוּ וְאֱלִישָׁע, מִן-הַגִּלְגָּל.

משהגיע שעתו של אליהו לעלות בסערה לשמים, השתדל אליהו לדחות את אלישע ממנו מתוך ענווה (רש"י), שלא יראה בהלקחו לשמים, ובכל פעם מסרב אלישע להיפרד ממנו, ושב ונשבע שלש פעמים "חי ה' וחי נפשך אם אעזבך"

2. הניסיונות של אליהו להיפרד מאלישע ותגובת אלישע (ב – ו)

ב וַיֹּאמֶר אֱלִיָּהוּ אֶל אֱלִישָׁע שֶׁב-נָא פֹה, כִּי יְהוָה שְׁלַחְנִי עַד-בֵּית-אֵל, וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע, חִי-יְהוָה וְחִי נַפְשְׁךָ אִם-אֶעֱזָבְךָ; וַיֵּרְדוּ, בֵּית-אֵל.

ג וַיֵּצְאוּ בְנֵי-הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר-בֵּית-אֵל, אֶל-אֱלִישָׁע, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, הִדְעָתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ; וַיֹּאמֶר גַּם-אֲנִי יֹדְעֵתִי, הַחֲשׂוּ.

ד וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלִיָּהוּ אֱלִישָׁע שֶׁב-נָא פֹה, כִּי יְהוָה שְׁלַחְנִי יְרִיחוֹ, וַיֹּאמֶר, חִי-יְהוָה וְחִי-נַפְשְׁךָ אִם אֶעֱזָבְךָ; וַיָּבֹאוּ, יְרִיחוֹ.

ה וַיִּגְשׂוּ בְנֵי-הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר-בִּירִיחוֹ, אֶל-אֱלִישָׁע, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, הִדְעָתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ; וַיֹּאמֶר גַּם-אֲנִי יֹדְעֵתִי, הַחֲשׂוּ.

ו וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלִיָּהוּ שֶׁב-נָא פֹה, כִּי יְהוָה שְׁלַחְנִי הִירְדָּנָה, וַיֹּאמֶר, חִי-יְהוָה וְחִי-נַפְשְׁךָ אִם-אֶעֱזָבְךָ; וַיִּלְכוּ, שְׁנֵיהֶם.

ניסיונות אליהו להיפרד מאלישע ותגובת אלישע

המקום	דברי אליהו לאלישע	תגובת אלישע
-------	-------------------	-------------

בגלגל	"ויאמר... שב נא פה כי הי שלחני עד בית אל" (ב)	"ויאמר... חי הי וחי נפשך אם אעזבך" (א)
בית - אל	"ויאמר... שב נא פה כי הי שלחני יריחו" (ד)	"ויאמר, חי הי וחי נפשך אם אעזבך ויבואו יריחו" (ד)
יריחו	"ויאמר לו שב פה כי הי שלחני הירדנה" (ו)	"ויאמר, חי הי וחי נפשך אם אעזבך וילכו שניהם" (ו)

שלוש פעמים אמר אליהו לאלישע על עניין הפרדה, וזאת כדי שלא יפחד כשיראה אותו עולה בסערה השמים, ונראה כי אלישע התקשה לעכל במחשבתו, כי לא יראה עוד את אליהו רבו, ובכל פעם שאליהו ביקש להיפרד, התעקש אלישע ונשבע שלא יפרד ממנו. גם בני הנביאים שידעו כי הפרידה היא עובדה מוגמרת, גילו זאת לאלישע כדי להרגיעו, ותגובת אלישע היתה, "גם אני ידעתי החשו" (ג)

3. נס חציית הירדן ומעבר אליהו ואלישע (ז – ח)

ז וְחַמְשִׁים אִישׁ מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים, הִלְכוּ, וַיַּעֲמְדוּ מִנְּגַד, מִרְחוֹק; וּשְׁנֵיהֶם, עֹמְדוֹ עַל-הַיַּרְדֵּן.

ח וַיִּקַּח אֵלֵיהֶו אֶת-אֲדָרְתוֹ וַיְגַלֵּם וַיִּכֶּה אֶת-הַמַּיִם, וַיִּחַצוּ הַנָּה וְהַנָּה; וַיַּעֲבְרוּ שְׁנֵיהֶם, בְּחַרְבָּה.

אלישע שדבק באליהו ולא רצה להיפרד ממנו, הלכו ובאו עד הירדן בעוד חמישים מבני הנביאים עמדו במרחק רב מהם, ובעומדם לפני הירדן הכה אליהו באדרתו על המים, ובדרך ניסית נחצה הירדן ושניהם עברו, "... ויחצו הנה והנה ויעברו שניהם בחרבה". (ח)

4. בקשת אלישע מאליהו ותגובת אליהו (ט – י)

ט וַיְהִי כְעֶבְרָם, וְאֵלֵיהֶו אָמַר אֶל-אֱלִישֶׁע שְׂאֵל מָה אֶעֱשֶׂה-לָךְ, בְּטָרָם, אֶלְקַח מֵעַמְךָ; וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע, וַיְהִי נָא פִי-שְׁנַיִם בְּרוּחַךְ אֵלַי.

י וַיֹּאמֶר, הַקְּשִׁית לְשֹׂאֵל; אִם-תִּרְאֶה אֶתִּי לֹקַח מֵאֲתָךְ, יְהִי-לָךְ כֵּן, וְאִם-אֵין, לֹא יְהִיֶּה.

אחר שעברו את הירדן, פנה אליהו לאלישע "שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך" (ט), ותשובת אלישע היתה "ויהי נא פי שניים ברוחך אלי", ואף על פי שבקשת אלישע היתה קשה וכבדה, "ויאמר הקשית לשאול", לא דחה אליהו את בקשתו, והעמיד תנאי למימושה "אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן..." (י), שבכך יכיר שגם משמים הסכימו למלא את בקשתו, אחרי שזכה לראות את המראה הגדול, עלייתו לשמים.

5. הסתלקות אליהו ועלייתו השמיים (יא – יב)

יֵא וַיְהִי, הִמָּה הַלְכִים הַלּוֹךְ וְדַבֵּר, וְהִנֵּה רֶכֶב-אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ, וַיִּפְרְדּוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם; וַיַּעַל, אֱלֹהֵינוּ, בְּסַעֲרָה, הַשָּׁמַיִם.

יב וְאֵלִישַׁע רָאָה, וְהוּא מִצַּעַק אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפְרָשָׁיו, וְלֹא רָאָהוּ, עוֹד; וַיַּחֲזֵק, בְּבִגְדָיו, וַיִּקְרַעֵם לְשָׁנַיִם קָרְעִים.

בעוד אליהו ואלישע הולכים ומדברים, ראה אלישע במראה הנבואה כיצד עלה אליהו בסערה לשמים. משראה אלישע שאלהו נסתלק ממנו, נתמלא אלישע חרדה והתרגשות, "והוא מצעק אבי... ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים". (יב)

6. נס חציית הירדן על ידי אלישע (יג – טו)

יג וַיֵּרָם אֶת-אֲדָרְת אֱלֹהֵינוּ, אֲשֶׁר נִפְלָה מֵעַלְיוֹ; וַיֵּשֶׁב וַיַּעֲמֵד, עַל-שַׁפְת הַיַּרְדֵּן.

יד וַיִּקַּח אֶת-אֲדָרְת אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר-נִפְלָה מֵעַלְיוֹ, וַיִּכֶּה אֶת-הַמַּיִם, וַיֹּאמֶר, אֵינִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵינוּ; אִף-הוּא וַיִּכֶּה אֶת הַמַּיִם, וַיַּחֲצוּ הַנָּה וְהַנָּה, וַיַּעֲבֹר, אֱלִישַׁע.

טו וַיִּרְאֶהוּ בְנֵי-הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר-בִּירִיחוֹ, מִנְּגִד, וַיֹּאמְרוּ, נַחַח רֹחַ אֱלֹהֵינוּ עַל-אֱלִישַׁע; וַיָּבֵאוּ, לִקְרָאתוֹ, וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ, אַרְצָה.

אחר שנסתלק אליהו מאלישע, לקח אלישע את אדרת אליהו והכה בירדן ונחצו לשניים ועבר, " ... ויכה את המים ויחצו הנה והנה ויעבור אלישע" (טו), ובני הנביאים הכירו בברור שרוח אליהו נחה על אלישע.

7. החיפוש אחר אליהו (טז – יח)

טז וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה-נָא יֵשׁ-אֶת-עַבְדֶּיךָ חֲמִשִּׁים אַנְשִׁים בְּנֵי-חֵיל, יִלְכוּ נָא וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-אֲדֹנֶיךָ--פֶּן-נִשְׂאוּ רוּחַ יְהוָה, וַיִּשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַהָרִים אוּ בְּאַחַת הַגִּיאוֹת (הַגִּיאוֹת); וַיֹּאמֶר, לֹא תִשְׁלַחוּ.

יז וַיִּפְצְרוּ-בּוֹ עַד-בֶּשֶׁת, וַיֹּאמֶר שְׁלַחוּ; וַיִּשְׁלַחוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ, וַיִּבְקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה-יָמִים וְלֹא מָצְאוּ.

יח וַיָּשִׁבוּ אֵלָיו, וְהוּא יוֹשֵׁב בִּירִיחוֹ; וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, הֲלֹא-אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם אַל-תִּלְכוּ.

כשראו בני הנביאים את אלישע חוזר לבדו, חשבו שאלהו הושלך ומת, ורצו לקברו (מצודת דוד), ואלישע נענה להפצרותיהם לצאת לחפשו, ואחר שלא מצאוהו במשך שלושה ימים, שבו למקומם.

8. נס הצלת יושבי יריחו בריפוי מי העיר (יט – כב)

יט וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר, אֶל-אֱלִישַׁע, הִנֵּה-נָא מוֹשֵׁב הָעִיר טוֹב, כִּאֲשֶׁר אֲדֹנֵי רָאָה; וְהַמַּיִם רָעִים, וְהָאָרֶץ מְשֻׁכָּלֶת.

כ וַיֹּאמֶר, קַחוּ-לִי צִלְחִית חֲדָשָׁה, וְשִׂימוּ שָׁם, מֶלַח; וַיִּקְחוּ, אֵלָיו.

כא וַיֵּצֵא אֶל-מוֹצֵא הַמַּיִם, וַיִּשְׁלַךְ-שָׁם מֶלַח; וַיֹּאמֶר כֹּה-אָמַר יְהוָה, רַפְּאֵתִי לַמַּיִם הָאֵלֶּה--לֹא-יְהִי מִשָּׁם עוֹד, מוֹת וּמִשְׁכָּלֶת.

כב וַיִּרְפוּ הַמַּיִם, עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כַּדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר.

אלישע, ששהה ביריחו, ריפא בדרך ניסית את מי יריחו הרעים כבקשת אנשי העיר, ובכך מנע מהם שכול ומוות שאירעו בשל המים.

9. מות הנערים ע"י אלישע (כג – כה)

כג וַיַּעַל מִשָּׁם, בֵּית-אֵל; וְהוּא עָלָה בַדֶּרֶךְ, וַנְּעָרִים קִטְנִים יֵצְאוּ מִן-הָעִיר, וַיִּתְקַלְסוּ-בוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ, עָלָה קִרְחַם עָלָה קִרְחַם.

כד וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם, וַיִּקְלָלֵם בְּשֵׁם יְהוָה; וַתִּצְאָנָה שְׁתֵּי דְבִיּוֹתָיו מִן-הָעִיר, וַתִּבְקַעְנָה מֵהֶם, אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם יְלָדִים.

כה וַיִּלֶךְ מִשָּׁם, אֶל-הַר הַכְּרָמֶל; וּמִשָּׁם, שָׁב שִׁמְרוֹן.

נערים שזלזלו בכבודו, וקראו לעברו "עלה קרח עלה קרח" הומתו בקללתו, כששני דובים הרגו מהם ארבעים ושניים נערים.

מלכים ב' פרק ג

חלוקת הפרק

1. מלכות יהורם בן אחאב – א – ג

2. מלחמת שלושת המלכים במלך מואב – ד – י

3. בקשת יהושפט לדרוש את ה' ונבואת אלישע – יא – יט

4. מפלת מואב – כ – כו

5. מעשה מלך מואב בבנו - כז

1. מלכות יהורם בן אחאב (א – ג)

א ויהורם בן-אחאב, מלך על-ישראל בשמרון, בשנת שמנה עשרה, ליהושפט מלך יהודה; וימלך, שתיים-עשרה שנה.

ב ויעשה הרע, בעיני יהוה--רק, לא כאביו וכאמו; ויסר את-מצבת הבעל, אשר עשה אביו.

ג רק בחטאות ירבעם בן-נבט, אשר-החטיא את-ישראל--דבק: לא-סר, ממנה.

יהורם בן אחאב שמלך על ישראל, גם הוא עשה הרע בעיני ה', אך לא הרשיע כאחאב אביו, "...רק לא כאביו וכאמו ויסר את מצבת הבעל אשר עשה אביו" (יב), וגם

שהחל בביעור האלילות מישראל, לא הסיר את האשרה שעשתה אמו, ובעגלי הזהב שעשה ירבעם דבק (רד"ק, מצודת דוד)

2. מלחמת שלושת המלכים במלך מואב (ד – י)

ד ומישע מלך-מואב, היה נקד; והשיב למלך-ישראל מאה-אלף כרים, ומאה אלף אילים צמר.

ה ויהי, כמות אחאב; ויפשע מלך-מואב, במלך ישראל.

ו ויצא המלך יהורם, ביזום ההוא--משמרון; ויפקד, את-כל-ישראל.

ז וילך וישלח אל-יהושפט מלך-יהודה לאמר, מלך מואב פשע בי--התלך אתי אל-מואב, למלחמה; ויאמר אעלה, כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסיך.

ח ויאמר, אי-זה הדרך נעלה; ויאמר, דרך מדבר אדום.

ט וילך מלך ישראל ומלך-יהודה, ומלך אדום, ויסבו, דרך שבעת ימים; ולא-היה מים למחנה ולבהמה, אשר ברגליהם.

י ויאמר, מלך ישראל: אהה--כי-קרא יהוה לשלשת המלכים האלה, לתת אותם ביד-מואב.

אחר מות אחאב, מרד מלך מואב בישראל ופסק מלתת מס למלך ישראל, ומפני זאת נקבצו יהורם מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה, ומלך אדום למחנה אחד במלחמתם נגד מלך מואב. אך בדרכם למלחמה במלך מואב, תעו במדבר אדום ועמדו כולם בסכנת חיים, כשלא היה להם ולבהמות שעימם מים לשתות "..." ויסבו דרך שבעת ימים ולא היה מים למחנה ולבהמה אשר ברגליהם" (ט), ומכאן הסיק יהורם מלך ישראל כי זה להם גזירה משמים, שלא ימצא להם מים כדי שיכשלו וימותו בידי מלך מואב.

3. בקשת יהושפט לדרוש את ה' ונבואת אלישע (יא – ט)

יא ויאמר יהושפט, האין פה נביא ליהוה, ונדרשה את-יהוה, מאותו; ויען אחד מעבדי מלך ישראל, ויאמר, פה אלישע בן-שפט, אשר-יצק מים על-ידי אליהו.

יב ויאמר, יהושפט, יש אותו, דבר-יהוה; וירדו אליו, מלך ישראל ויהושפט--ומלך אדום.

יג ויאמר אלישע אל-מלך ישראל, מה-לי ולך--לך אל-נביאי אביר, ואל-נביאי אמה; ויאמר לו, מלך ישראל, אל-כי-קרא יהוה לשלשת המלכים האלה, לתת אותם ביד-מואב.

יד ויאמר אלישע, חי-יהוה צבאות אשר עמדתי לפניו, כי לולי פני יהושפט מלך-יהודה, אני נשא-אם-אביט אליך, ואם-אראך.

טו ועתה, קחו-לי מנגן; והיה כנגן המנגן, ותהי עליו יד-יהוה.

טז ויאמר, כה אמר יהוה: עשה הנחל הזה, גבים גבים.

יז כי-כה אמר יהוה, לא-תראו רוח ולא-תראו גשם, והנחל ההוא, ימלא מים; ושתיתם אתם ומקניכם, ובהמתכם.

יח ונקל זאת, בעיני יהוה; ונתן את-מואב, בידכם.

יט והכיתם כל-עיר מבצר, וכל-עיר מבחור, וכל-עץ טוב תפילו, וכל-מעיני-מים תסתמו; וכל החלקה הטובה, תכאבו באבנים.

יהושפט מלך יהודה, שחש בסכנה הפיזית של גדודי מחנות ישראל, יהודה ואדום בעת שאזלו המים, ותעו במדבר, המלך יהושפט הציע ונענה, ללכת לדרוש את דבר ה' מה עלה בגורלם, ובפנייתם לאלישע הנביא הוכיח הנביא את מלך ישראל, "מה לי ולך לך אל נביאי אביך..." (יג), ורק בשל נוכחותו של יהושפט מלך יהודה, נענה וניבא להם שהנחל ימלא מים, והמים שיתאספו בגבים יהיו בהם כדי לספק מי שתיה להם ולבהמתם, והוסיף שבמלחמתם במואב, תהיה ידם על העליונה, "... והנחל ההוא ימלא מים ושתיתם אתם ומקניכם ובהמתכם" (יז) "... ונתן את מואב בידכם" (יח)

4. מפלת מואב (כ – כו)

כ ויהי בבקר כעלות המנחה, והנה-מים באים מדרך אדום; ותמלא הארץ, את-המים.

כא וכל-מואב, שמעו, כי-עלו המלכים, להלחם בם; ויצעקו, מכל חגר חגרה ומעלה, ויעמדו, על הגבול.

כב וישכימו בבקר, והשמש זרחה על-המים; ויראו מואב מנגד את-המים, אדמים כדם.

כג ויאמרו, דם זה, החרב נחרבו המלכים, ויכו איש את-רעהו; ועתה לשלל, מואב.

כד ויבאו, אל-מחנה ישראל, ויקמו ישראל ויכו את-מואב, וינסו מפניהם; ויבו- (ויכו-) בה, והכות את-מואב.

כה והערים יהרסו וכל-חלקה טובה ישליכו איש-אבנו ומלאוה, וכל-מעין-מים יסתמו וכל-עץ-טוב יפילו, עד-השאיר אבניה בקיר, חרשת; ויסבו הקלעים, ויכוה.

כו וירא מלך מואב, כי-חזק ממנו המלחמה; ויקח אותו שבע-מאות איש שלף חרב, להבקיע אל מלך אדום--ולא יכלו.

משנגזר על ממלכת מואב ליפול בידי שלושת המלכים (ישראל, יהודה ואדום), הטעה אותם ה':

א'. משחשבו את מי הגשמים שזרמו בנחל לדם, וזאת מפני שנראו להם אדומים כדרך המים כשהשמש זורחת עליהם, ובהשתקפות הרי אדום.

ב'. כשחשבו שמקור "הדם" בנחל, הינו דם שלוש המלכים שנלחמו אלו באלו בגלל סכסוך שפרץ בניהם, וקמו זה על זה ונפלו רבים, "ויאמרו דם זה החרב נחרבו המלכים ויכו איש את רעהו..." (כג)

ג'. נטע בהם ה' מחשבה לקום ולבא למלחמה בשלושת המלכים, אחרי שכבר נעשתה מלאכתם כשנלחמו בינם לבין עצמם, ומה שיותר זה לקחת את השלל שלוש המלכים, "ועתה לשלל". ומשבאו למלחמה כשאינם ערוכים, נפלו לפני מלכי ישראל ויהודה ומלך אדום, "ויקומו ישראל ויכו את מואב וינוסו מפניהם..." (כו), ועוד עלה בידי ישראל להרוס את כל ערי מואב, "והערים יהרוסו וכל חלקה טובה ישליכו איש אבנו ומלאוה..." (כה)

5. מעשה מלך מואב בבנו (כז)

כז ויקח את-בנו הבכור אשר-ימלך תחתיו, ויעלהו עלה על-החמה, ויהי קצף-גדול, על-ישראל; ויסעו, מעליו, וישבו, לארץ.

"ויהי קצף (כעס) גדול על ישראל	"ויקח את בנו הבכור"	
כעס של ה' על ישראל שנזכרו עוונותיהם, שאף הם עובדי עבודה זרה, ואינן ראויים לנס.	בנו של מלך מואב.	רש"י
כעס על מלך אדום, על ישראל מפני שלא באו להוציא את בנו מתחת צלך מואב.	בנו של מלך אדום שהיה שבוי בידי מלך מואב והוצא להורג, והקריבו בפני אדום.	רד"ק מצודת דוד

פעמיים נתבקש יהושפט מלך יהודה לעזור למלך ישראל

מלכים ב' פרק ג	מלכים א' פרק כב
"ויצא המלך יהורם... וישלח אל יהושפט מלך יהודה לאמר מלך מואב פשע בי התלך אתי אל מואב למלחמה?" (1 - ז)	"ויאמר (אהאב) אל יהושפט התלך אתי למלחמה רמות גלעד..." (ד)
"ויאמר אעלה כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסיך" (ז)	"ויאמר יהושפט אל מלך ישראל כמוני כעמי כעמך כסוסי כסוסיך" (ד)
"ויאמר יהושפט האין פה נביא להי ונדרשה את ה' מאותו" (יא)	"ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא כיום את דבר ה'" (ה)

<p>"ויען אחד מעבדי מלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט..." (יא)</p>	<p>"ויקבוץ מלך ישראל את הנביאים כארבע מאות איש..." (י)</p>
<p>"ויאמר יהושפט יש אותו דבר הי וירדו אליו מלך ישראל ויהושפט ומלך אדום" (יב)</p>	<p>"ויאמר יהושפט האיך פה נביא להי עוד ונדרשה מאותו" (י) "ויאמר מלך ישראל אל יהושפט עוד איש אחד לדרוש את הי מאותו ואני שנאתיו כי לא יתנבא עלי טוב כי אם רע... מכיהו בן ימלה..." (יג) "ויקרא מלך ישראל אל סריס אחד ויאמר מהרה מיכיהו בן ימלה" (יד)</p>

מלכים ב' פרק ד

חלוקת הפרק

1. נס השמן – א – ז
2. אלישע בבית האשה השונמית – ח – י
3. חסד אלישע עם האשה השונמית – יא – יז
4. מות הילד – יח – כא
5. תגובת האשה אחר מות בנה – כב – כח
6. החייאת הילד – כט – לז
7. נס תבשיל המוות – לח – מא
8. נס כלכלת מאה איש במעט מזון – מב – מד

1. נס השמן (א – ז)

א ואשה אחת מנשי בני-הנביאים צעקה אל-אלישע לאמר, עבדך אישי מת, ואתה ידעת, כי עבדך היה ירא את-יהוה; והנשה--בא לקחת את-שני ילדי לו, לעבדים.
ב ויאמר אליה אלישע, מה אעשה-לך, הגידי לי, מה-יש-לכי (לך) בבית; ותאמר, אין לשפחתך כל בבית, כי, אם-אסוף שמן.

ג ויאמר, לְכִי שְׂאֵלֶי-לֶךְ כָּלִים מִן-הַחוּץ, מֵאֵת, כָּל-שִׁכְנֵי (שְׁכֵנֶיךָ)--כָּלִים רַקִּים, אֵל-תִּמְעִיטִי.

ד וּבָאת, וְסָגַרְתְּ הַדָּלֶת בְּעֶדְךָ וּבְעֵד-בְּנֵיךָ, וַיִּצְקֶתְךָ, עַל כָּל-הַכָּלִים הָאֵלֶּה; וְהִמְלֵא, תִּפְסִיעִי.

ה וּתְלָךְ, מֵאֵתוֹ, וּתְסָגְרִי הַדָּלֶת, בְּעֵדָה וּבְעֵד בְּנֵיךָ; הֵם מְגִישִׁים אֵלַיךָ, וְהִיא מֵיִצְקֶתְךָ (מוֹצֵקֶת).

ו וְיִהְיֶה כְּמִלַּאת הַכָּלִים, וְתֹאמַר אֶל-בְּנֵי הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כָּלִי, וַיֹּאמֶר אֵלַיךָ, אֵין עוֹד כָּלִי; וַיַּעֲמֵד, הַשָּׁמֶן.

ז וּתְבֹא, וּתְגַדֵּל אִישׁ הָאֵלֶּהִים, וַיֹּאמֶר לְכִי מְכַרִי אֶת-הַשָּׁמֶן, וְשִׁלְמִי אֶת-נִשְׁיִכִי (נִשְׁיֶיךָ); וְאֶת בְּנֵיכִי (וּבְנֵיךָ), תַּחֲיֵי בְּנוֹתֶיךָ.

אלישע, הוסיף והציל אשה, שהיתה במצוקה כלכלית מהנושה (בעל חוב) יהורם בן אחאב, אשר ביקש לקחת את שני ילדיה, בעבור החוב בריבית שהיה חייב בעלה עובדיה שמת, ולא הספיק להחזיר לו. האשה אשר היתה חסרת כל, מלבד אסוך (כלי קטן) שמן, אלישע עשה שיתרבה שמן עוד ועוד עד שנתמלאו כל הכלים שבביתה, ואחר מכרה את השמן ושלמה לנושה את החוב, והצילה את שני בניה מידי.

הערה: חכמים מציינים כי האשה היתה אשת עובדיה, ששרת את אחאב המלך ונזקק לממון רב, כדי להציל ולכלכל את נביאי האמת, בשעה שהחביאם במערות מפני אחאב ואיזבל, שחיפשו אחר נביאי האמת להרגם, "ויאמר (עובדיה) מה חטאתי... ואחביא מנביאי ה' מאה... ואכלכלם לחם ומים" (מלכים א, יח, ז – ד)

2. אלישע בבית האשה השונמית (ח – י)

ח וְיִהְיֶה הַיּוֹם וַיַּעֲבֵר אֶל־שׁוֹנֵם, וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה, וּתְחַזְּקֶיךָ בּוֹ, לְאָכֹל-לֶחֶם; וְיִהְיֶה מִדֵּי עֲבֹרֹךָ, יִסֹּר שְׁמָה לְאָכֹל-לֶחֶם.

ט וְתֹאמַרְךָ, אֶל-אִשָּׁהּ, הֲנֵה-נָא יִדְעָתִי, כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא--עָבַר עָלֵינוּ, תְּמִיד. י נַעֲשֶׂה-נָא עֲלֵית-קִיר קִטְנָה, וְנִשְׂמִים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשִׁלְחָן וְכֹסֶא וּמִנּוֹרָה; וְהִיָּה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ, יִסֹּר שְׁמָה

משהגיע אלישע לשונם, זכה להתארח בבית אשה, אשר בעצה אחת עם בעלה קבעו עבורו מקום ללון בביתם, וזאת מתוך שהכירו בו "כי איש אלוקים קדוש הוא".

3. חסד אל ישע עם האשה השונמית (יא – יז)

יא וְיִהְיֶה הַיּוֹם, וַיָּבֵא שְׁמָה; וַיִּסֹּר אֶל-הָעֲלִיָּה, וַיִּשְׁכַּב-שְׁמָה.

יב וַיֹּאמֶר אֶל-גִּיחְזִי נַעֲרוֹ, קְרָא לַשׁוֹנְמִית הַזֹּאת; וַיִּקְרָא-לָהּ--וּתַעֲמֵד, לְפָנָיו.

יג ויאמר לו, אמר נא אליה הנה חרדת אלינו את-כל-החרדה הזאת, מה לעשות
לה, היש לדבר-לך אל-המלך או אל-שר הצבא; ותאמר, בתוך עמי אנכי ישבת.

יד ויאמר, ומה לעשות לה; ויאמר גיחזי, אבל בן אין-לה--ואישה זקן.

טו ויאמר, קרא-לה; ויקרא-לה--ותעמד, בפתח.

טז ויאמר, למועד הזה כעת חיה, אתי (את), חבקת בן; ותאמר, אל-אדני איש האלהים אל
תכזב, בשפחתך.

יז ותהר האשה, ותלד בן, למועד הזה כעת חיה, אשר-דבר אליה אלישע.

אלישע ביקש לגמול חסד על טוב לב האשה השונמית, ואחר שגילה שאין לה בן,
הבטיח לה שתפקד ויוולד לה בן, "ויאמר למועד חזה כעת חיה את חובקת בן",
וכעבור שנה ילדה בן.

4. מות הילד (יח – כא)

יח ויגדל, הילד; ויהי היום, ויצא אל-אביו אל-הקצרים.

יט ויאמר אל-אביו, ראשי ראשי; ויאמר, אל-הנער, שאהו, אל-אמו.

כ וישאהו--ויביאהו, אל-אמו; וישב על-ברכיה עד-הצהרים, וימת.

כא ותעל, ותשכבהו, על-מטת, איש האלהים; ותסגר בעדו, ותצא.

משגדל הבן יצא עם אביו, וכשהיה עומד עם אביו ליד הקוצרים, מסיבה כלשהיא (אולי
התייבשות) חש ברע ומת.

5. תגובת האשה אחר מות בנה (כב – כח)

כב ותקרא, אל-אישה, ותאמר שלחה נא לי אחד מן-הנערים, ואחת האתנות;
וארוצה עד-איש האלהים, ואשובה.

כג ויאמר, מדוע אתי (את) הלכתי (הלכת) אליו היום--לא-חדש, ולא שבת; ותאמר,
שלום.

כד ותחבש, האתון, ותאמר אל-נערה, נהג ולך; אל-תעצר-לי לרכב, כי אם-אמרתי
לה.

כה ותלך, ותבא אל-איש האלהים--אל-הר הכרמל; ויהי כראות איש-האלהים אתה,
מנגד, ויאמר אל-גיחזי נערו, הנה השונמית הלז.

כו עתה, רוצן-נא לקראתה, ואמר-לה השלום לך השלום לאישך, השלום לילד;
ותאמר, שלום.

כז ותבא אל-איש האלהים, אל-ההר, ותחזק, ברגליו; ויגש גיחזי להדפה, ויאמר
איש האלהים הרפה-לה כפי-נפשה מרה-לה, ויהוה העלים ממני, ולא הגיד לי.

כח ותאמר, השאלתי בן מאת אדוני; הלא אמרתי, לא תשלה אתי.

משמת בנה, מהרה אל אלישע, ומרוב צערה הטיחה באלישע דברים קשים, "ותאמר
השאלתי בן מאת אדוני?" "הלא אמרתי לא תשלה אותי"

6. החייאת הילד (כט – לז)

כט ויאמר לגיחזי חגר מתניך, וקח משענתי בדרך ולה, כפי-תמצא איש לא תברכנו, וכי-
יברכך איש לא תעננו; ושמת משענתי, על-פני הנער.

ל ותאמר אם הנער, חי-יהוה וחי-נפשך אם-אעזבך; ויקם, וילך אחריה.

לא וגחזי עבר לפניהם, וישם את-המשענת על-פני הנער, ואין קול, ואין קשב; וישב
לקראתו ונגד-לו לאמר, לא הקיץ הנער.

לב ויבא אלישע, הביתה; והנה הנער מת, משכב על-מטתו.

לג ויבא, ויסגר הדלת בעד שניהם; ויתפלל, אל-יהוה.

לד ויעל וישכב על-הילד, וישם פיו על-פיו ועיניו על-עיניו וכפיו על-כפו, ויגהר, עליו; ויחם,
בשר הילד.

לה וישב וילך בבית, אחת הנה ואחת הנה, ויעל, ויגהר עליו; ויזרר הנער עד-שבע
פעמים, ויפקח הנער את-עיניו.

לו ויקרא אל-גיחזי, ויאמר קרא אל-השנמית הזאת, ויקראה, ותבא אליו; ויאמר,
שאי בנך.

לז ותבא ותפל על-רגליו, ותשתחו ארצה; ותשא את-בנה, ותצא.

מששמע אליהו את דברי האשה השונמית, מיהר את ביתה ושם נשא תפילה, "...
ויתפלל אל ה'" (לג) ובדרך ניסית, פקח הילד את עיניו וחי, והאשה מרוב התרגשות
נפלה לרגליו, ויצאה עם בנה.

7. נס תבשיל המוות (לח – מא)

לח ואלישע שב הגלגלה, והרעב בארץ, ובני הנביאים, ישבים לפניו; ויאמר לנערו, שפת
הסיר הגדולה, ובשל נזיד, לבני הנביאים.

לט ויצא אחד אל-השדה, ללקט ארת, וימצא גפן שדה, וילקט ממנו פקעת שדה מלא
בגדו; ויבא, ויפלח אל-סיר הנזיד--כי-לא ידעו.

מ ויצקו לאנשים, לאכול; ויהי כאכלם מהנזיד והמה צעקו, ויאמרו מות בסיר איש
האלהים, ולא יכלו, לאכל.

מא ויאמר, וקחו-קמח, וישלח, אל-הסיר; ויאמר, צק לעם ויאכלו, ולא היה דבר רע, בסיר. מלבד מעשי הניסים של אלישע עם שתי הנשים, הוסיף לרפא את התבשיל שנתבשל בו בטעות ירק "גפן שדה" רעיל, ואלישע הורה להשליך בסיר קמח, והאוכל המורעל שבסיר תוקן.

8. נס כלכלת מאה איש במעט מזון (מב – מד)

מב ואיש בא מבעל שלשה, ויבא לאיש האלהים לחם בפורים עשרים-לחם שערים, וכרמל, בצקלנו; ויאמר, תן לעם ויאכלו.

מג ויאמר, משרתו, מה אתן זה, לפני מאה איש; ויאמר, תן לעם ויאכלו--כי כה אמר יהוה, אכל והותר.

מד ויתן לפניהם ויאכלו ויותרו, כדבר יהוה.

עם החרפת הרעב בארץ, לא היה די מאכל לכולם וגם כאן עשה אלישע, שהאוכל המועט שהיה בפני מאה איש, יספיק לכולם ואף נשאר, בניגוד למשרתו שפקפק "ויאמר מה אתן זה לפני מאה איש- ויאמר תן לעם... אכול והותר".

מלכים ב' פרק ה

חלוקת הפרק

1. נעמן שר צבא מלך ארם אצל מלך ישראל – א – י
2. תגובת מלך ישראל – ז
3. ריפוי נעמן – ח – יד
4. התודה לה' מפי נעמן וסירובו של אלישע – טו – טז
5. בקשות נעמן מאלישע – יז – יט
6. חטא גחזי ועונשו – כ – כז

1. נעמן שר צבא מלך ארם אצל מלך ישראל (א – ו)

א ונעמן שר-צבא מלך-ארם היה איש גדול לפני אדניו, ונשא פנים--כי-בו נתן-יהוה תשועה, לארם; והאיש, היה גבור חיל--מצרע.

ב וארם יצאו גדודים, וישבו מארץ ישראל נערה קטנה; ותהי, לפני אשת נעמן.

ג ותאמר, אל-גברתה, אחלי אדני, לפני הנביא אשר בשמרון; אז יאסף אתו, מצרעתו.

ד ויבא, ויגד לאדניו לאמר: כזאת וכזאת דברה הנערה, אשר מארץ ישראל.

ה ויאמר מֶלֶךְ-אַרְם לְךָ-בָא, וְאֶשְׁלַח סֹפֵר אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל; וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר כֶּכְרֵי-כֶסֶף, וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב, וְעֶשֶׂר, חֲלִיפוֹת בְּגָדִים.

ו וַיָּבֵא הַסֹּפֵר, אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: וְעַתָּה, כָּבוֹא הַסֹּפֵר הַזֶּה אֵלַיךָ, הֲנֵה שְׁלַחְתִּי אֵלַיךָ אֶת נַעֲמָן עַבְדִּי, וְאַסְפֹּתוֹ מִצְרַעְתּוֹ.

נעמן שר צבא מלך ארם שהיה מצורע, שמע את עצת הנערה מישראל שהיתה שבויה בארם. נעמן, שר צבא ארם לקה בצרעת, וכששמע את דברי הנערה השבויה, כי בידי הנביא בישראל היכולת לרפא אותו, יצא בגיבוי אדונו מלך ארם, מצוייד באגרת בשמו ובמתנות רבות אל מלך ישראל, לרפא אותו.

2. תגובת מלך ישראל (ז)

ז וַיְהִי כִּקְרָא מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַסֹּפֵר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו, וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲנִי לְהַמִּית וְלְהַחְיֹת, כִּי-זֶה שָׁלַח אֵלַי, לְאַסֹּף אִישׁ מִצְרַעְתּוֹ: כִּי אֶךְ-דְּעוּ-נָא וּרְאוּ, כִּי-מִתְאַנֶּה הוּא לִי.

מלך ישראל שאליו הפנה מלך ארם את נעמן, פרש את מעשה מלך ארם כעילה להתגרות בו, ולפתוח עמו במלחמה גלויה, והעולה מכאן שמלך ארם הפנה את שר צבאו נעמן למלך ישראל, ולא ישירות לאלישע עצמו, מפני שחשב שזו הדרך המקובלת לפנות למלך, שהוא יפנה לנביא.

3. ריפוי נעמן (ח – יד)

ח וַיְהִי כִשְׁמַע אֱלִישֶׁע אִישׁ-הָאֱלֹהִים, כִּי-קָרַע מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-בְּגָדָיו, וַיִּשְׁלַח אֶל-הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר, לְמָה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ; יבֹא-נָא אֵלַי--וַיַּדַּע, כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל.

ט וַיָּבֵא נַעֲמָן, בְּסוּסוֹ וּבְרֻכָּבוֹ; וַיַּעֲמֵד פֶּתַח-הַבַּיִת, לְאֱלִישֶׁע.

י וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֱלִישֶׁע, מִלֶּאךָ לֵאמֹר: הֲלוֹךְ, וְרַחֲצֵת שְׁבַע-פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן, וַיֵּשֶׁב בְּשַׂרְךָ לֶךְ, וְטָהַר.

יא וַיִּקְצַף נַעֲמָן, וַיֵּלֶךְ; וַיֹּאמֶר הֲנֵה אִמַּרְתִּי אֵלַי יֵצֵא יְצוֹא, וַעֲמַד וְקָרָא בְּשֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֵיו, וְהִנִּיף יָדוֹ אֶל-הַמָּקוֹם, וְאַסֹּף הַמִּצְרַע.

יב הֲלֹא טוֹב אֲבִנָּה (אֲמָנָה) וּפְרָפֵר נְהָרוֹת דְּמִשְׁקָי, מִכֹּל מִיַּמֵּי יִשְׂרָאֵל--הֲלֹא-אֶרְחֹץ בָּהֶם, וְטָהַרְתִּי; וַיִּפֹּן, וַיֵּלֶךְ בְּחִמָּה.

יג וַיִּגָּשׁוּ עַבְדָּיו, וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו, וַיֹּאמְרוּ אָבִי דָּבָר גְּדוֹל הַנְּבִיא דָּבָר אֵלַיךָ, הֲלוֹא תַעֲשֶׂה; וְאִם כִּי-אָמַר אֵלַיךָ, רַחֵץ וְטָהַר.

יד וַיַּרְדֵּ, וַיִּטְבַּל בַּיַּרְדֵּן שְׁבַע פְּעָמִים, כַּדָּבָר, אִישׁ הָאֱלֹהִים; וַיֵּשֶׁב בְּשָׂרוֹ, כְּבָשָׂר נֶעַר קִטָּן--וַיִּטָּהַר.

כששמע אלישע את תגובת מלך ישראל, והכיר שאין בכוונתו לשלוח אליו את נעמן, ביקש לשלוח אליו אותו כדי לרפא אותו. כשנעמן מלווה בפמלייתו, בא ועמד לפני פתח בית הנביא, שלח אליו הנביא שליח להודיע שרפואתו תבא בטבילתו בירדן שבע פעמים, וכששמע זאת נעמן כעס על שני עניינים:

א'. על שציווה שיבוא אליו, ועוד בבואו לא יצא אליו ולא כבודו, אלא שלח אליו "מלאך" - שליח.

ב'. כעס על שציווה עליו לטבול בירדן, ונראה לו כל עניין זה כרפואה זרה ובז לרפואתו, כי מה יתרון בירדן מנהרות דמשק. "הלא טוב אבנה ופרפר נהרות דמשק מכל מימי ישראל...", ונעמן שנפגע עשה את אשר ציווה הנביא לאחר שעבדיו לחצו ושכנעו לעשות כן, ומשעשה כדבר הנביא טבל וארע הנס ונתרפא.

4. התודה לה' מפי נעמן וסירובו של אלישע (טו – טז)

טו וַיֵּשֶׁב אֶל-אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל-מִחְנֵהוּ, וַיָּבֵא וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא יִדְעֵתִי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל-הָאָרֶץ, כִּי אִם-בְּיִשְׂרָאֵל; וְעַתָּה קַח-נָא בְרָכָה, מֵאֵת עַבְדְּךָ.

טז וַיֹּאמֶר, חַי-יְהוָה אֲשֶׁר-עִמָּדְתִּי לְפָנָיו אִם-אֶקַּח; וַיִּפְצַר-בּוֹ לְקַחַת, וַיִּמָּאֵן.

ההכרה בה' וסירובו של אלישע במנחת נעמן, משנתרפא נעמן כדבר הנביא, שב נעמן לבית הנביא ושם עמד והודה ביחודו וגבורתו של הקב"ה. ובתוקף סרב הנביא לקבל את המתנות שרצה נעמן להעניק לו כאות תודה.

5. בקשות נעמן מאלישע (יז – יט)

יז וַיֹּאמֶר, נַעֲמָן, וְלֹא, יִתֶּן-נָא לְעַבְדְּךָ מִשָּׂא צֶמֶד-פָּרָדִים אֲדָמָה: כִּי לֹא-יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עִלָּה וְזָבַח, לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים--כִּי, אִם-לַיהוָה.

יח לַדָּבָר הַזֶּה, יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדְּךָ--בְּבֹא אֲדָנִי בֵּית-רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שְׁמָה וְהוּא נִשְׁעָן עַל-יָדָיו, וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן, בְּהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן, יִסְלַח-נָא ( ) יְהוָה לְעַבְדְּךָ בְּדָבָר הַזֶּה.

יט וַיֹּאמֶר לוֹ, לֶךְ לְשִׁלּוֹם; וַיִּלָּךְ מֵאֲתוֹ, כְּבֵרֶת-אָרֶץ.

אחר שחזר נעמן מטבילתו בירדן, פנה לאלישע בבקשות:

הראשונה: לתת לו אדמה מעפר ארץ ישראל, בכמות משא שני פרדים, ולקחתם לארצו כדי למלא מהם מזבח לזבוח עליו לה'.

השנייה: ביקש מהנביא להתפלל עליו לה' שיסלח לו, על שיאלץ להשתחוות בבית רימון – עבודה זרה של ארם, המכונה בית רימון, ואילו צו יהיה בשל הצטרפותו של מלך ארם לנעמן, בשעה שישוב לארצו "והוא (המלך) נשען על ידי".

כ ויאמר גיחזי, נער אלישע איש-האלהים, הנה חשך אדני את-נעמן הארמי הזה, מקחת מידו את אשר-הביא; חי-יהוה כי-אם-רצתי אחריו, ולקחתי מאתו מאומה.

כא וירדף גיחזי, אחרי נעמן; ויראה נעמן, רץ אחריו, ויפל מעל המרכבה לקראתו, ויאמר השלום.

כב ויאמר שלום, אדני שלחני לאמר, הנה עתה זה באו אלי שני-נערים מהר אפרים, מבני הנביאים; תנה-נא להם כפר-כסף, ושתי חלפות בגדים.

כג ויאמר נעמן, הואל קח כפרים; ויפרץ-בו, ויצר כפרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות בגדים, ויתן אל-שני נעריו, וישאו לפניו.

כד ויבא, אל-העפל, ויקח מידם, ויפקד בבית; וישלח את-האנשים, וילכו.

כה והוא-בא, ויעמד אל-אדניו, ויאמר אליו אלישע, מאן (מאין) גחזי; ויאמר, לא-הלך עבדך אנה ואנה.

כו ויאמר אליו לא-לבי הלה, כאשר הפך-איש מעל מרכבתו לקראתך; העת לקחת את-הכסף, ולקחת בגדים, וזיתים וכרמים וצאן ובקר, ועבדים ושפחות.

כז וצרת נעמן תדבק-בך, ובזרעך לעולם; ויצא מלפניו, מצרע כשלג.

גחזי משרתו של אלישע התרעם על שאדונו אלישע, סרב לקחת את המתנות שנעמן הביא עמו, ובחמדנותו רץ בחפזון אחר נעמן, ובדרך תחבולה ושקרים לקח מנעמן מתנות, ואף בבואו לפני אלישע הנביא המשיך בשקריו, ובכך הביא על עצמו עונש – צרעת, "וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם ויצא מלפניו מצורע כשלג" (כז).

מלכים ב' פרק ו

חלוקת הפרק

1. נס הצפת הגרזן – א – ז

2. הצלת ישראל ממלך ארם – ח – י

3. ניסיון מלך ארם לתפוס את הנביא – יא – יד

4. אלישע מוליך את צבא ארם מדותן לשומרון – טו – כ

5. אלישע מצווה לשחרר את גדודי ארם – כא – כג

6. המצור על שומרון והרעב – כד – ל

7. המלך שולח שליח להרוג אלישע – לא – לג

1. נס הצפת הגרזן (א – ז)

א ויאמרו בני-הנביאים, אל-אלישע: הנה-נא המקום, אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו.
ב נלכה-נא עד-הירדן, ונקחה משם איש קורה אחת, ונעשה-לנו שם מקום, לשבת שם;
ויאמר, לכו.

ג ויאמר, האחד, הואל נא, ולך את-עבדיך; ויאמר, אני אלה.

ד וילך, אתם; ויבאו, הירדנה, ויגזרו, העצים.

ה ויהי האחד מפיל הקורה, ואת-הברזל נפל אל-המים; ויצעק ויאמר אהה אדני, והוא
שאול.

ו ויאמר איש-האלהים, אנה נפל; ויראהו, את-המקום, ויקצב-עץ וישלך-שמה, ויצף
הברזל.

ז ויאמר, הרם לך; וישלח ידו, ויקחהו.

אלישע הנביא קיבל את הצעת תלמידיו, לבנות מקום חדש עבורם בקרבת הירדן, במקום
(מבנה) הישן שהיה צר מלהכיל את כולם, ובעמדם שם נשמט לאחד מן הפועלים, הגרזן
שבו פעל לגזור קורה ונפל לתוך הירדן, ואלישע פעל בדרך ניסית והציף את הגרזן, ויצף
הברזל" (ו)

2. הצלת ישראל ממלך ארם (ח – י)

ח ומלך ארם, היה נלחם בישראל; ויועץ אל-עבדיו לאמר, אל-מקום פלני אלמני
תחנתי.

ט וישלח איש האלהים, אל-מלך ישראל לאמר, השמר, מעבר המקום הזה: כי-שם,
ארם נחתיים.

י וישלח מלך ישראל, אל-המקום אשר אמר-לו איש-האלהים והזהירה--ונשמר
שם: לא אחת, ולא שתים.

אלישע גילה למלך ישראל את מקום מחבואם של גדודי ארם, שהיו מוכנים במארב
לפגוע בישראל "וישלח מלך ישראל אל המקום..." , ומלך ישראל שאמונתו באלישע
לא היתה חזקה דיה. בדק ומצא שדברי אלישע נכונים, "וישלח מלך ישראל אל
המקום... ונשמר שם..." (י)

3. ניסיון מלך ארם לתפוס את הנביא (יא – יד)

יא ויסער לב מלך-ארם, על-הדבר הזה; ויקרא אל-עבדיו, ויאמר אליהם, הלוא
תגידו לי, מי משלנו אל-מלך ישראל.

יב ויאמר אחד מעבדיו, לוא אדני המלך: כי-אלישע הנביא, אשר בישראל, יגיד
למלך ישראל, את-הדברים אשר תדבר בחדר משכבך.

יג ויאמר, לכו וראו איכה הוא, ואשלח, ואקחהו; ויגד-לו לאמר, הנה בדתן.

יד וישלח-שמה סוסים ורכב, וחיל כבד; ויבאו לילה, ויקפו על-העיר.

משלא עלה בידי מלך ארם להפתיע את ישראל במארב שהכין, עלה בליבו חשש שאחד מחייליו משמש כמרגל (חפרפרת), והוא שמגלה למלך ישראל את הסוד בדבר מקום המסתור שלהם, והיה נסער לגלות מי מכוחותיו, מעביר מידע לישראל, "ויסער לב מלך ארם..." (א) אך משגילה לו אחד מעבדיו כי מקור גילוי מקום המסתור, הינו על ידי אלישע הנביא. שלח מלך ארם חיל כבד, כדי לסגור על הנביא ולתפסו.

4. אלישע מוליך את צבא ארם מדותן לשומרון (טו – כ)

טו וישכם משרת איש האלהים, לקום, ויצא, והנה-חיל סובב את-העיר וסוס ורכב; ויאמר נערו אליו אהה אדני, איכה נעשה.

טז ויאמר, אל-תירא: כי רבים אשר אתנו, מאשר אותם.

יז ויתפלל אלישע, ויאמר, יהוה, פקח-נא את-עיניו ויראה; ויפקח יהוה, את-עיני הנער, וירא והנה החר מלא סוסים ורכב אש, סביבת אלישע.

יח וירדו, אליו, ויתפלל אלישע אל-יהוה ויאמר, הך-נא את-הגוי-הזה בסנורים; ויכם בסנורים, כדבר אלישע.

יט ויאמר אלהם אלישע, לא זה הדרך ולא זה העיר--לכו אחרי, ואוליכה אתכם אל-האיש אשר תבקשון; וילך אותם, שמרונה.

כ ויהי, כבאם שמרון, ויאמר אלישע, יהוה פקח את-עיני-אלה ויראו; ויפקח יהוה, את עיניהם, ויראו, והנה בתוך שמרון.

מלך ארם מצווה לשבות את הנביא, ולצורך זה הוא שולח את צבאו שמקיפים את העיר, כדי לתפסו. למראה המון חיל ארם המקיפים את העיר, אחז בנערו של הנביא פחד גדול וקרא, "... אהה אדוני איכה נעשה" (טו). הנביא הרגיע ואמר, "אל תירא כי רבים אשר איתנו מאשר אותם" (טז) במשמעות: כי אנחנו רבים מהם. אז התפלל הנביא לה' לתת לנער לראות את אשר אמר, ובדרך נס ראה הנער, "והנה החר מלא סוסים ורכב אש סביבות אלישע" (יז). מלבד תפילתו על הנער, הוסיף הנביא להתפלל להכות את חיל ארם בסנורים (בעיוורון), וכדברי רש"י: הכוונה שיראו ולא יבינו לדעת מה הם רואים, ואכן בבוא חיל ארם לדותן פגשו את הנביא שיצא לקראתם, ועל שאלתם האם הם נמצאים בדותן, השיבם הנביא שאין זו הדרך, והציע שהוא ישמש להם מורה דרך, להביאם אל האיש אשר הם מבקשים, אל אלישע. החיילים לא ידעו להכיר כי אלישע הוא עצמו מדבר אליהם ובבואם לשומרון (בירת ישראל), התפלל הנביא אלישע שיפקחו את עיניהם, ומשנפקחו עיניהם גילו להפתעתם, שהם לכודים ושביים בתוך שומרון.

<p>התפלל על הנער החרד לפקוח את עיניו לראות שכוחות ישראל רבים מכוחות ארם.</p>	<p>"ויתפלל... פקח נא את עיניו... ויפקח הי... וירא ההר מלא סוסים ורכב אש סביבות אלישע" (ז)</p>	<p>הראשונה</p>
<p>התפלל להי להכות את חיל או בסנוורים כדי להביאם לשומון במקום לדותן.</p>	<p>"...ויתפלל... הך נא את הגוי הזה בסנו ויכם ויכם בסנוורים כדבר אלישע")</p>	<p>השניה</p>
<p>בבוא חיל ארם לשומרון בהדרכתו, התפלל להי לפקוח את עיניהם ואז הכירו, כי לכודים הם במחנה ישראל בשומרון.</p>	<p>"ויהי בבואם שומרון ויאמר אלישע פקח את עיני אלה ויפקח הי את עיני ויראו והנה בתוך שומרון" (כ)</p>	<p>השלישית</p>

5. אלישע מצווה לשחרר את גדודי ארם (כא – כג)

כא ויאמר מלך-ישראל אל-אלישע, כראתו אותם: האכה אכה, אבי.

כב ויאמר לא תכה, האשר שבית בחרבך ובקשתך אתה מכה; שים לחם ומים לפניהם, ויאכלו וישתו, וילכו, אל-אדניהם.

כג ויכרה להם כרה גדולה, ויאכלו וישתו, וישלחם, וילכו אל-אדניהם; ולא-יספו עוד גדודי ארם, לבוא בארץ ישראל.

אלישע התנגד לרצון מלך ישראל להכות בחיל ארם שהיו בשומרון, ואף ציווה לכלכלם לחם ומים, ואחר כך לשלחם לביתם בשלום, מפני שנפילתם בשבי ישראל היתה בדרך נס. (כב)

6. המצור על שומרון והרעב (כד – ל)

כד ויהי, אחרי-כן, ויקבץ בן-הדד מלך-ארם, את-כל-מחנהו; ויעל, ויצר על-שמרון.

כה ויהי רעב גדול בשמרון, והנה צרים עליה: עד היות ראש-חמור בשמנים כסף, ורבע הקב חרי (דב-) יונים בחמשה-כסף.

כּו וַיְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, עֶבֶר עַל-הַחֲמָה; וְאִשָּׁה, צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר, הוֹשִׁיעָה, אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ.

כז וַיֹּאמֶר אֶל-יֹשֻׁעַ יְהוָה, מֵאִין אוֹשִׁיעַךְ; הַמִּן-הַגֶּרֶן, אוּ מִן-הַיֶּקֶב.

כח וַיֹּאמֶר-לָהּ הַמֶּלֶךְ, מַה-לָּךְ; וַתֹּאמֶר, הַאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי תְּנֵי אֶת-בְּנֶךָ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם, וְאֶת בְּנֵי, נֹאכַל מִחֵר.

כט וַנִּבְשַׁל אֶת-בְּנֵי, וְנֹאכְלֵהוּ; וַאֲמַר אֵלֶיהָ בַּיּוֹם הַאֲחֵר, תְּנֵי אֶת-בְּנֶךָ וְנֹאכְלֶנּוּ, וַתַּחֲבֹּא, אֶת-בְּנֵיהָ.

ל וַיְהִי כִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת-דְּבָרֵי הַאִשָּׁה, וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו, וְהוּא, עֶבֶר עַל-הַחֲמָה; וַיֵּרָא הָעָם, וְהִנֵּה הַשֶּׁק עַל-בָּשָׂרוֹ מִבַּיִת.

בן הַדָּד מֶלֶךְ אֲרָם עָלָה עַל שׁוּמְרוֹן, וְהִטִּיל עֲלֶיהָ מִצּוֹר שִׁבְעַקְבוּתָיו הַתַּפְתַּח רַעַב כַּבֵּד וּמִצּוּקָה קִשָּׁה עַל חוֹמֵרֵת הָרַעַב נִיתֵן לְלַמּוּד מֵהַמְצוּיִן לְהֵלֶן:

1. שָׁכַל מִי שֶׁרָצָה לִקְנוֹת רֹאשׁ חֲמוֹר לְמֹאכַל, יֵאלֶץ לְשֹׁלֵם עֲבוּרוֹ שְׁמוֹנִים כֹּסֶף, וְעַל רַבַּע קֶב תְּבוּאָה לְשֹׁלֵם חֲמֵשָׁה כֹּסֶף.

2. מֵהַקְּרִיאָה שֶׁל הָאִשָּׁה אֶל הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר בִּקְשָׁה מִמֶּנּוּ לְהַשְׁפִּיעַ עַל חֲבֵרֶתָה שֶׁהַחֲבִיאָה אֶת בְּנֵיהָ, וְלֹא נִתְּנָה אוֹתוֹ לְמֹאכַל, כִּפִּי שֶׁסִּכְמּוֹ בְּנִיחָן. כִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי הַאִשָּׁה, קִרַּע אֶת בְּגָדָיו וּלְבַשׁ שֶׁק, כְּאוֹת אֲבֵל עַל הַמְצִיאוֹת הַנּוֹרָאָה.

7. הַמֶּלֶךְ שׁוֹלַח שְׁלִיחַ לְהַרְוֹג אֶת אֱלִישֶׁע (לֹא – לֵג)

לֹא וַיֹּאמֶר, כֹּה-יַעֲשֶׂה-לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵף: אִם-יַעֲמֵד רֹאשׁ אֱלִישֶׁע בֶּן-שַׁפְט, עֲלָיו-- הַיּוֹם.

לֵב וְאֱלִישֶׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים אִתּוֹ; וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלִּפְנֵיו, בְּטָרֶם יָבֵא הַמֶּלֶךְ אֵלָיו וְהוּא אָמַר אֶל-הַזְּקֵנִים הַרְאִיתֶם כִּי-שִׁלַּח בֶּן-הַמֶּרְצֵחַ הַזֶּה לְהַסִּיר אֶת-רֹאשִׁי, רְאוּ כִּבֵּא הַמֶּלֶךְ סָגְרוּ הַדָּלֶת וְלִחְצַתֶם אִתּוֹ בַּדָּלֶת, הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי אֲדֹנָיו אֲחֵרָיו.

לֵג עוֹדְנוּ מִדְּבַר עַמָּם, וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ יֵרֵד אֵלָיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה-זֹאת הָרַעַה מֵאֵת יְהוָה--מַה-אוֹחִיל לִיהוָה, עוֹד.

מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל רָאָה בְּאֱלִישֶׁע הַגּוֹרֵם לְמִצִּיאוֹת שֶׁל הָרַעַב הַקָּשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁלְדַעְתוֹ הִיתָה בְּיַדֵּי הַנְּבִיאִים הַיְכוּלֹת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וּלְהַתְּפַלֵּל, וְלֹא עָשָׂה כֵן, וּבִשְׁל כַךְ צִוּוּהָ הַמֶּלֶךְ לְהַרְגוֹ.

מלכים ב' פרק ז

חלוקת הפרק

1. נבואת אלישע על השפעת הכלכלי – א

2. פקפוק השליש בנבואת אלישע ועונשו – ב

3. יציאת ארבעת המצורעים אל מחנה ארם - ג - ח

4. הבשורה על נטישת מחנה ארם - ט - יא

5. חשד המלך במחנה ארם - יב - טו

6. קיום נבואת אלישע - טז

7. העונש לשליש שזלזל בנבואת הנביא - ז - כ

1. נבואת אלישע על השפע הכלכלי (א)

א וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע, שִׁמְעוּ דְבַר-יְהוָה: כֹּה אָמַר יְהוָה, כַּעַת מֵחַר סָאֵה-סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסֹאֲתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל--בְּשַׁעַר שְׁמֵרוֹן.

הנביא אלישע ניבא על השפע הכלכלי הצפוי לישראל, והשפע יהיה מופלג, והשפע בוא יבוא מהר "כה אמר ה' כעת מחר סאה סולת בשקל..." (א)

2. פקפוק השליש בנבואת אלישע ועונשו (ב)

ב וַיַּעַן הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר-לְמֶלֶךְ נִשְׁעַן עַל-יְדוֹ אֶת-אִישׁ הָאֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר, הֲנָה יְהוָה עוֹשֶׂה אַרְבּוֹת בְּשָׁמַיִם, הֲיִהְיֶה הַדְּבָר הַזֶּה; וַיֹּאמֶר, הַנֶּכֶה רֹאֵה בְּעֵינֶיךָ, וּמִשָּׁם, לֹא תֹאכַל.

השליש – קצין המתלווה למלך, לא האמין לדברי הנביא בשל השובע הרב והמופלג, והן בשל הזמן הקצר שבו נקט הנביא "כעת מחר", והוסיף בדברי לעג ובתמיהה "ויאמר הנה ה' עושה ארובות בשמים", במשמעות צינית לגלגנית, היתכן שיעשה ה' ארובות (פתחים) בשמים, ומהם תרד תבואה? ובתגובה הענישו הנביא, וניבא לו "הנכה רואה בעיניך ומשם לא תאכל", ורמז לו בזה שימות ולא יספיק לאכול מן התבואה.

3. יציאת ארבעת המצורעים אל מחנה ארם (ג - ח)

ג וְאַרְבַּעַה אַנְשִׁים הָיוּ מְצֹרְעִים, פָּתַח הַשְּׁעָר; וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ, מָה אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים פֹּה, עַד-מָתָנוּ.

ד אִם-אֲמַרְנוּ נִבּוֹא הָעִיר וְהָרֶעַב בְּעִיר, וּמָתָנוּ שָׁם, וְאִם-יִשְׁבְּנוּ פֹה, וּמָתָנוּ; וְעַתָּה, לָכֵן וְנִפְלֶה אֶל מַחְנֵה אֲרָם--אִם-יִחַיְנוּ נַחִיָּה, וְאִם-יָמִיתֵנוּ, וּמָתָנוּ.

ה וַיִּקְמוּ בְּנִשְׁפָּ, לִבּוֹא אֶל-מַחְנֵה אֲרָם; וַיָּבֹאוּ, עַד-קִצֵּה מַחְנֵה אֲרָם, וְהִנֵּה אִין-שָׁם, אִישׁ.

ו וַאֲדָנִי הַשְּׁמִיעַ אֶת-מַחְנֵה אֲרָם, קוֹל רֶכֶב קוֹל סוּס--קוֹל, חֵיל גְּדוֹל; וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אֲחִיו, הֲנָה שָׁכַר-עַלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת-מַלְכֵי הַחַתִּים וְאֶת-מַלְכֵי מְצָרִים--לִבּוֹא עַלֵינוּ.

ז וַיִּקְוּמוּ, וַיִּנּוּסוּ בַנֶּשֶׁף, וַיַּעֲזְבוּ אֶת-אֱהֻלֵיהֶם וְאֶת-סוּסֵיהֶם וְאֶת-חֲמֹרֵיהֶם, הַמַּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר-הָיָא; וַיִּנּוּסוּ, אֶל-נַפְשָׁם.

ח וַיָּבֹאוּ הַמִּצְרָעִים הָאֵלֶּה עַד-קֶצֶה הַמַּחֲנֶה, וַיָּבֹאוּ אֶל-אֶהֱל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וַיִּשְׂאוּ מִשֶּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבָגָדִים, וַיֵּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ; וַיֵּשְׁבוּ, וַיָּבֹאוּ אֶל-אֶהֱל אַחֵר, וַיִּשְׂאוּ מִשֶּׁם, וַיֵּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ.

ארבעת המצורעים שישבו מחוץ לעיר כמנהג המצורעים, בחרו מחוסר ברירה לעבור למחנה ארם "אם אמרנו נבוא העיר... ומתנו... ואם ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם..." (ד), ובדרך ניסית עשה ה' שעם בואם אל מחנה ארם, מצאוהו נטוש ועזוב ואין בו איש, מפני שה' עשה להשמיע קולות מלחמה במחנה ארם, שבעקבות זה חשבו חיל ארם כי קמו עליהם חילות רבים להרגם, ומהפחד שאחז בהם עזבו את מחניהם כמות שהוא, ונסו על נפשם "... ויעזבו את אהוליהם ואת סוסיהם ואת חמוריהם... וינוסו על נפשם" (ז)

4. הבשורה על נטישת מחנה ארם (ט – יא)

ט וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ לֹא-כֵן אֲנַחְנוּ עֹשִׂים, הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם-בְּשָׂרָה הוּא, וְאֲנַחְנוּ מַחֲשִׂים וְחִפְיֵנו עַד-אֹר הַבֶּקֶר, וּמִצְאָנוּ עוֹזֵן; וְעַתָּה לָכֵן וּנְבָאָה, וְנִגִּידָה בֵּית הַמֶּלֶךְ. י וַיָּבֹאוּ, וַיִּקְרְאוּ אֶל-שַׁעַר הָעִיר, וַיִּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר, בָּאנוּ אֶל-מַחֲנֶה אָרֶם וְהִנֵּה אֵין-שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם: כִּי אִם-הַסּוּס אֲסוּר וְהַחֲמוֹר אֲסוּר, וְאֱהֻלִים כְּאֲשֶׁר-הֵמָּה. יא וַיִּקְרְאוּ, הַשַּׁעֲרִים; וַיִּגִּידוּ, בֵּית הַמֶּלֶךְ פְּנִימָה.

משראו המצורעים את הקורות במחנה ארם, בחרו מתוך מחויבותם למלכות לבשר הדבר לשומר העיר, ובלי להתמהמה העביר שומר העיר את הבשורה למלך, דרך השוערים היושבים בבית המלך.

5. חשד המלך במחנה ארם (יב – טו)

יב וַיִּקָּם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה, וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדָּיו, אֲגִידָה-נָא לָכֶם, אֶת אֲשֶׁר-עָשׂוּ לָנוּ אָרֶם: יָדְעוּ כִּי-רַעֲבִים אֲנַחְנוּ, וַיֵּצְאוּ מִן-הַמַּחֲנֶה לְהַחֲבֶה בַּהַשְׂדֵּה (בַּשָּׂדֵּה) לֵאמֹר, כִּי-יֵצְאוּ מִן-הָעִיר וְנִתְפָּשׂוּ חַיִּים, וְאֵל הָעִיר נָבֵא.

יג וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדָּיו וַיֹּאמֶר, וַיִּקְחוּ-נָא חֲמֹשֶׁה מִן-הַסּוּסִים הַנִּשְׂאָרִים אֲשֶׁר נִשְׂאָרוּ-בָּה, הֲנֵם כְּכֹל הַהַמּוֹן (הַמּוֹן) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִשְׂאָרוּ-בָּה, הֲנֵם כְּכֹל-הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-תָּמוּ; וְנִשְׁלַחָהּ, וְנִרְאָה.

יד וַיִּקְחוּ, שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים; וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרָי מַחֲנֶה-אָרֶם, לֵאמֹר--לָכוּ וּרְאוּ.

טו וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם, עַד-הַיַּרְדֵּן, וְהִנֵּה כָל-הַדֶּרֶךְ מִלֵּאָה בְּגָדִים וְכֵלִים, אֲשֶׁר-הִשְׁלִיכוּ אָרֶם בַּחֲפָזִים (בְּחֲפָזִים); וַיֵּשְׁבוּ, הַמַּלְאָכִים, וַיִּגְדּוּ, לַמֶּלֶךְ.

מששמע המלך את הקורות במחנה ארם כפי שתארו המצורעים, חשד בתחילה שמחנה ארם נקט בתחבולה (תכסיס), כדי להערים על ישראל, ולדבריו עשו ארם בכוונה תחילה להפקיר את מחניהם, כדי להפתיע אותם מן המארב, בעת שיבואו ישראל למחנה ארם, בחושבם כי המחנה נטוש ועזוב, אך בעצת אחד מעבדיו, שלח המלך שני רוכבים על סוסים לבדוק את הדרך בה יצאו חיל ארם, ומשגילו כי כל הדרך מלאה בגדים וכלים, הכיר מלך ישראל שמחנה ארם נס על נפשו, ובמנוסתם השליכו חיל ארם בגדים וכלים.

6. קיום נבואת אלישע (טז)

**טז וַיֵּצֵא הָעַם--וַיִּבְזוּ, אֶת מַחְנֵה אַרְם; וַיְהִי סָאָה-סֹלֶת בְּשֶׁקֶל, וְסִאתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל--
כְּדָבַר יְהוָה.**

אחר שהכירו כי מחנה ארם נס על נפשו, יצאו העם ובזזו את מחנה ארם שנטשוהו הארמים בחיפזון, ומרוב השפע נמצא כי סאה סולת נמכר בשקל אחד בלבד, וסאתים שעורים נמכרו אף הם בשקל אחד, ובכך נתקיימה נבואת אלישע במלואה, על השפע הרב שיהיה בישראל.

7. העונש לשליש שזלזל בנבואת הנביא (יז – כ)

יז וְהַמֶּלֶךְ הַפְּקִיד אֶת-הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר-נִשְׁעַן עַל-יָדוֹ, עַל-הַשֶּׁעַר, וַיִּרְמְסֵהוּ הָעַם בְּשֶׁעַר, וַיָּמָת: כְּאֲשֶׁר דָּבַר, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר דָּבַר, בְּרַדְתַּת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו.

יח וַיְהִי, כְּדָבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֶל-הַמֶּלֶךְ, לֵאמֹר: סִאתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל, וְסָאָה-סֹלֶת בְּשֶׁקֶל, יְהִי כַעַת מָחָר, בְּשֶׁעַר שִׁמְרוֹן.

יט וַיַּעַן הַשְּׁלִישׁ אֶת-אִישׁ הָאֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר, וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אַרְבּוֹת בְּשָׁמַיִם, הֲיִהְיֶה כְּדָבַר הַזֶּה; וַיֹּאמֶר, הֲנֶךָ רֹאֵה בְּעֵינַיִךְ, וּמַשֶּׁם, לֹא תֹאכַל.

כ וַיְהִי-לוֹ, כֵּן; וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעַם בְּשֶׁעַר, וַיָּמָת.

השליש שזלזל בנבואת הנביא (פסוקים ב – ג), הופקד על פי המלך לעמוד בשער העיר, כדי להשליט בו סדר, אך מרוב הלחץ והבהילות של העם במרוצתם להשיג ביזה ממחנה ארם, רמסו אותו ומת, וגורלו נחרץ כאשר ניבא עליו הנביא אלישע "... וירמסוהו העם בשער וימות כאשר דבר איש האלוהים..." (יז).

מלכים ב' פרק ח

חלוקת הפרק:

1. גורל שדה וביתה של האשה השונמית – א – ד

2. משפט המלך בגוזלי רכוש האשה השונמית – ה – ו

3. בוא אלישע לדמשק (ארם) – ז – י

4. נבואת אלישע על המלכת חזאל תחת בן הדד – יא – טו
5. מלכות יהורם על יהודה – טז – יט
6. מרידת אדום ביהודה – כ – כד
7. מלכות אחזיה בן יהורם על יהודה – כה – כז
8. מלחמת אחזיה מלך יהודה ויהורם בן אחאב בחזאל מלך ארם – כח – כט

1. גורל שדה וביתה של האשה השונמית (א – ד)

א וְאֵלִישַׁע דָּבַר אֶל-הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-הִחִיָּה אֶת-בְּנָהּ לֵאמֹר, קוּמִי וְלָכִי אִתִּי (אֵת) וּבֵיתְךָ, וְגוּרִי, בְּאֲשֶׁר תְּגוּרִי: כִּי קָרָא יְהוָה לְרַעֲב, וְגַם-בָּא אֶל-הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים. ב וּתְקַם, הָאִשָּׁה, וּתְעַשׂ, כְּדַבַּר אִישׁ הָאֱלֹהִים; וּתְלַךְ הִיא וּבֵיתָהּ, וּתְגַר בְּאָרֶץ-פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים. ג וַיְהִי, מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים, וּתָשָׁב הָאִשָּׁה, מֵאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים; וּתְצַא לְצִעֵק אֶל-הַמֶּלֶךְ, אֶל-בֵּיתָהּ וְאֶל-שָׂדֶהָ. ד וְהַמֶּלֶךְ, מְדַבֵּר אֶל-גַּחְזִי, נַעַר אִישׁ-הָאֱלֹהִים, לֵאמֹר: סִפְרָה-נָּא לִי, אֵת כָּל-הַגְּדֻלוֹת אֲשֶׁר-עָשָׂה אֵלִישַׁע.

האשה השונמית אשר אלישע החיה את בנה, עזבה את ביתה ושדה מפני הרעב כעצת אלישע, ובשובה אחר 7 שנות גלות מארץ פלשתים, גילתה שביתה ושדה נגזלו ממנה.

2. משפט המלך בגוזלי רכוש האשה השונמית (ה – ו)

ה וַיְהִי הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ, אֵת אֲשֶׁר-הִחִיָּה אֶת-הַמֵּת, וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-הִחִיָּה אֶת-בְּנָהּ צִעֵקָת אֶל-הַמֶּלֶךְ, עַל בֵּיתָהּ וְעַל-שָׂדֶהָ; וַיֹּאמֶר גַּחְזִי, אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ--זֹאת הָאִשָּׁה, וְזֶה-בְּנָהּ אֲשֶׁר-הִחִיָּה אֵלִישַׁע. ו וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה, וַתְּסַפֵּר לוֹ; וַיִּתֵּן-לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר, הַשִּׁיב אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לָהּ וְאֵת כָּל-תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה, מִיּוֹם עֲזָבָה אֵת הָאָרֶץ, וְעַד-עֵתָהּ.

בצרוף מקרים נדיר, פנתה האשה השונמית אל המלך להושיעה ולעשות משפט בגזלנים, ופנייתה היתה בעת שעמד גחזי וספר למלך את הניסים שעשה אלישע, ובניהם גם את נס החייאת בנה, ומשמע המלך את מר נפשה, ציווה המלך בידי סריס – שר להוציא מן הגזלנים את ביתה ושדה, ולהשיבם לאשה בתוספת עלות התבואה שהניב השדה במשך כל שנות העדרותה.

הערה: יש הרואים בצירוף המקרים הנדיר, כחלק ממעשי הניסים של אלישע.

3. בוא אלישע לדמשק (ארם) (ז – י)

ז וַיָּבֹא אֵלִישַׁע דְּמִשְׁק, וּבֶן-הַדָּד מֶלֶךְ-אַרְם חָלָה; וַיַּגֵּד לוֹ לֵאמֹר, בָּא אִישׁ הָאֱלֹהִים עִד-הַנָּה. ח. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-חֲזֵהאֵל, קַח בְּיָדְךָ מִנְחָה, וְלֵךְ, לְקִרְאֵת אִישׁ הָאֱלֹהִים; וְדַרְשֵׁת אֶת-יְהוָה מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר, הָאֲחִיָּה מַחְלִי זֶה. ט וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל, לְקִרְאֵתוֹ, וַיִּקַּח מִנְחָה בְּיָדוֹ וְכָל-טוֹב דְּמִשְׁק, מִשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמְלִי; וַיָּבֹא, וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר בְּנֵךְ בֶּן-הַדָּד מֶלֶךְ-אַרְם שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר, הָאֲחִיָּה מַחְלִי זֶה. י וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֵלִישַׁע, לֵךְ אִמְר-לָא (לו) חִיָּה תַחִיָּה; וְהִרְאֵנִי יְהוָה, כִּי-מוֹת יָמוּת.

בואו של אלישע לדמשק (ארם), נועדה להמליך את חזאל על ארם, ואף שמשימה זו הוטלה על אליהו הנביא לעשותה (מלכים א, יט), עשה אותה בפועל אלישע, וזה מפני שאליהו הקדים ומשח את אלישע לנביא תחילה, ולא כסדר שאמר ה' לאליהו (עייין/עייני מלכים א, יט), ומשבא אלישע לדמשק (ארם) נודע לבן הדד המלך, וציווה על חזאל עבדו ללכת לקראת אלישע עם מתנות, ולדרוש (לשאול) האם יתרפא ממחלתו? ובתגובה ענה אלישע לחזאל "לך אמור לו חיה תחיה והראני ה' כי מות ימות" (י). בכתוב נכתב "לא", והקריא "לו".

משמעות הפסוק:

רש"י: "חיה תחיה" – כלפי חזאל שיחיה וימלוך במקום בן הדד.

"כי מות ימות" – כלפי בן הדד המלך.

מלבי"ם: "חיה תחיה" – אכן מן החולי הזה יחיה.

"כי מות ימות" – אך ימות ממאורע אחר, ועולה שכך קרה כשחזאל עצמו הרגו במכבר.

4. נבואת אלישע על המלכת חזאל תחת בן הדד (יא – טו)

יא וַיַּעֲמַד אֶת-פְּנָיו, וַיִּשֶׂם עַד-בֵּשׂ; וַיִּבֶן, אִישׁ הָאֱלֹהִים. יב וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל, מִדּוּעַ אֲדֹנָי בָּכָה; וַיֹּאמֶר כִּי-יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָעָה, מִבְּצָרֵיהֶם תִּשְׁלַח בָּאֵשׁ וּבְחַרְיֵיהֶם בְּחָרֵב תַּהַרְגֵם, וְעַלְלֵיהֶם תִּרְטֹשׁ, וְהִרְתִּיהֶם תִּבְקַעַ. יג וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל--כִּי מָה עֲבַדְךָ הַכֶּלֶב, כִּי יַעֲשֶׂה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה; וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע, הֲרֹאנִי יְהוָה אֲתָךְ מֶלֶךְ עַל-אַרְם. יד וַיֵּלֶךְ מֵאֵת אֱלִישֶׁע, וַיֵּבֵא אֶל-אֲדֹנָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ, מָה-אָמַר לְךָ אֱלִישֶׁע; וַיֹּאמֶר, אָמַר לִי חִיָּה תַחְיָה. טו וַיְהִי מִמָּחֳרָת, וַיִּקַּח הַמֶּכְבֵּר וַיִּטְבֵּל בַּמַּיִם, וַיִּפְרֹשׁ עַל-פְּנָיו, וַיָּמָת; וַיִּמְלֶךְ חֲזָאֵל, תַּחְתָּיו.

אחר שאלישע ניבא לחזאל כי עתיד למלוך תחת בן הדד, לא הצליח הנביא להתאפק מלבכות בשל מה שידע את אשר עתיד חזאל לעשות לישראל "כי ידעתי את אשר תעשה... ובחוריהם בחרב תהרוג ועולליהם תרטש והרותיהם תבקע..." (יב), ובתגובה אמר חזאל לאלישע, וכי אני כלב בעיניך שאתה אומר עלי דברים כאלה? אחר זאת הרג חזאל את בן הדד בעורמה, בעת שלקח "מכבר" – סמיכה וטבל אותה במים קרים, ושם על פניו של בן הדד, כדי לצנן אותו מן החום והמיתו בה (רש"י), ואחר מלך חזאל תחתיו.

5. מלכות יהורם על יהודה (טז – יט)

טז וּבִשְׁנַת חֲמֵשׁ, לַיּוֹרָם בֶּן-אֲחָאֵב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וַיְהוֹשִׁפֵּט, מֶלֶךְ יְהוּדָה--מֶלֶךְ יְהוֹרָם בֶּן-יְהוֹשִׁפֵּט, מֶלֶךְ יְהוּדָה. יז בֶּן-שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, הָיָה בְּמַלְכוֹ; וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה (שְׁנַיִם), מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם. יח וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אֲחָאֵב--כִּי בֵּית-אֲחָאֵב, הָיְתָה-לוֹ לְאִשָּׁה; וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה. יט וְלֹא אָבָה יְהוָה לְהִשְׁחִית אֶת-יְהוּדָה, לְמַעַן דָּוִד עַבְדּוֹ: כְּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ, לְתַת לוֹ נִיר לְבָנָיו--כָּל-הַיָּמִים.

רש"י לפסוק טז: 'יהושפט המליך את יורם בחייו שתי שנים כשחזרו מן המלחמה שנלחמו במלך מואב, כך שנויה בסדר עולם בשנת חמש ליהורם ויהושפט בשנת חמשים...' "בן שלושים ושתיים שנה היה (יהורם בן יהושפט) במלכו..." , יהורם בן יהושפט הלך בדרך

מלכי ישראל שעשו את הרע בעיני ה' "כאשר עשו בית אחאב", והסיבה לכך הינה שבתו של אחאב היתה אשתו, ולמרות כל זאת לא הושמדו כל בני בית דוד גם כשהיו ראויים לכך, בגלל מעשה יהורם כשם שהושמדו כל בני בית אחאב בידי יהוא, רק בשל הברית שעשה ה' עם דוד "ולא אבה ה' להשחית את יהודה למען דוד עבדו כאשר אמר לו לתת לו ניר לבניו כל הימים" (יט).

6. מרידת אדום ביהודה (כ – כד)

כ בַּיָּמִיו פָּשַׁע אָדוֹם, מִתַּחַת יַד-יְהוּדָה; וַיִּמְלְכוּ עֲלֵיהֶם, מֶלֶךְ. כֹּא וַיַּעֲבֹר יוֹרָם צְעִירָה, וְכָל-הַרְקָב עִמּוֹ; וַיְהִי הוּא קָם לַיְלָה, וַיִּכֶה אֶת-אָדוֹם הַסָּבִיב אֵלָיו וְאֶת שְׂרֵי הַרְקָב, וַיִּנָּס הָעָם, לְאֶהֱלִיּוֹ. כִּב וַיִּפְשַׁע אָדוֹם, מִתַּחַת יַד יְהוּדָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה; אֲזַ תִּפְשַׁע לְבָנָהּ, בְּעַת הַהִיא. כִּג וַיִּתֵּר דָּבָרִי יוֹרָם, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. כֹּד וַיִּשְׁכַּב יוֹרָם עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבְּר עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד; וַיִּמְלֶךְ אַחֲזִיָּהוּ בְּנוֹ, תַּחֲתָיו.

מפני מעשי יהורם בן יהושפט אשר חטא והחטיא את עם ישראל, מרדה אדום שהיתה כנועה לישראל עוד מימי דוד, והעזו להמליך עליהם מלך עצמאי, ואף בניסיונו של יהורם להלחם באדום ולהכניעם, לא עלה בידו "ויפשע אדום מתחת יד יהודה עד היום הזה..." (כב), ועולה שיהורם אשר קיבל מאביו מדינה עצמאית חזקה השולטת במדינות כאדום ושאר העמים, גרם במעשיו להחלשותה של ממלכת יהודה ואובדן שליטתו על עמים שהיו כנועים מאז שנתפלגה הממלכה.

7. מלכות אחזיה בן יהורם על יהודה (כה – כז)

כֹּה בַשָּׁנָה שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה שָׁנָה, לַיּוֹרָם בֶּן-אֲחָאֵב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ אַחֲזִיָּהוּ בֶן-יְהוֹרָם, מֶלֶךְ יְהוּדָה. כּו בֶן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, אַחֲזִיָּהוּ בְּמִלְכוֹ, וְשָׁנָה אַחַת, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ, בַּת-עַמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. כִּז וַיִּלֶךְ, בְּדֶרֶךְ בֵּית אֲחָאֵב, וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה, כְּבֵית אֲחָאֵב: כִּי חָתַן בֵּית-אֲחָאֵב, הוּא.

עם מות יהורם, מלך אחזיהו בנו תחתיו ואף הוא הלך כבדרך אביו, כמלכי ישראל אשר עשו את הרע בעיני ה'.

8. מלכות אחזיה מלך יהודה ויהורם בן אחאב בחזאל מלך ארם (כח – כט)

כח וַיִּלֶךְ אֶת-יּוֹרָם בֶּן-אֲחָאֵב, לְמַלְחָמָה עִם-חֲזָאֵל מֶלֶךְ-אַרְם--בְּרַמַת גִּלְעָד; וַיָּכּוּ אַרְמִים, אֶת-יּוֹרָם. כֹּט וַיָּשָׁב יוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בִּזְרַעַל, מִן-הַמַּכִּים אֲשֶׁר יָכּוּ אַרְמִים בְּרַמָּה, בְּהַלְחָמוֹ, אֶת-חֲזָאֵל מֶלֶךְ אַרְם; וְאַחֲזִיָּהוּ בֶן-יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה, יָרַד לְרֹאוֹת אֶת-יּוֹרָם בֶּן-אֲחָאֵב בִּזְרַעַל--כִּי-חָלָה הוּא.

אחזיה מלך יהודה ויהורם בן אחאב חברו יחדיו במלחמתם נגד חזאל אשר מלך אחר מות בן הדד השני כשמשימתם היתה לשחרר אדמות ישראל שנכבשו מהם בעבר ובעיקר את רמות גלעד. במלחמה זו נחלו תבוסה. יורם בן אחאב הוכה ונפצע ואחר שב להתרפא מפצעיו ביזרעאל.

מלכים ב' פרק ט

חלוקת הפרק

1. משיחת יהוא – א – ו

2. הנבואה על בית אחאב – ז – י

3. ההכרזה על יהוא למלך על ישראל – יא – יג

4. הריגת יורם ואחזיהו מלך יהודה בידי יהוא – יד - כח

5. מות איזבל כנבואת אליהו – כט – לז

1. משיחת יהוא (א – ו)

א וְאֵלִישֶׁעַ, הַנָּבִיא, קָרָא, לְאֶחָד מִבְּנֵי הַנָּבִיאִים; וַיֹּאמֶר לוֹ חֲגַר מִתְּנִיךָ, וְקַח פֶּךָ הַשֶּׁמֶן הַזֶּה בַּיָּדְךָ, וְלֵךְ, רִמַת גִּלְעָד.

ב וּבָאתָ-שָׁמָּה; וּרְאֵה-שָׁם יְהוּא בֶן-יְהוֹשָׁפָט בֶּן-נִמְשִׁי, וּבָאתָ וְהִקַּמְתוּ מִתּוֹךְ אָחִיו, וְהִבִּיאתָ אֹתוֹ, חֹדֶר בְּחֹדֶר.

ג וְלָקַחְתָּ פֶךְ-הַשֶּׁמֶן, וַיִּצְקֵתָ עַל-רֵאשׁוֹ, וְאָמַרְתָּ כֹה-אָמַר יְהוָה, מִשְׁחִיתִיךָ לְמֶלֶךְ אֶל-יִשְׂרָאֵל; וּפְתַחְתָּ הַדָּלֶת וְנִסְתָּהּ, וְלֹא תִחַכֶּה.

ד וַיֵּלֶךְ הַנָּעַר הַנָּעַר הַנָּבִיא, רִמַת גִּלְעָד.

ה וַיָּבֵא, וְהִנֵּה שָׂרֵי הַחֵיַל יֹשְׁבִים, וַיֹּאמֶר, דַּבֵּר לִי אֵלֶיךָ הַשָּׂר; וַיֹּאמֶר יְהוּא אֶל-מִי מִכֻּלְנוּ, וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ הַשָּׂר.

ו וַיִּקָּם וַיָּבֵא הַבַּיִתָּה, וַיִּצַק הַשֶּׁמֶן אֶל-רֵאשׁוֹ; וַיֹּאמֶר לוֹ, כֹה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִשְׁחִיתִיךָ לְמֶלֶךְ אֶל-עַם יְהוָה, אֶל-יִשְׂרָאֵל.

אחר הנבואה על מלכות חזהאל (פרק ח) על ארם, פעל אלישע למשווח את יהוא למלך על ישראל. משימה זו הטיל על אחד מתלמידיו – "אחד מבני הנביאים", ואכן שליחו של אלישע ממלא אחר דברי רבו אלישע, ומשח את יהוא למלך על ישראל " ... ויצק השמן אל ראשו... ויאמר לו... משחתיך למלך אל עם ה' אל ישראל".

משיחת יהוא באה אחר הנבואה על חזהאל על ארם (פרק ח) ועם המשחתם למלכים הוכשרה הקרקע לתחילת הפורענות על ישראל, כפי הנבואה שנאמרה לאליהו "ויאמר ה'... ומשחת את חזאל למלך על ארם"

"ואת יהוא בן נמשי תמשח על ישראל ואת אלישע... תמשח לנביא תחתך"

"והיה הנמלט מחרב חזאל ימות והוא והנמלט מחרב יהוא ימות אלישע" (מלכים א, יט, טו – יח)

הערה: אף שנבואה זו הוטלה על אליהו, ביצועה בפועל היתה על ידי אלישע, וזאת לאור העובדה כי אליהו הקדים ומינה את אלישע לנביא תחתיו.

2. הנבואה על בית אחאב (ז – י)

ז והפיתה--את-בית אחאב, אדניך; ונקמתי דמי עבדי הנביאים, ודמי כל-עבדי יהוה--מיד איזבל.

ח ואבד, כל-בית אחאב; והכרתי לאחאב משתין בקיר, ועצור ועזוב בישראל.

ט ונתתי את-בית אחאב, כבית ירבעם בן-נבט, וכבית, בעשא בן-אחיה.

י ואת-איזבל יאכלו הכלבים, בחלק יזרעאל--ואין קבר; ויפתח הדלת, וינס.

עם המלכת יהוא למלך על ישראל, מיד נצטוו להכות ולהכרית את בית אחאב בשל רשעתם, וכנקמה על הרג נביאי האמת בידי איזבל אשת אחאב, ובכך תתקיים נבואת אליהו על בית אחאב "הנני מביא אליך רעה ובערתי אחריך... ונתתי את ביתך כבית ירבעם..." (מלכים א, כא)

3. ההכרזה על יהוא למלך על ישראל (יא – יג)

יא ויהוא, יצא אל-עבדי אדניו, ויאמר לו השלום, מדוע בא-המשגע הזה אליך; ויאמר אליהם, אתם ידעתם את-האיש ואת-שיחו.

יב ויאמרו שקר, הגד נא לנו; ויאמר, כזאת וכזאת אמר אלי לאמר, כה אמר יהוה, משחתיך למלך אל-ישראל.

יג וימהרו, ויקחו איש בגדו, וישימו תחתיו, אל-גרם המעלות; ויתקעו, בשופר, ויאמרו, מלך יהוא.

לאחר שיהוא נמשח למלך על ידי הנער, יצא מן החדר שבו היה עמו ביחידות אל שרי החייל, וכולם תהו לפשר בוא הנער אליו, ומשלא עלה בידי יהוא להעלים מהם את עובדת המשחתו למלך, גילה להם את סוד בוא הנער "כה אמר ה' משחתיך למלך על ישראל" (יב), ובתגובה הכריזו בקול ותקעו בשופר והמליכו את יהוא.

4. הריגת יורם ואחזיהו מלך יהודה בידי יהוא (יד – כח)

יד ויתקשר, יהוא בן-יהושפט בן-נמשי--אל-יורם; ויורם היה שמר ברמת גלעד, הוא וכל ישראל, מפני, חזאל מלך-ארם.

טו וישב יורם המלך להתרפא ביזרעאל, מן-המכים אשר יכהו ארמים, בהלחמו, את-חזאל מלך ארם; ויאמר יהוא, אם-יש נפשכם--אל-יצא פליט מן-העיר, ללכת לגיד (להגיד) ביזרעאל.

טז וירכב יהוא וילך יזרעאלה, כי יורם שכב שמה; ואחזיה מלך יהודה, ירד לראות את-יורם.

יז והצפה עמד על-המגדל ביזרעאל, וירא את-שפעת יהוא בבאו, ויאמר, שפעת אני ראה; ויאמר יורם, קח רכב ושלח לקראתם--ויאמר השלום.

יח וילך רכב הסוס לקראתו, ויאמר כה-אמר המלך השלום, ויאמר יהוא מה-לך ולשלום, סב אל-אחרי; ויגד הצפה לאמר, בא-המלאך עד-הם ולא-שב.

יט וישלח, רכב סוס שני, ויבא אליהם, ויאמר כה-אמר המלך שלום; ויאמר יהוא מה-לך ולשלום, סב אל-אחרי.

כ ויגד הצפה לאמר, בא עד-אליהם ולא-שב; והמנהג, כמנהג יהוא בן-נמשי--כי בשגעון, ינהג.

כא ויאמר יהורם אסר, ויאסר רכבו; ויצא יהורם מלך-ישראל ואחזיהו מלך-יהודה איש ברכבו, ויצאו לקראת יהוא, וימצאוהו, בחלקת נבות היזרעאלי.

כב ויהי, כראות יהורם את-יהוא, ויאמר, השלום יהוא; ויאמר, מה השלום--עד-זנוני איזבל אמך וכשפיה, הרבים.

כג ויהפך יהורם ידיו, וינס; ויאמר אל-אחזיהו, מרמה אחזיהו.

כד ויהוא מלא ידו בקשת, ויך את-יהורם בין זרעיו, ויצא החצי, מלבו; ויכרע, ברכבו.

כה ויאמר, אל-בדקר שלשה, שא השלכהו, בחלקת שדה נבות היזרעאלי: כי-זכר אני ואתה, את רכבים צמדים אחרי אחאב אביו, ויהוה נשא עליו, את-המשא הזה.

כו אם-לא את-דמי נבות ואת-דמי בניו ראיתי אמש, נאם-יהוה, ושלמתי לך בחלקה הזאת, נאם-יהוה; ועתה, שא השלכהו בחלקה--כדבר יהוה.

כז ואחזיהו מלך-יהודה, ראה, וינס, דרך בית הגן; וירדף אחריו יהוא, ויאמר גם-אתו הפהו אל המרכבה במעלה-גור אשר את יבלעם, וינס מגדו, וימת שם.

כח וירכבו אתו עבדיו, ירושלמה; ויקברו אתו בקברתו עם-אבתיו, בעיר דוד.

המצאותו של יורם בן אחאב ביזרעאל, שבה שהה כדי להתרפא מפציעותיו ממלחמתו בחזהאל מלך ארם, וכן המצאתו של אחזיהו מלך יהודה, שבא לבקר את יורם בן אחאב החולה, דרבנה את יהוא לקשור קשר הוא ואנשיו ולהרוג את שניהם, את יורם בן אחאב ואחזיהו מלך יהודה "וירכב יהוא וילך יזרעאלה כי יורם שוכב שמה ואחזיה מלך יהודה ירד לראות את יורם" (טז), (עיין/עייני מלכים א, ח, כח – כט), ומשיצא יהורם לקראת יהוא שעשה דרכיו ליזרעאל, הכהו יהוא והרגו "ויהוא מלא ידו בקשת ויך את יהורם בין זרועיו ויצא מלבו ויכרע ברכבו" (כד), ואחזיה מלך יהודה, שראה מה שעשה יהוא ליהורם, נס מיזרעאל, אך יהוא השיגו והמיתו, ובכך נתקיימה נבואת אליהו על בית אחאב "הנני מביא אליך רעה ובערתי אחריו", "ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט..." (מלכים א, כא – כב)

5. מות איזבל כנבואת אליהו (כט – לז)

כט ובשנת אחת עשרה שנה, ליורם בן-אחאב, מלך אחזיהו, על-יהודה.

ל וַיְבֹא יְהוּא, יִזְרְעֵאלָהּ; וַאֲיִזְבֵּל שָׁמְעָה, וּתְשֵׁם בַּפֹּךְ עֵינֶיהָ וּתִיטֵב אֶת-רֹאשָׁהּ, וּתְשַׁקֶּף,
בְּעַד הַחֲלוֹן.

לא וַיְהוּא, בָּא בְּשַׁעַר; וּתְאֶמֶר הַשְּׁלוֹם, זְמִרֵי הָרֶג אֲדֹנָיו.

לב וַיֵּשֶׂא פָנָיו, אֶל-הַחֲלוֹן, וַיֹּאמֶר, מִי אֲתִי מִי; וַיִּשְׁקִיפוּ אֵלָיו, שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה סְרִיסִים.

לג וַיֹּאמֶר שְׁמַטְהוּ (שְׁמַטְוֶה), וַיִּשְׁמַטְוֶה; וַיֵּז מִדְּמָה אֶל-הַקִּיר וְאֶל-הַסּוּסִים,
וַיִּרְמְסֶנָּה.

לד וַיָּבֵא, וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּ; וַיֹּאמֶר, פִּקְדוֹ-נָא אֶת-הָאֲרוּרָה הַזֹּאת וְקַבְּרוּהָ--כִּי בֵת-מֶלֶךְ,
הִיא.

לה וַיֵּלְכוּ, לְקַבְּרָהּ; וְלֹא-מָצְאוּ בָּהּ, כִּי אִם-הַגְּלִגְלֵת וְהַרְגָּלִים--וְכַפּוֹת הַיָּדִים.

לו וַיֵּשְׁבוּ, וַיִּגִּידוּ לוֹ, וַיֹּאמֶר דָּבַר-יְהוָה הוּא, אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד-עַבְדּוֹ אֲלֵיהֶם הַתְּשֻׁבִי
לֵאמֹר: בְּחֻלְק יִזְרְעֵאל, יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת-בֶּשֶׂר אִיזְבֵּל.

לז וְהִי (וְהִיְתָה) נִבְלַת אִיזְבֵּל, כְּדָמֶן עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה--בְּחֻלְק יִזְרְעֵאל: אֲשֶׁר לֹא-יֹאמְרוּ,
זֹאת אִיזְבֵּל.

כששמעה איזבל אשת אחאב על מות בעלה אחאב ועל מות אחזיה מלך יהודה, השתדלה לפעול למצוא חן בעיני יהוא לבל יהרגנה, ובהשתדלותה תקנה צעיף לראשה וקשטה עצמה, וקראה ליהוא " ... ותאמר השלום זמרי הורג אדוניו" (לא), במשמעות שאף שהוא (יהוא) הרג את אחאב אדוניו, אין בזה אשמה, ובזה רצתה להקל אשמתו, לפי שגם זמרי הרג את אלה בן בעשא (מלכים א, טז, ח -י), ואף על פי כן ציווה המלך יהוא להפילה מבעד החלון, ומשנפלה ומתה רמס אותה יהוא ברגליו, ואף שציווה לקברה לא מצאו בה אלא רק את גולגלתה והרגליים וכפות ידיה, ושאר הגוף נאכל על ידי הכלבים, ובכך התקיימה בה נבואת אליהו "והיתה נבלת איזבל כדומן על פני השדה"

מלכים ב' פרק י

חלוקת הפרק

1. הריגת בית אחאב ואחזיה – א – יא

2. הריגת אחי אחזיה ושרי יהודה – יב יד

3. הצטרפות יהונדב בן רכב למלך יהוא – טו - יז

4. השמדת הבעל וכוהניו – יח – כט

5. השכר ליהוא - ל

6. חטא יהוא – לא

7. מלך ארם חזאל מכה בישראל (לב – לו)

1. הריגת בית אחאב ואחזיה (א – יא)

א ולאחאב שבעים בנים, בשמרון; ויכתב יהוא ספרים וישלח שמרון, אל-שרי
יזרעאל הזקנים, ואל-האמנים אחאב, לאמר.

ב ועתה, כבא הספר הזה אליכם, ואתכם, בני אדניכם; ואתכם הרכב והסוסים, ועיר
מבצר והנשק.

ג וראיתם הטוב והישר, מבני אדניכם, ושמתם, על-כסא אביו; והלחמו, על-בית
אדניכם.

ד ויראו, מאד מאד, ויאמרו, הנה שני המלכים לא עמדו לפניו; ואיך, נעמד
אנחנו.

ה וישלח אשר-על-הבית ואשר על-העיר והזקנים והאמנים אל-יהוא לאמר,
עבדיך אנחנו, וכל אשר-תאמר אלינו, נעשה: לא-נמלך איש, הטוב בעיניך עשה.

ו ויכתב אליהם ספר שנית לאמר, אם-לי אתם ולקלי אתם שמעים קחו את-ראשי
אנשי בני אדניכם, ובאו אלי כעת מחר, יזרעאלה; ובני המלך שבעים איש, את-
גדלי העיר מגדלים אותם.

ז ויהי, כבא הספר אליהם, ויקחו את-בני המלך, וישחטו שבעים איש; וישומו את-
ראשיהם בדודים, וישלחו אליו יזרעאלה.

ח ויבא המלאך ויגד-לו לאמר, הביאו ראשי בני-המלך; ויאמר, שימו אתם שני צברים
פתח השער עד-הבקר.

ט ויהי בבקר, ויצא ויעמד, ויאמר אל-כל-העם, צדקים אתם; הנה אני קשרתי על-
אדני, ואהרגהו, ומי הכה, את-כל-אלה.

י דעו אפוא, כי לא יפל מדבר יהוה ארצה, אשר-דבר יהוה, על-בית אחאב; ויהוה עשה
את אשר דבר, ביד עבדו אליהו.

יא ויך יהוא, את כל-הנשאים לבית-אחאב ביזרעאל, וכל-גדליו, ומידעיו וכהניו עד-
בלתי השאיר לו, שריד.

אחר רצח יהורם (ט, כה – כו), ולאחר רצח איזבל (ט, לו), המשיך יהוא בלהט המרד
בהשמדת בני אחאב, בעת שכפה את דעתו על שרי יזרעאל הזקנים והאומנים להדיח את
בני אחאב "ויהי כבוא הספר אליהם ויקחו את בני המלך וישחטו שבעים איש..." (ז),
ואחר זאת המשיך יהוא והכה את כל משפחת אחאב, ועמם את כל הגדולים האוהבים
ההכונים ששמשו בעבודת הבעל.

2. הריגת אחי אחזיה ושרי יהודה (יב – יד)

יב ויקם, ויבא, וילך, שמרון--הוא בית-עקד הרעים, בדרך.

יג ויהוא, מצא את-אחי אֲחִיזְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה, ויאמר, מי אתם; ויאמרו, אחי אֲחִיזְיָהוּ אֲנַחְנוּ, ונָרַד לְשִׁלּוֹם בְּנֵי-הַמֶּלֶךְ, וּבְנֵי הַגְּבִירָה.

יד ויאמר תִּפְשׂוּם חַיִּים, וַיִּתְּפְשׂוּם חַיִּים; וַיִּשְׁחָטוּם אֶל-בּוֹר בַּיִת-עֶקֶד, אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אִישׁ, וְלֹא הִשְׁאִיר אִישׁ, מֵהֶם.

בשטף המאורעות המשיך יהוא לעיר הבירה שומרון, ושם במפתיע מצא את אחי אחזיה ושרי יהודה והרגם "ויאמר תִּפְשׂוּם חַיִּים וַיִּתְּפְשׂוּם חַיִּים וַיִּשְׁחָטוּם..." (יד). יש לציין שבכל מעשיו ראה יהוא כשליח לקיים את דבר ה', שהוטל עליו בידי הנביא "כה אמר ה'... משחתיך למלך אל עם ה'... והכיתה את בית אחאב אדוניך וניקמתי דמי עבדי הנביאים..." (ט, ו – ז), ואכן בכל פעולה ופעולה שעשה, שב לציין כי הכל ברצון ה' "דעו אפוא כי לא יפול מדבר ה' ארצה אשר דבר ה' על בית אחאב וה' עשה את אשר דבר ביד עבדו אליהו" (י, י)

3. הצטרפות יהונדב בן רכב למלך יהוא (טו – זי)

טו וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת-יְהוֹנָדָב בֶּן-רָכָב לְקִרְאָתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲיֵשׁ אֶת-לְבַבְךָ יֵשׁר כְּאִשֶּׁר לְבָבִי עִם-לְבַבְךָ, וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וַיֵּשׁ, תִּנְהָ אֶת-יָדְךָ; וַיִּתֵּן יָדוֹ, וַיַּעֲלֵהוּ אֵלָיו אֶל-הַמֶּרְכָּבָה.

טז וַיֹּאמֶר לָכֵה אֶתִּי, וַרְאֵה בְקִנְאָתִי לַיהוָה; וַיִּרְכְּבוּ אֹתוֹ, בְּרָכְבוֹ.

יז וַיָּבֵא, שְׁמֵרוֹן, וַיַּךְ אֶת-כָּל-הַנְּשָׂאִים לְאַחָב בְּשֵׁמֶרוֹן, עַד-הַשְּׂמִדוֹ כְּדַבַּר יְהוָה, אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל אֱלֹהֵיוֹ.

יהוא בדרכו לפגוע בנביאי הבעל, פגש את יהונדב שהיה הוא ומשפחתו מן הנאמנים לה' ולתורתו, ומששאלו יהוא אם ליבו שלם עם כל המעשים שעשה ונענה בחיוב, הצטרף אליו יהוא למרכבתו, ומשם המשיך יהוא וכוחותיו והשמיד את כל הנשאים לבית אחאב, ובכך נתקיימה הנבואה של אליהו על אחאב

4. השמדת הבעל וכוהניו (יח – כט)

יח וַיִּקְבֹּץ יְהוּא, אֶת-כָּל-הָעָם, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, אַחָב עֲבַד אֶת-הַבַּעַל מַעַט; יְהוּא, יַעֲבֹדְנוּ הַרְבֵּה.

יט וַעֲתָה כָל-נְבִיאֵי הַבַּעַל כָּל-עַבְדָּיו וְכָל-כֹּהֲנָיו קְרָאוּ אֵלַי אִישׁ אֶל-יִפְקֹד, כִּי זָבַח גְּדוֹל לִי לַבַּעַל כָּל אֲשֶׁר-יִפְקֹד, לֹא יִחִיָּה; וַיְהִי עֹשֶׂה בְעֶקְבָּהּ, לְמַעַן הָאָבִיד אֶת-עַבְדֵי הַבַּעַל.

כ וַיֹּאמֶר יְהוּא, קִדְּשׁוּ עֲצָרָה לַבַּעַל--וַיִּקְרָאוּ.

כא וַיִּשְׁלַח יְהוּא, בְּכָל-יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֵאוּ כָל-עַבְדֵי הַבַּעַל, וְלֹא-נִשְׂאָר אִישׁ אֲשֶׁר לֹא-בָא; וַיָּבֵאוּ בַּיִת הַבַּעַל, וַיִּמְלֵא בַּיִת-הַבַּעַל פֶּה לְפֶה.

כב וַיֹּאמֶר, לְאֲשֶׁר עַל-הַמִּלְתָּחָה, הוֹצֵא לְבוּשׁ, לְכָל עַבְדֵי הַבַּעַל; וַיֵּצֵא לָהֶם, הַמִּלְבוּשׁ.

כג וַיֵּבֶא יְהוָה וַיהוֹנָדָב בֶּן-רִכְבֵּי, בֵּית הַבַּעַל; וַיֹּאמֶר לְעֹבְדֵי הַבַּעַל, חֲפְשׁוּ וּרְאוּ פֶן-יִשְׁ-פֹּה עִמָּכֶם מֵעֹבְדֵי יְהוָה כִּי אִם-עֹבְדֵי הַבַּעַל, לְבַדְּם.

כד וַיֵּבְאוּ, לַעֲשׂוֹת זְבָחִים וְעֹלוֹת; וַיְהִי שֵׁם-לוֹ בַּחוּץ, שְׁמֵנִים אִישׁ, וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִמְלֹט מִן-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא עֲלֵי-יְדֵיכֶם, נִפְשׁוּ תַּחַת נַפְשׁוֹ.

כה וַיְהִי כִּכְלֹתוֹ לַעֲשׂוֹת הָעֵלָה, וַיֹּאמֶר יְהוָה לְרֹצִים וְלִשְׁלֹשִׁים בָּאוּ הַפּוֹם אִישׁ אֶל-יָצָא, וַיָּכּוּם, לְפִי-חֶרֶב; וַיִּשְׁלְכוּ, הַרְצִים וְהִשְׁלֹשִׁים, וַיִּלְכוּ, עַד-עִיר בֵּית-הַבַּעַל.

כו וַיֵּצְאוּ אֶת-מִצְבּוֹת בֵּית-הַבַּעַל, וַיִּשְׂרְפוּהָ.

כז וַיִּתְּצוּ, אֶת מִצְבַּת הַבַּעַל; וַיִּתְּצוּ אֶת-בֵּית הַבַּעַל, וַיִּשְׁמְהוּ לַמַּחְרָאוֹת (לְמוֹצָאוֹת) עַד-הַיּוֹם.

כח וַיִּשְׁמַד יְהוָה אֶת-הַבַּעַל, מִיִּשְׂרָאֵל.

כט רק חֲטָאֵי יִרְבְּעָם בֶּן-נָבֹט, אֲשֶׁר הֲחִטִּיא אֶת-יִשְׂרָאֵל--לֹא-סָר יְהוָה, מֵאַחֲרֵיהֶם: עֲגָלִי, הַזֶּהָב, אֲשֶׁר בֵּית-אֵל, וְאֲשֶׁר בְּדָן.

"... ויהוא עשה בעקבה (בתחבולה) למען האביד את עובדי הבעל" (יט). יהוא פעל בתחבולה, כדי לקבץ אליו את כל עובדי הבעל ולהרגם. בעת שקרא לכולם להתקבץ לשם הקרבת זבחים לבעל ברוב עם, "ועתה כל נביאי הבעל כל עובדיו וכל כוהניו קראו אלי איש אל יפקד כי זבח גדול לי לבעל..." (יט), ואכן משנאספו כולם, ציווה יהוא לאנשיו רצים ושלישים להכות את עובדי הבעל, וגם את מצבת הבעל שברו ובכך השמיד את עבודת הבעל, מלבד את שני העגלים שעשה ירבעם בן נבט לא הסיר, כדי שלא תשוב הממלכה לבית דוד, כחשש שהביא את ירבעם לעשות את שני העגלים בשבתו כמלך על ישראל (מלכים א, יב)

5. השכר ליהוא (ל)

ל וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יְהוָה, יַעַן אֲשֶׁר-הִטִּיבַת לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינַי--כָּלֵל אֲשֶׁר בְּלִבִּי, עָשִׂיתָ לְבֵית אַחְאָב: בְּנֵי רְבַעִים, יָשְׁבוּ לָךְ עַל-כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל.

בשל מעשי יהוא זכה אשר אבד את בית אחאב, כנבואת אליהו יזכה שישובו מלכים מזרעו "בני רבעים" – ארבעה דורות, והם: יהואחז, יהואש, ירבעם השני וזכריהו. לאחר מות זכריהו נאמר: "הוא דבר ה' אשר דבר אל יהוא לאמור בני רבעים ישובו לך על כסא ישראל ויהי כן" (טו, יב).

6. חטא יהוא (לא)

לא וַיְהִי, לֹא שָׁמַר לְלַכֵּת בְּתוֹרַת-יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל--בְּכָל-לְבָבוֹ: לֹא סָר, מֵעַל חַטָּאוֹת יִרְבְּעָם, אֲשֶׁר הֲחִטִּיא, אֶת-יִשְׂרָאֵל.

במפתיע, אחר כל מעשיו כשהחל למלוך, לא שמר יהוא ללכת בתורת ה', ועולה שאבן הנגף היתה כשהותיר את עגלי הזהב שעשה ירבעם בן נבט, ולא בטל את האסור שאסר ירבעם על העליה לרגל, מחשש לאובדן המלוכה

7. מלך ארם חזאל מכה בישראל (לב – לו)

לב בַּיָּמִים הָהֵם--הַחֹל יְהוֹה, לְקִצּוֹת בְּיִשְׂרָאֵל; וַיִּכֶם חֲזָאֵל, בְּכָל-גְּבוּל יִשְׂרָאֵל.

לג מִן-הַיַּרְדֵּן, מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ, אֶת כָּל-אֶרֶץ הַגְּלָעָד, הַגְּדִי וְהַרְאוּבֵנִי וְהַמְנַשִּׁי--מֵעֶרְעַר אֲשֶׁר עַל-
נְחַל אַרְנֹן, וְהַגְּלָעָד וְהַבָּשָׁן.

לד וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יְהוָה וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְכָל-גְּבוּרָתוֹ: הַלּוֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.

לה וַיִּשְׁכַּב יְהוָה עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּשֹׁמְרוֹן; וַיִּמְלֶךְ יְהוֹאָחָז בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

לו וְהַיָּמִים, אֲשֶׁר מָלַךְ יְהוָה עַל-יִשְׂרָאֵל--עֲשָׂרִים-וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה, בְּשֹׁמְרוֹן.

בשל חטאי יהוא, וישראל שלא מיחו בו, החל ה' להרע לישראל בידי חזאל מלך ארם " ... ויכם חזאל בכל גבול ישראל" (לב), ומשמת מלך יהואחז בנו תחתיו.

הערה: יש התוהים האם המעשים של יהוא היו כולם מכוונים לקיים את דבר ה', או שעשה אותם למען עצמו לחזק את שלטונו. גם חטאיו ועונשו מגבירים את התהיה במעשיו כולם, ואפשר להוסיף את דברי הנביא הושע המבקר את מעשי יהוא " ... ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא..." (הושע א, ד)

מלכים ב' פרק יא

חלוקת הפרק

1. מלוכת עתליה בת אחאב – א – ג

2. המרד בעתליה והמלכת יואש למלך – ד – יב

3. מות עתליה – יג – טז

4. הברית שכרת יהוידע הכהן – יז – כ

1. מלוכת עתליה בת אחאב (א – ג)

א וְעַתְלִיָּה אִם אֲחֻזַּיָּהוּ, וּרְאִתָּה (רְאִתָּה) כִּי מֵת בָּנָה; וּתְקַם, וּתְאָבֵד, אֶת, כָּל-זֶרַע
הַמַּמְלָכָה.

ב וּתְקַח יְהוֹשִׁבֶע בַּת-הַמֶּלֶךְ-יֹרָם אֲחֻזַּיָּהוּ אֶת-יֹאשׁ בֶּן-אֲחֻזַּיָּה, וּתְגַנֵּב אֹתוֹ
מִתּוֹךְ בְּנֵי-הַמֶּלֶךְ הַמְּמוֹתָתִים (הַמּוֹמְתִים)--אֹתוֹ וְאֶת-מִינְקָתוֹ, בְּחֹדֶר הַמְּטוֹת;
וַיִּסְתְּרוּ אֹתוֹ מִפְּנֵי עַתְלִיָּהוּ, וְלֹא הוּמָת.

ג וַיְהִי אֵתָּה בֵּית יְהוָה, מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ שָׁנִים; וְעַתְלִיָּה, מְלָכָת עַל-הָאָרֶץ.

עתליה אשת יהורם מלך יהודה, היתה המלכה היחידה שמלכה ביהודה, ולא היתה מבית דוד. אף היא כאיזבל אשת אחאב היתה את לב בעלה מעבודת ה', ואחר מות בנה אחזיה בידי יהוא, השתלטה על המלוכה, ובצעד חריג השמידה את כל בית

המלוכה. אפשר שעשתה זאת, לא רק מתוך כוונה לשלוט, אלא מפני שחששה לחייה מפני יהוא. במסע ההרג שערכה עתליה, לא פסחה על כל בני המלך – נכדיה, וצוותה לרכזם בחדר ולהמיתם, ובמפתיע הצליחה יהושבעת אשת יהוידע הכהן אחות אחזיה, להציל את יורש העצר יואש בן אחזיה, ולהחביאו במשך שש שנים בבית המקדש, ואחר המליכוהו סמוך קודם מות עתליה.

2. המרד בעתליה והמלכת יואש למלך (ד – יב)

ד ובשנה השביעית שלח יהוידע ויקח את-שרי המאיות (המאות), לכרי ולרצים, ויבא אתם אליו, בית יהוה; ויכרת להם ברית וישבע אתם, בבית יהוה, וירא אתם, את-בן-המלך.

ה ויצום לאמר, זה הדבר אשר תעשו: השלשית מקם, באי השבת, ושמרי, משמרת בית המלך.

ו והשלשית בשער סור, והשלשית בשער אחר הרצים; ושמרתם את-משמרת הבית, מסח.

ז ושתי הידות בקם, כל יצאי השבת, ושמרו את-משמרת בית-יהוה, אל-המלך.

ח והקפתם על-המלך סביב, איש וכליו בידו, והבא אל-השדרות, יומת; והיו את-המלך, בצאתו ובבאו.

ט ויעשו שרי המאיות (המאות), ככל אשר-צוה יהוידע הכהן, ויקחו איש את-אנשיו, באי השבת עם יצאי השבת; ויבאו, אל-יהוידע הכהן.

י ויתן הכהן לשרי המאיות (המאות), את-החנית ואת-השלטים, אשר, למלך דוד--אשר, בבית יהוה.

יא ויעמדו הרצים איש וכליו בידו, מכתף הבית הימנית עד-כתף הבית השמאלית, למזבח, ולבית על המלך, סביב.

יב ויצא את-בן-המלך, ויתן עליו את-הנזר ואת-העדות, וימלכו אתו, וימשחהו; ויכו-כף ויאמרו, יחי המלך.

כאמור יהושבעת בת יהורם אשת יהוידע הכהן, הצליחה להציל את יואש בן השנה, בעת שהחביאה אותו בבית קודש הקודשים במשך שש שנים, שלאחריהם פעל יהוידע להמריד את ישראל בעתליה, בעזרת הכהנים הלווים, פועלו לא הצטמצם בהשבת הממלכה לזרע דוד, אלא אף פעל לבער את הפולחן לעבודה זרה מירושלים. משהצליח לגייס אליו את הכהנים הלווים וכרת עמם ברית, הראם את בן המלך יואש, והשביעם להיות עמו, להמליך אותו במקום עתליה. משעלה בידי יהוידע הכהן לגייס את תמיכתם של הכהנים הלווים, צעד עתה להמליך את יואש למלך במקום עתליה, ולשם כך נעזר בכהנים הלווים שהיו פועלים במשמרות בבית המקדש, והטיל עליהם את המשימות הבאות:

- א. "באי שבת" – הבאים בשבת לעמוד על המשמר שבוע ימים, ישמרו על ארמון המלך שלא יעמוד איש על המלך יואש להרגו.
- ב. "יוצא השבת" – היוצאים, לאחר שעמדו על המשמר שבוע ימים, יעמדו על שער סור מחשש שלא יכנסו אנשים עויינים, מצד המלכה עתליה.
- ג. "כרי ורצים" – אנשי חייל מגדודים, שמרו שלא יבוא איש זר העלול לפגוע במלך, ועליהם הוטלה המשימה להקיף את המקום, ולשמור בשעת המלכת המלך, וכן בצאתו מן המקדש ובבואו. משהשלים יהודיע את כל ההכנות הדרושות לקיום טקס המלכת יואש, הוציא יהודיע את יואש הקטן ממחבואו במקדש, ונתן על ראשו כתר ועל ידיו את העדות – את ספר התורה, והמליכו ומשחו, וכל העם מחאו כפיים והריעו "יחי המלך" (יב).

3. מות עתליה (יג – טז)

יג ותשמע עתליה, את-קול הרצין העם; ותבא אל-העם, בית יהוה. יד ותרא והנה המלך עמד על-העמוד כמשפט, והשרים והחצצרות אל-המלך, וכל-עם הארץ שמח, ותקע בחצצרות; ותקרע עתליה את-בגדיה, ותקרא קשר קשר. טו ויצו יהודיע הכהן את-שרי המאיות (המאות) פקדי החיל, ויאמר אליהם הוציאו אתה אל מבית לשדרת, והבא אחריה, המת בחרב: כי אמר הכהן, אל-תומת בית יהוה.

טז וישמו לה ידים, ותבוא דרך-מבוא הסוסים בית המלך; ותומת, שם.

עתליה, בשומעה את קול השמחה שבקע מבית המקדש בעת המלכת יואש, מיהרה לבוא לבדה לבית המקדש, ונדהמה לראות את יואש נכדה נותר בחיים עומד על העמוד – הבמה לבוש בגדי מלכות, והשרים וישראל מריעים לו, בתגובה קרעה את בגדיה, ואחר צווה יהודיע את מפקדי החילות להמיתה, והמיתה בבית המלך "ותבוא... בית המלך ותומת שם" (טז)

4. הברית שכרת יהודיע הכהן (יז – כ)

יז ויכרת יהודיע את-הברית, בין יהוה ובין המלך ובין העם, להיות לעם, ליהוה; ובין המלך, ובין העם.

יח ויבאו כל-עם הארץ בית-הבעל ויתצוהו, את-מזבחתו ואת-צלמיו שברו היטב, ואת מתן כהן הבעל, הרגו לפני המזבחות; וישם הכהן פקדת, על-בית יהוה.

יט ויקח את-שרי המאות ואת-הכרי ואת-הרצים ואת כל-עם הארץ, וירידו את-המלך מבית יהוה, ויבואו דרך-שער הרצים, בית המלך; וישב, על-כסא המלכים.

כ וישמח כל-עם-הארץ, והעיר שקטה; ואת-עתליהו המיתו בחרב, בית מלך (המלך).

אחר מות עתליה, פעל יהוידע בחידוש הברית בין העם לבין הקב"ה "ויכרות יהוידע את הברית... להיות לעם לה'..." (ז), ובתוקף מעשה הברית, עקר יהוידע את עבודת הבעל מיהודה, והשיב את סדרי העבודה במקדש, כימים כתיקונם, והכל על דעת גדולי יהודה "... וישם הכהן פקודות על בית ה'" (יח).

העברת המלך יהואש אל בית המלך

משנכרתה הברית והשיב את משמרות הכהנים והלוויים לשרת במקדש במשמרות שהיו נהוגות בעבר, דאג עתה להעביר את יהואש מבית המקדש, אל בית המלך. בתהלכה חגיגית של כל העם עד הארמון "... וישב על כסא המלכים" (יט), וכל העם שמח בהמלכתו.

מלכים ב' פרק יב

חלוקת הפרק

1. מלכות יהואש בן אחזיה – א – ד

2. חיזוק בדק הבית - ה – ז

3. מלחמת חזאל מלך ארם ביהודה – יח – יט

4. מות המלך יהואש בידי מורדים – כ – כב

1. מלכות יהואש בן אחזיה (א – ד)

א בן-שבע שנים, יהואש במלכו. ב בשנת-שבע ליהוא, מלך יהואש, וארבעים שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, צביה מבאר שבע. ג ויעש יהואש הישר בעיני יהוה, כל-ימיו, אשר הורהו, יהוידע הכהן.

ד רק הבמות, לא-סרו: עוד העם מזבחים ומקטרים, בבמות.

יהואש, בהשפעת יהוידע הכהן ביער את העבודה זרה, והלך בדרך ה' עד למות יהוידע הכהן, ואז סר מדרך ה' (דברי הימים ב, כד, טו – כב), וכאשר זכריה הכהן הטיף נגד חטאי העם, הורה יהואש לסקול אותו למוות.

2. חיזוק בדק הבית (ה – ז)

ה ויאמר יהואש אל-הכהנים, כל כסף הקדשים אשר-יובא בית-יהוה כסף עובר-- איש, כסף נפשות ערכו: כל-כסף, אשר יעלה על לב-איש, להביא, בית יהוה. ו יקחו להם הכהנים, איש מאת מקרו; והם, יחזקו את-בדק הבית, לכל אשר-ימצא שם, בדק. ז ויהי, בשנת עשרים ושלוש שנה למלך יהואש: לא-חזקו הכהנים, את-בדק

הבית. ח ויקרא המלך יהואש ליהוידע הכהן, ולכהנים, ויאמר אלהם, מדוע אינכם מחזקים את-בדק הבית; ועתה, אל-תקחו-כסף מאת מכריכם, כי-לבדק הבית, תתנהו. ט ויאתו, הכהנים, לבלתי קחת-כסף מאת העם, ולבלתי חזק את-בדק הבית. י ויקח יהוידע הכהן, ארון אחד, ויקב חר, בדלתו; ויתן אתו אצל המזבח בימין (מימין), בבוא איש בית יהוה, ונתנו-שמה הכהנים שמרי הסף, את-כל-הכסף המובא בית-יהוה. יא ויהי, כראותם, כי-רב הכסף, בארון; ויעל ספר המלך, והכהן הגדול, ויצרו וימנו, את-הכסף הנמצא בית-יהוה. יב ונתנו, את-הכסף המתכן, על-יד (ידי) עשי המלאכה, הפקדים (המפקדים) בית יהוה; ויוציאו לחרשי העץ, ולבנים, העשים, בית יהוה. יג ולגדרים, ולחצבי האבן, ולקנות עצים ואבני מחצב, לחזק את-בדק בית-יהוה; ולכל אשר יצא על-הבית, לחזקה. יד אך לא יעשה בית יהוה, ספות כסף מזמרות מזרקות חצרות, כל-כלי זהב, וכלי-כסף מן הכסף, המובא בית-יהוה. טו כי-לעשי המלאכה, יתנהו; וחזקו-בו, את-בית יהוה. טז ולא יחשבו את-האנשים, אשר יתנו את-הכסף על-ידם, לתת, לעשי המלאכה: כי באמנה, הם עשים. יז כסף אשם וכסף חטאות, לא יובא בית יהוה: לכהנים, יהיו.

מפעולותיו הרחניות של יהואש אחר ביעור פולחן האלילות, היה בדק הבית – חידוש ותיקון בית המקדש, שכבר עמד על תילו כ-150 שנים, ולשם כך הורה המלך על מגבית לשם שיפוץ וחידוש הבית. תחילה עשה הסכם ראשון עם הכהנים, שכל התרומות שיגבו מאת מכריהם יהיו שלהם, והם הכהנים יקבלו עליהם לחזק את בדק הבית, ומאחר שהכהנים התמהמהו ולא החלו בבדק הבית " ... מדוע אינכם מחזקים את בדק הבית... " (ח), הורה שלא יקחו עוד לעצמם את התרומה, והכהנים הסכימו כדי שלא יעלה חשד העם עליהם. במקום ההסדר הראשוני, לקח המלך יהואש ארון ונתן אותו פתח הבית, והבאים למקדש היו משלשים את תרומותיהם בו, ובכסף שנאסף חיזקו בו את הבית על ידי עושי מלאכה.

3. מלחמת חזאל מלך ארם ביהודה (יח – יט)

יח אז יעלה, חזאל מלך ארם, וילחם על-גת, וילכדה; וישם חזאל פניו, לעלות על-ירושלם.

יט ויקח יהואש מלך-יהודה, את כל-הקדשים אשר-הקדישו יהושפט ויהורם ואחזיהו; אבתיו מלכי יהודה ואת-קדשיו, ואת כל-הזהב הנמצא באצרות בית-יהוה, ובית המלך; וישלח, לחזאל מלך ארם, ויעל, מעל ירושלם.

חזאל מלך ארם דמשק, פלש ליהודה במטרה להרחיב את גבולו, ובדרכו כבש את גת ואף עשה פעמיו לעלות על ירושלים, ובתגובה בחר יהואש המלך לשחדו בעת שנתן לו את כל הזהב הנמצא באוצרות בית ה' ובית המלך, ומשום כך ביטל חזאל מלך ארם את תוכניתו לעלות על ירושלים " ... וישלח לחזאל מלך ארם ויעל מעל ירושלים " (יט)

4. מות המלך יהואש בידי מורדים (כ – כב)

כ וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יוֹאָשׁ, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. כֹּא וַיִּקְמוּ עֲבָדָיו, וַיִּקְשְׁרוּ-קֶשֶׁר; וַיִּכּוּ, אֶת-יוֹאָשׁ, בַּיַּת מֶלֶךְ, הַיֵּרֶד סֶלֶא. כֹּב וַיִּזְכֹּר בֶּן-שִׁמְעֵת וַיהוֹזָבָד בֶּן-שִׁמְרֵי עֲבָדָיו, הִכְהוּ וַיָּמָתוּ, וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם-אֲבֹתָיו, בְּעִיר דָּוִד; וַיִּמְלֹךְ אַמְצִיָּה בֶּן־וֹ, תַּחְתָּיו.

לאחר עזיבת צבא ארם את ירושלים, קמו על יואש המלך שני עבדיו והרגוהו, ועולה מהנאמר (דברי הימים ב, כד, כג – כז), שהמניעים למהלכים בממלכת יהודה, הינם בעיקר על שעזבו את ה' "כי עזבו במחלויים רבים..." (כד, שם), וכן בשל הנקמה שרצו העבדים לנקום במלך יואש, על שהרג את זכריה בן יהוידע הכהן "... התקשרו עליו עבדיו בדמי בני יהוידע הכהן ויהרגוהו על מיטתו וימת" (כה, שם), (הנושא בהרחבה בדברי הימים ב, כד)

מלכים ב' פרק יג

חלוקת הפרק

1. מלכות יהואחז בן יהוא – א – ב
2. הפורענות של ארם בישראל – ג – ז
3. מלכות יהואש בן יהואחז בישראל – י – יב
4. מלכות ירבעם (השני) בן יהואש - יג
4. נבואה אלישע ליואש מלך ישראל – יד – יט
4. מות אלישע והנס – כ – כא
5. הניצחון על ארם – כב – כה

1. מלכות יהואחז בן יהוא (א – ב)

א בִּשְׁנַת עָשָׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה, לְיוֹאָשׁ בֶּן-אֲחִזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה--מֶלֶךְ יְהוֹאָחֵז בֶּן-יְהוּא עַל-יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁמְרוֹן, שִׁבְעַת עָשָׂרָה, שָׁנָה.

ב וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיִּלְךְ אַחַר חֲטָאת יִרְבְּעָם בֶּן-נְבָט, אֲשֶׁר-הִחֲטִיא אֶת-יִשְׂרָאֵל--לֹא-סָר מִמֶּנָּה. הַמֶּלֶךְ הָאֶחָד עֶשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ שִׁבְעַת עָשָׂרָה שָׁנָה, וַעֲשָׂה אֶת הָרַע בְּעֵינֵי ה' " ... וילך אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא..." (ב)

2. הפורענות של ארם בישראל (ג – ז)

ג ויחר-אף יהוה, בישראל; ויתנם ביד חזאל מלך-ארם, וביד בן-הדד בן-חזאל--
כל-הימים. ד ויחל יהואחז, את-פני יהוה; וישמע אליו, יהוה, כי ראה את-לחץ
ישראל, כי-לחץ אתם מלך ארם.

ה ויתן יהוה לישראל, מושיע, ויצאו, מתחת יד-ארם; וישבו בני-ישראל באהליהם,
כתמול שלשום.

ו אך לא-סרו מחטאת בית-ירבעם, אשר-החטי את-ישראל--בה הלך; וגם, האשרה,
עמדה, בשמרון.

ז כי לא השאיר ליהואחז עם, כי אם-חמשים פרשים ועשרה רכב, ועשרת אלפים,
רגלי: כי אבדם מלך ארם, וישמם כעפר לדש.

בעקבות חטאי ישראל, מסרם ה' ביד חזאל מלך ארם וביד בנו בן הדד אשר הכניעו
הוכו בישראל מכה קשה, עד שהיו כעפר ונותרו בישראל חמישים פרשים ועשרת אלפים
חיל רגלי "כי לא השאיר ליהואחז עם כי אם חמישים פרשים ועשרה רכב ועשרת
אלפים רגלי... וישמם כעפר לדוש" (ז), ומשגבר הלחץ על ישראל שב יהואחז וזעק
לה' "ויחל יהואחז את פני ה'..." (ד), וה' שמע אליו והושיע את ישראל מיד ארם "ויתן
ה' לישראל מושיע ויצאו מתחת יד ארם..." (ה)

3. מלכות יהואש בן יהואחז בישראל (ח – יב)

ח ויתר דברי יהואחז וכל-אשר עשה, וגבורתו: הלוא-הם כתובים, על-ספר דברי
הימים--למלכי ישראל. ט וישכב יהואחז עם-אבתיו, ויקברהו בשמרון; וימלך יואש בנו,
תחתיו. י בשנת שלשים ושבע שנה, ליואש מלך יהודה--מלך יהואש בן-יהואחז על-
ישראל, בשמרון, שש עשרה, שנה. יא ויעשה הרע, בעיני יהוה: לא סר מכל-חטאות
ירבעם בן-נבט, אשר-החטיא את-ישראל--בה הלך. יב ויתר דברי יואש, וכל-אשר עשה,
וגבורתו, אשר נלחם עם אמציה מלך-יהודה: הלא הם כתובים, על-ספר דברי הימים
למלכי ישראל.

יהואש מלך אחר מות אביו שש עשרה שנה, ואף הוא עשה את הרע בעיני ה' "ויעש
הרע בעיני ה' לא סר מכל חטאת ירבעם בן נבט..." (יב)

4. מלכות ירבעם (השני) בן יהואש (יג)

יג וישכב יואש עם-אבתיו, וירבעם ישב על-כסאו; ויקבר יואש בשמרון, עם מלכי
ישראל.

אחר מות יואש בן יהואחז, מלך אחריו בנו ירבעם השני אשר מלך ארבעים ואחת שנה,
ואף הוא כאביו עשה את הרע בעיני ה' "ויעש הרע בעיני ה' לא סר מכל חטאות ירבעם
בן נבט אשר החטיא את ישראל" (מלכים ב, יד, כד), בימיו הצליח להרחיב את גבולות
ישראל, ולהשיב את ערי ישראל שנכבשו על ידי ארם.

5. נבואת אלישע ליואש מלך ישראל (יד – יט)

יד וְאֵלִישַׁע חָלָה אֶת-חֲלִיּוֹ, אֲשֶׁר יָמוּת בוֹ; וַיֵּרֶד אֵלָיו יוֹאֵשׁ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, וַיִּבֶךְ עַל-פָּנָיו וַיֹּאמֶר, אָבִי אָבִי, רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו. טו וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִישַׁע, קַח קֶשֶׁת וְחֲצִים; וַיִּקַּח אֵלָיו, קֶשֶׁת וְחֲצִים. טז וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, הֲרֹכֵב יָדְךָ עַל-הַקֶּשֶׁת, וַיִּרְכַּב, יְדוֹ; וַיִּשֶׂם אֵלִישַׁע יָדָיו, עַל-יְדֵי הַמֶּלֶךְ. יז וַיֹּאמֶר, פָּתַח הַחֲלוֹן קִדְמָה--וַיִּפְתַּח; וַיֹּאמֶר אֵלִישַׁע יָרָה, וַיִּזֶר, וַיֹּאמֶר חֵץ-תִּשְׁוֶעַה לַיהוָה וְחֵץ תִּשְׁוֶעַה בְּאָרֶם, וְהָכִיתָ אֶת-אָרֶם בְּאֶפֶק עַד-כֹּלָה. יח וַיֹּאמֶר קַח הַחֲצִים, וַיִּקַּח; וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הֲ-אֲרָצָה, וַיֵּךְ שְׁלֹשׁ-פְּעָמִים וַיַּעֲמֵד. יט וַיִּקְצַף עָלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת חֲמֵשׁ אוֹ-שֵׁשׁ פְּעָמִים, אֲזַי הָכִיתָ אֶת-אָרֶם, עַד-כֹּלָה; וְעַתָּה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים תִּכֶּה אֶת-אָרֶם.

מששמע יואש מלך ישראל כי אלישע הנביא חלה, ירד אליו לבקרו ואף בכה עליו, ומתוך כאבו ויחסו הטוב לנביא קרא אליו " ... אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" (יד), ואחר ניבא לו שתבוא ישועה על ידו ויצליח להכות ולנצח את ארם " ... והכית את ארם באפק עד כלה" (יז), וכדי לחזק את לב המלך יואש ציווה לקחת קשת וחצים, ולירות את החצים לכוון ארם, ובזה רצה אף לרמוז לו על הניצחון הצפוי לו על ארם, והתשועה תהיה בזכותו של אלישע ולרצון ה', אך משירה המלך יואש רק שלשה חצים בלבד והפסיק, כעס עליו הנביא על שחדל ולא ירה את כל החצים חמש או שש פעמים, כי אז היה מצליח לנצח את ארם בחמשה ואף ששה ניצחונות.

6. מות אלישע והנס (כ – כא)

כ וַיָּמָת אֵלִישַׁע, וַיִּקְבְּרֵהוּ; וַגְּדוּדֵי מוֹאָב יָבֹאוּ בְּאֶרֶץ, בְּאֵי שָׁנָה. כא וַיְהִי הֵם קֹבְרִים אִישׁ, וְהֵנָּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד, וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת-הָאִישׁ, בְּקִבְרֵי אֵלִישַׁע; וַיִּלֶךְ וַיִּגַע הָאִישׁ, בְּעַצְמוֹת אֵלִישַׁע, וַיַּחֲיֵי, וַיִּקָּם עַל רַגְלָיו.

לאחר נבואת אלישע הנביא ליואש ומעשה החצים, מת אלישע ונקבר, אך בעת שרצו לקבור אדם אחר שנפטר ממקום בו ישב אלישע, ראו במפתיע גדודי ארם שמתקרבים אליהם, ומפחד הגדוד המתקרב טעו במערות ופתחו את מערת אלישע, והניחו את גופת המת לצד עצמות אלישע, ומשעשו כך שב האיש שנקבר לצד עצמות אלישע לחיות וקם על רגליו " ... ויחי ויקם על רגליו" (כא)

7. הניצחון על ארם (כב – כה)

כב וַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אָרֶם, לָחֵץ אֶת-יִשְׂרָאֵל, כָּל, יְמֵי יְהוֹאָחָז. כג וַיַּחֲזֵן יְהוָה אֶתְּם וַיִּרְחַמֶם, וַיִּפְּן אֲלֵיהֶם, לְמַעַן בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב; וְלֹא אָבָה הַשְּׁחִיתֶם, וְלֹא-הַשְּׁלִיכֶם מֵעַל-פָּנָיו עַד-עַתָּה. כד וַיָּמָת, חֲזָאֵל מֶלֶךְ-אָרֶם; וַיִּמְלֹךְ בֶּן-הַדַּד בְּנוֹ, תַּחְתָּיו. כה וַיֵּשֶׁב יְהוֹאֵשׁ בֶּן-יְהוֹאָחָז, וַיִּקַּח אֶת-הָעָרִים מִיַּד בֶּן-הַדַּד בֶּן חֲזָאֵל, אֲשֶׁר לָקַח מִיַּד יְהוֹאָחָז אָבִיו בַּמִּלְחָמָה: שְׁלֹשׁ פְּעָמִים הִכְהוּ יוֹאֵשׁ, וַיֵּשֶׁב אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל.

כנבואת אלישע ליואש, וברחמי ה' על ישראל הצליח יואש להכות את ארם, ואחר מות חזאל מלך ארם והמלכת בן הדד בנו, הצליח יואש בן יואחז להשיב את ערי ישראל

שנכבשו בעבר על ידי ארם, ובשלשהמערכות שהיו הצליח יהואש להכניע את ארם, כנבואת אלישע " ... ועתה שלש פעמים תכה את ערי ישראל" (כה)

מלכים ב פרק יד

חלוקת הפרק:

1. מלכות אמציה בן יהואש על יהודה - א - ו
2. מלחמת אמציה באדום - ז
3. מלחמת אמציה ביהואש מלך ישראל - ח - יד
4. מות יהואש - טו - טז
5. מות אמציה ומלכות עזריה בנו - יז - כב
4. מלכות ירבעם בן יואש (ירבעם השני) - כג - כט

1. מלכות אמציה בן יהואש על יהודה (א - ו)

א בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם, לְיוֹאֲשׁ בֶן-יֹאחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ אֲמַצְיָהוּ בֶן-יֹאֲשׁ, מֶלֶךְ יְהוּדָה. ב בֶּן-עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה, הָיָה בְּמִלְכוֹ, וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, יְהוּעֲדִין (יְהוּעֲדִין) מִן-יְרוּשָׁלַם. ג וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל, בְּעֵינֵי יְהוָה--רַק, לֹא כָדוּד אָבִיו: כָּל אֲשֶׁר-עָשָׂה יֹאֲשׁ אָבִיו, עָשָׂה. ד רַק הַבְּמוֹת, לֹא-סָרוּ: עוֹד הָעַם מְזַבְּחִים וּמִקְטָרִים, בַּבְּמוֹת. ה וַיְהִי, כְּאֲשֶׁר חִזְקָה הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ; וַיִּהְיֶה, אֶת-עַבְדָּיו, הַמְּכִים, אֶת-הַמֶּלֶךְ אָבִיו. ו וְאֶת-בְּנֵי הַמְּכִים, לֹא הִמִּית: כַּכְּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת-מֹשֶׁה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר, לֹא-יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בְּנֵים וּבְנֵים לֹא-יוֹמְתוּ עַל-אָבוֹת--כִּי אִם-אִישׁ בְּחֻטָּאוֹ, יוֹמֵת (יוֹמֵת).

אמציה עלה לשלטון אחר שנהרג אביו יואש בידי עבדיו שמרדו בו "ויקומו עבדיו ויקשרו קשר ויכו את יואש בית מילוא..." (יב, כב), גם הוא עשה הישר בעיני ה', אך גם הוא כאביו יואש, לא הסיר את הבמות. הבמות ששימשו להקרבת קורבנות לשם ה', אך נאסרו מאז הוקם בית המקדש. עוד מפעולותיו לביסוס ממלכתו, הכה את עבדיו (השרים) שהכו והרגו את אביו, (עיין/עייני מלכים ב, ח), ואף שדן למיתה את רוצחי אביו נמנע מלנקום בבני רוצחי אביו, ובכך קיים את אזהרת התורה "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות כי אם בחטאו יומת" (דברים כד, טו).

2. מלחמת אמציה באדום. (ז)

ז הוּא-הִכָּה אֶת-אֲדוּם בְּגִי-הַמֶּלַח (מֶלַח), עֶשְׂרֵת אֲלָפִים, וְתַפֵּשׂ אֶת-הַסֶּלַע, בַּמִּלְחָמָה; וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ יְקִתָּאֵל, עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

לביסוס ממלכתו, יצא אמציה למלחמה נגד האדומים, שמרדו בימי יהורם בן יהושפט "ויפשע אדום מתחת יד יהודה..." (מלכים ב, ח, כב), במלחמתו בהם ניצח והכה בהם רבים, ולכד את הסלע – עיר מבצר וקרא את שמה יקתאל, ובכך הצליח להשיב את אדום תחת שלטונו ולתחום ממלכתו כבעבר בימי דוד ושלמה.

3. מלחמת אמציה ביהואש מלך ישראל. (ח - יד)

ח אז שלח אמציה מלאכים, אל-יהואש בן-יהואחז בן-יהוא מלך ישראל לאמר: לכה, נתראה פנים. ט וישלח יהואש מלך-ישראל, אל-אמציהו מלך-יהודה לאמר, החוח אשר בלבנון שלח אל-הארז אשר בלבנון לאמר, תנה-את-בתך לבני לאשה; ותעבר חית השדה, אשר בלבנון, ותרמס, את-החוח. י הכה הכית את-אדום, ונשאך לבך; הכבד, ושב בביתך, ולמה תתגרה ברעה, ונפלתה אתה ויהודה עמך. יא ולא-שמע אמציהו--ויעל יהואש מלך-ישראל ויתראו פנים, הוא ואמציהו מלך-יהודה: בבית שמש, אשר ליהודה. יב וינגף יהודה, לפני ישראל; וינסו, איש לאהלו. יג ואת אמציהו מלך-יהודה בן-יהואש בן-אחזיהו, תפש יהואש מלך-ישראל--בבית שמש; ויבאו (ויבא), ירושלם, ויפרץ בחומת ירושלם בשער אפרים עד-שער הפנה, ארבע מאות אמה. יד ולקח את-כל-הזהב והכסף ואת כל-הכלים הנמצאים בית-יהוה, ובאצרות בית המלך, ואת, בני התערבות; וישב, שמרונה. טו ויתר דברי יהואש אשר עשה, וגבורתו, ואשר נלחם, עם אמציהו מלך יהודה: הלא-הם כתובים, על ספר דברי הימים--ישראל. טז וישכב יהואש, עם-אבתיו, ויקבר בשמרון, עם מלכי ישראל; וימלך ירבעם בנו, תחתיו.

אחר ניצחונו על אדום, נתמלא אמציה בגאווה ונסחף להתגרות בממלכת ישראל ובממלכת יהואש בן יהואחז, כשפנה בהצעה שחצנית "לכה נתראה פנים" (ח), במשמעות: הבא נתראה פנים אל פנים בשדה הקרב, כדי להיווכח מי חזק יותר, ובכך למעשה הכריז מלחמה על ישראל. יהואש השיב בידי שליחי אמציה את תשובתו במשל, וכינה יהואש מלך ישראל את מלך יהודה אמציה "החוח" – צמח קטן וחסר ערך על צד הבוז, והמשיל את עצמו "לארז אשר בלבנון", ו"החוח" (אמציה) שלח אל הארז (יהואש) "תנה את בתך לבני לאשה" במשמעות, שאף אם רצה מלך יהודה – אמציה לתת את בתו לבנו של מלך ישראל יהואש, זה יהיה בעיני מלך ישראל יהואש דבר מאוס ובזוי. והוסיף בדבריו כדי לבזותו, כי גורלו של "החוח" (אמציה) יהיה שתעבור חייט השדה אשר בלבנון ותרמוס את החוח וכל שכן אם יבוא להלחם בו, ומכאן שאין ראוי לחוח – מלך יהודה להילחם בארז – מלך ישראל (ע"פ רד"ק ורלב"ג), ולמרות זאת הוסיף מלך ישראל יהואש לשדל את מלך יהודה אמציה, לבל יצא עמו למלחמה שתגרום למות רבים, "הכה הכית את אדום ונשאך לבך להכביד עתה שבה בביתך למה תתגרה ברעה ונפלת אתה ויהודה עמך" (י), אך אמציה לא נענה ויצא עמו למלחמה שבה נחל תבוסה "וינגף יהודה לפני ישראל וינסו איש לאהלו" (יב), ומלבד הכשלון במלחמה לקח יהואש מלך ישראל את אמציה שבוי לעיר בירתו ירושלים, ופרץ פרצה בחומות ירושלים, כדי לבזותו בעיני עמו. גם את הזהב והכסף הנמצאים בבית ה', לקח מלך ישראל והביאם לעיר בירתו שומרון, וגורל אמציה היה בדומה לגורל אביו, שגם עליו קשרו קשר והמיתוהו.

5. מות אמציה ומלכות עזריה בנו (יז – כב)

יז וַיְחִי אֲמֻצִיָּהוּ בֶן-יֹאָשׁ, מֶלֶךְ יְהוּדָה, אַחֲרֵי מוֹת, יְהוֹאָשׁ בֶּן-יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל--חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה, שָׁנָה. יח וַיֵּתֶר, דְּבָרֵי אֲמֻצִיָּהוּ: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. יט וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַם, וַיִּנָּס לְכִישָׁה; וַיִּשְׁלַחוּ אַחֲרָיו לְכִישָׁה, וַיִּמְתְּהוּ שָׁם. כ וַיֵּשְׂאוּ אֹתוֹ, עַל-הַסּוּסִים; וַיִּקְבְּר בִּירוּשָׁלַם עִם-אֲבֹתָיו, בְּעִיר דָּוִד. כא וַיִּקְחוּ כָל-עַם יְהוּדָה, אֶת-עֲזַרְיָה, וְהוּא, בֶּן-שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה; וַיִּמְלְכוּ אֹתוֹ, תַּחַת אֲבִיו אֲמֻצִיָּהוּ. כב הוּא בָּנָה אֶת-אֵילַת, וַיִּשְׁבֶּה לַיהוּדָה, אַחֲרֵי שִׁכְבַּת-הַמֶּלֶךְ, עִם-אֲבֹתָיו.

גם על אמציה קשרו קשר בירושלים ואז נמלט ללכיש ושם נרצח, ואחריו הומלך עזריה בנו תחתיו. עזריה שהיו לו שמות נוספים: עזריהו ועוזיהו הלך בדרך ה', בימיו נחלו יהודה ניצחונות רבים על הערבים בעמונים והפלשתים, ואף הצליח להשיב את אילת לתחומי יהודה.

6. מלכות ירבעם בן יהואש (ירבעם השני). (כג – כט)

כג בַּשָּׁנָה חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה, לְאֲמֻצִיָּהוּ בֶן-יֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה--מֶלֶךְ יִרְבְּעָם בֶּן-יֹאָשׁ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁמְרוֹן, אַרְבָּעִים וְאַחַת, שָׁנָה. כד וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה: לֹא סָר, מִכָּל-חַטָּאוֹת יִרְבְּעָם בֶּן-נְבַט, אֲשֶׁר הִחְטִיא, אֶת-יִשְׂרָאֵל. כה הוּא, הִשִּׁיב אֶת-גְּבוּל יִשְׂרָאֵל, מִלְּבוֹא חֲמַת, עַד-יָם הָעַרְבָה--כַּדָּבָר יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד עֲבָדָיו יִזְנָה בֶּן-אֲמֵתִי הַנְּבִיא, אֲשֶׁר מָגַת הַחֶפֶר. כו כִּי-רָאָה יְהוָה אֶת-עֲנֵי יִשְׂרָאֵל, מִרָּה מְאֹד; וְאָפֶס עֲצוּר וְאָפֶס עֲזוּב, וְאִין עֲזָר לְיִשְׂרָאֵל. כז וְלֹא-דָבַר יְהוָה--לְמַחֲוֹת אֶת-שֵׁם יִשְׂרָאֵל, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם; וַיֹּשִׁיעֵם, בְּיַד יִרְבְּעָם בֶּן-יֹאָשׁ. כח וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יִרְבְּעָם וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר-נִלְחַם, וְאֲשֶׁר הִשִּׁיב אֶת-דְּמָשֶׁק וְאֶת-חֲמַת לַיהוּדָה, בְּיִשְׂרָאֵל: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. כט וַיִּשְׁכַּב יִרְבְּעָם עִם-אֲבֹתָיו, עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּמְלֶךְ זְכַרְיָה בְּנוֹ, תַּחַתָּיו.

דרכו הרוחנית והמדינית:

ירבעם בן יואש, מלך על ישראל ארבעים ואחת שנים, ואף הוא כירבעם בן נבט, חטא והחטיא את ישראל. בתחום המדיני עלה בידו להשיב את ערי ישראל שלקחו מלכי ארם במלחמתם, ובכך זכה להרחיב את גבולות ישראל, מלבוא חמת עד ים הערבה. הכתוב מציין שהצלחה זו קרתה לו בשביל התשובה שעשו ישראל, אלא שרחם עליהם ה' וראה את עינוייהם ויסוריהם של ישראל "כי ראה את עוני ישראל מורה (עצוב) מאוד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עוזר לישראל" (כו), "...ויושיעם ביד ירבעם בן יואש" (כז), כאמור לא בשל מעשיהם הטובים של ישראל, או של ירבעם.

מלכים ב פרק טו

חלוקת הפרק

1. מלכות עזריה (עוזיהו) בן אמציה ביהודה – א – ז

2. מלכות זכריה בן ירבעם – ח – יב

3. מלכות שלום בן יבש - יג – טז

4. מלכות מנחם בן גדי - יז - כב
5. מלכות פקחיה בן מנחם - כג - כו
6. מלכות פקח בן רמליהו - כז - כח
7. הגלית יושבי הגליל והגלעד - כט - לא
8. מלכות יותם בן עוזיהו - לב - לח

1. מלכות עזריה (עוזיהו) בן אמציה ביהודה (א - ז)

א בשנת עשרים ושבע שנה, לירבעם מלך ישראל, מלך עזריה בן-אמציה, מלך יהודה.

ב בן-שש עשרה שנה, היה במלכו, וחמשים ושנים שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, יכליהו מירושלם.

ג ויעש הישר, בעיני יהוה, ככל אשר-עשה, אמציהו אביו. ד רק הבמות, לא-סרו: עוד העם מזבחים ומקטרים, בבמות. ה וינגע יהוה את-המלך, ויהי מצרע עד-יום מתו, וישב, בבית החפשית; ויותם בן-המלך על-הבית, שפט את-עם הארץ. ו ויתר דברי עזריהו, וכל-אשר עשה: הלא-הם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי יהודה. ז וישכב עזריה עם-אבתיו, ויקברו אתו עם אבתיו בעיר דוד; וימלך יותם בנו, תחתיו.

המלך העשירי במלכות יהודה, בהיותו בן שש עשרה שנה הומלך למשך חמישים ושתיים שנה. עשה הישר בעיני ה', ככל אשר עשה אמציה אביו. בימיו נחלו יהודה נצחונות על הפלשתים הערבים והעמונים, ובשל כך גאה ליבו, והעז להקטיר קטורת למרות אזהרות הכהן הגדול, ומשלא שעה לאזהרות לקה בצרעת עד סוף ימיו, "... ויאמרו לו לא לך עוזיהו להקטיר לה' כי לכהנים... ויזעף עוזיהו... להקטיר... והצרעת זרחה במצחו..." (דברי הימים ב, כו, יח - יט), ואחר שמת מלך יותם בנו תחתיו.

2. מלכות זכריה בן ירבעם (ח - יב)

ח בשנת שלשים ושמנה שנה, לעזריהו מלך יהודה: מלך זכריהו בן-ירבעם על-ישראל, בשמרון ששה חדשים. ט ויעש הרע בעיני יהוה, כאשר עשו אבתיו: לא סר, מחטאות ירבעם בן-נבט, אשר החטיא, את-ישראל. י ויקשר עליו שלם בן-יבש, ויכהו קבל-עם וימיתהו; וימלך, תחתיו. יא ויתר, דברי זכריה: הנם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל. יב הוא דבר-יהוה, אשר דבר אל-יהוא לאמר, בני רביעים, ישבו לך על-כסא ישראל; ויהי-כן.

המלך הארבע עשר בישראל, עשה את הרע בעיני ה'. מלך שישה חודשים, ואז נרצח על ידי שלום בן יבש שמלך במקומו. עם הירצחו של זכריה בן ירבעם, בא הקץ על מלכות בית יהוא, ובו למעשה התקיים דבר ה' ליהוא "ויאמר ה' אל יהוא יען אשר הטיבות לעשות

הישר בעיני ככל אשר בלבבי עשית לבית אחאב בני רבעים ישבו לך על כסא ישראל (מלכים ב, י, ל), שהיה רביעי לשושלת יהוא יהואחז-יהואש-ירבעם-זכריה.

3. מלכות שלום בן יבש (יג – טז)

יג שלום בן-יביש, מלך, בשנת שלשים ותשע שנה, לעזריה מלך יהודה; וימלך ירח-ימים, בשמרון. יד ועל מנחם בן-גדי מתרצה, ויבא שמרון, ויך את-שלום בן-יביש, בשמרון; וימיתוהו, וימלך תחתיו. טז ויתר דברי שלום, וקשרו אשר קשר: הנם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל. טז אז יכה-מנחם את-תפסח ואת-כל-אשר-בה ואת-גבוליה, מתרצה--כי לא פתח, ויך; את כל-ההרותיה בקע.

המלך החמישה עשר בישראל, מלך חודש ימים בלבד לאחר שרצח את המלך זכריה בן ירבעם, אף הוא נרצח על ידי מנחם בן גדי שמלך תחתיו, וכשעלה למלכות, יצא להלחם בתפסח שהיתה אחת מערי ארם, אחר שלא הסכימה להשלים עמו, ובמלחמתו הצליח להכות את כל תושביה, וגם כל "ההרותיה" – מגדליה הבנויים בהרים בקע והרס (רלב"ג)

4. מלכות מנחם בן גדי (יז – כב)

יז בשנת שלשים ותשע שנה, לעזריה מלך יהודה: מלך מנחם בן-גדי על-ישראל, עשר שנים שמרון. יח ויעש הרע, בעיני יהוה: לא סר מעל חטאות ירבעם בן-נבט, אשר-החטיא את-ישראל--כל-ימיו. יט בא פול מלך-אשור, על-הארץ, ויתן מנחם לפול, אלף ככר-כסף--להיות ידיו אתו, להחזיק הממלכה בידו. כ ויצא מנחם את-הכסף על-ישראל, על כל-גבורי החיל, לתת למלך אשור, חמשים שקלים כסף לאיש אחד; וישב מלך אשור, ולא-עמד שם בארץ. כא ויתר דברי מנחם, וכל-אשר עשה: הלוא-הם כ כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל. כב וישכב מנחם, עם-אבתיו; וימלך פקחיה בנו, תחתיו.

המלך הששה עשר בישראל, ומלכותו בישראל נמשכה עשר שנים. עלה למלכות בעקבות הרצח של המלך זכריה בן ירבעם, עשה את הרע בעיני ה' כירבעם בן נבט. בימיו עלה פול מלך אשור על ישראל, ובשל החשש ממנו, נתן בידו אלף ככר כסף. בתגובה שב פול מלך אשור לארצו, ולא נתעכב ללחוץ על ישראל עוד.

5. מלכות פקחיה בן מנחם (כג – כו)

כג בשנת חמשים שנה, לעזריה מלך יהודה: מלך פקחיה בן-מנחם על-ישראל, בשמרון--שנתיים. כד ויעש הרע, בעיני יהוה: לא סר, מחטאות ירבעם בן-נבט, אשר החטיא את-ישראל. כה ויקשר עליו פקח בן-רמליהו שלישו, ויכהו בשמרון בארמון בית-מלך (המלך) את-ארגב ואת-האריה, ועמו חמשים איש, מבני גלעדים; וימתוהו, וימלך תחתיו. כו ויתר דברי פקחיה, וכל-אשר עשה: הנם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל.

המלך השמונה עשרה בישראל מלך שנתיים, אף הוא עשה את הרע בעיני ה' כאביו, אף הוא נרצח על ידי שלישו פקח בן רמליהו, אשר מלך תחתיו.

6. מלכות פקח בן רמליהו (כז – כח)

כז בַּשָּׁנָה חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה: מֶלֶךְ פֶּקַח בֶּן-רַמְלִיָּהוּ עַל-יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁמְרוֹן עָשְׂרִים שָׁנָה. כַּח וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה: לֹא סָר, מִן-חַטָּאוֹת יִרְבָּעָם בֶּן-נֹבֵט, אֲשֶׁר הִחֲטִיא, אֶת-יִשְׂרָאֵל.

המלך השמונה עשר בישראל, שימש כשלישו של המלך פקחיה מלך ישראל. זכה להגיע למלוכה אחר שקשר עליו ורצח אותו, עשה את הרע בעיני ה', ובניסיונו למרוד בממלכת אשור, כרת ברית עם רצין מלך ארם נגד אחז מלך יהודה בשל סירובו להצטרף למרד באשור (הנושא בהרחבה בישיעה פרק ז), סופו שנרצח בידי הושע בן אלה שמלך תחתיו.

7. הגליית יושבי הגליל והגלעד (כט – לא)

כט בִּימֵי פֶקַח מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, בָּא תַגְלַת פְּלֹאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר, וַיִּקַּח אֶת-עֵינָן וְאֶת-אַבְל בֵּית-מַעֲכָה וְאֶת-יְנוּחַ וְאֶת-קִדְשׁ וְאֶת-חֲצוֹר וְאֶת-הַגְּלָעַד וְאֶת-הַגְּלִילָה, כָּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי; וַיִּגְלֶם, אֲשׁוּרָה. ל וַיִּקְשֶׁר-קֶשֶׁר הוֹשַׁע בֶּן-אַלֶּה, עַל-פֶּקַח בֶּן-רַמְלִיָּהוּ, וַיִּכְהוּ וַיְמִיתֵהוּ, וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו--בַּשָּׁנָה עָשְׂרִים, לְיוֹתָם בֶּן-עֲזִיָּה. לֹא וַיִּתֵּר דְּבָרֵי-פֶקַח, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה: הֵנָּם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.

בימי פקח בן רמליהו, עלה על ישראל תגלת פלאסר מלך אשור, והצליח לכבוש את ערי הגליל, הגלעד—עבר הירדן המזרחי, ואת ארץ נפתלי, והגלה את היושבים בה לאשור, וזו למעשה תחילת גלות עשרת השבטים.

8. מלכות יותם בן עוזיהו (לב – לח)

לב בַּשָּׁנָה שְׁתַּיִם, לַפֶּקַח בֶּן-רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ יוֹתָם בֶּן-עֲזִיָּהוּ, מֶלֶךְ יְהוּדָה. לַג בֶּן-עָשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה, הָיָה בְּמַלְכוֹ, וְשֵׁשׁ-עָשָׂרָה שָׁנָה, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, יְרוּשָׁא בַת-צְדוֹק. לַד וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר, בְּעֵינֵי יְהוָה: כָּל־אֲשֶׁר-עָשָׂה עֲזִיָּהוּ אָבִיו, עָשָׂה. לֶה רַק הַבְּמוֹת, לֹא סָרוּ--עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים, בַּבְּמוֹת; הוּא, בָּנָה אֶת-שַׁעַר בֵּית-יְהוָה--הָעֵלְיוֹן. לו וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם, אֲשֶׁר עָשָׂה: הֵלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. לִז בַּיָּמִים הָהֵם-הַחֵל יְהוָה לְהַשְׁלִיחַ בִּיהוּדָה, רִצִּין מֶלֶךְ אַרְם; וְאֵת, פֶּקַח בֶּן-רַמְלִיָּהוּ. לַח וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם, עִם-אַבְתָּיו, וַיִּקְבֹּר עִם-אַבְתָּיו, בְּעִיר דָּוִד אָבִיו; וַיִּמְלֹךְ אַחַז בְּנוֹ, תַּחֲתָיו.

המלך האחד עשר ביהודה, מלך בהיותו בגיל עשרים וחמש, ונמשכה מלכותו שש עשרה שנה. הלך בדרך ה' כאביו, "ויעש הישר בעיני ה' ככל אשר עשה עוזיהו אביו" (לד), ורק בתופעת הבמות לא הצליח יותם להתמודד, וישראל המשיכו להקריב עליהם קרבנות למרות האסור, בשל העובדה כי המקדש קיים ורק בו מותר להקריב קורבנות. בימיו הצליח לבסס את גבולות הארץ, ולהכניע את בני עמון ומששלט עליהם, גבה מהם מיסים "והוא נלחם עם מלך בני עמון ויחזק עליהם ויתנו לו בני עמון בשנה ההיא מאה כיכר

כסף..." (דברי הימים ב, כז, ה)

מלכים ב' – פרק טז

חלוקת הפרק:

1. מלכות אחז בן יותם – א – ד
2. עליית רצין מלך ארם למלחמה ביהודה – ה – ו
3. פניית אחז לעזרה ממלך אשור – ז – ט
4. בניית תבנית המזבח מדמשק בירושלים – י – טז
5. שינוי כלי העזרה – יז – כ

1. מלכות אחז בן יותם (א – ד)

א בשנת שבע-עשרה שנה, לפקח בן-רמליהו, מלך אחז בן-יותם, מלך יהודה. ב בן-עשרים שנה, אחז במלכו, ושש-עשרה שנה, מלך בירושלם; ולא-עשה הישר, בעיני יהוה אלהיו כדוד אביו. ג וילך, בדרך מלכי ישראל; וגם את-בנו, העביר באש, כתעבות הגוים, אשר הוריש יהוה אתם מפני בני ישראל. ד ויזבח ויקטר בבמות, ועל-הגבעות, ותחת, כל-עץ רענן.

אחר מות אביו הצדיק יותם, מלך אחז על יהודה, ואף היותו בן צדיק הרבה להרשיע, ובהדיקותו בעבודת האלילים, העביר את בנו באש כתועבת הגויים.

2. עליית רצין מלך ארם למלחמה ביהודה (ה – ו)

ה אז יעלה רצין מלך-ארם ופקח בן-רמליהו מלך-ישראל, ירושלם-- למלחמה; ויצרו, על-אחז, ולא יכלו, להלחם. ו בעת ההיא, השיב רצין מלך-ארם את-אילת לארם, וינשל את-היהודים, מאילות; וארמים (ואדמים), באו אילת, וישבו שם, עד היום הזה.

בימיו עלו רצין מלך ארם, ופקח בן רמליהו מלך ישראל לירושלים, והטילו עליה מצור במטרה להפילו, ולהמליך במקומו את בן טבאל למלך על יהודה, וזאת בשל סירובו להצטרף אליהם, בניסיונם למרוד במלך אשור.

הערה: הנושא בהרחבה בישעיה פרק ז.

3. פניית אחז לעזרה ממלך אשור (ז – ט)

ז וישלח אחז מלאכים, אל-תגלת פלסר מלך-אשור לאמר, עבדך ובנך, אני; עלה והושעני מכף מלך-ארם, ומכף מלך ישראל, הקומים, עלי. ח ויקח אחז את-הכסף ואת-הזהב, הנמצא בית יהוה, ובאצרות, בית המלך; וישלח למלך-אשור, שחד. ט וישמע אליו, מלך אשור, ויעל מלך אשור אל-דמשק ויתפשה, ויגלה קירה; ואת-רצין, המית.

אחז, בניסיונו להינצל מארם ומישראל שעלו עליו למלחמה, פנה אל תגלת פלאסר מלך אשור לעזרה, ואף שלח לו שוחד, למרות התנגדות הנביא ישעיה. "ויקח אחז את הכסף ואת הזהב הנמצא בית ה' ובאוצרות בית המלך וישלח למלך אשור שוחד" (ח), ובעקבות זאת נאות מלך אשור, ועלה על ארם המית את מלכה, והגלה את תושביה. משם פנה מלך אשור וכבש את הגלעד והגליל, והגלה את התושבים לאשור, ומכאן החלה למעשה גלות עשרת השבטים.

4. בניית תבנית המזבח מדמשק לירושלים (י – טז)

י וַיִּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אַחֲז לְקִרְאֵת תְּגֵלַת פְּלֹאסָר מֶלֶךְ-אֲשׁוּר, דּוֹמֶשֶׁק, וַיֵּרָא אֶת-הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֶׁר בְּדַמְשֶׁק; וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲז אֶל-אֹרִיָה הַכֹּהֵן, אֶת-דָּמוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-תְּבֻנֵיתוֹ--לְכָל-מַעֲשָׂהוּ. יא וַיִּבֶן אֹרִיָה הַכֹּהֵן, אֶת-הַמִּזְבֵּחַ: כָּל אֲשֶׁר-שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲז מִדַּמְשֶׁק, כֵּן עָשָׂה אֹרִיָה הַכֹּהֵן, עַד-בּוֹא הַמֶּלֶךְ-אַחֲז, מִדַּמְשֶׁק. יב וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ מִדַּמְשֶׁק, וַיֵּרָא הַמֶּלֶךְ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ; וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל-הַמִּזְבֵּחַ, וַיַּעַל עָלָיו. יג וַיִּקְטֹר אֶת-עֹלֹתוֹ וְאֶת-מִנְחָתוֹ, וַיִּסֹּף אֶת-נִסְכּוֹ; וַיִּזְרַק אֶת-דַּם-הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר-לוֹ, עַל-הַמִּזְבֵּחַ. יד וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ הִנְחִשֵׁת, אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה, וַיִּקְרַב מֵאֵת פְּנֵי הַבַּיִת, מִבֵּין הַמִּזְבֵּחַ וּמִבֵּין בַּיִת יְהוָה; וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל-יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ, צְפוּנָה. טו וַיִּצְוֵהוּ (וַיִּצְוֵהוּ) הַמֶּלֶךְ-אַחֲז אֶת-אֹרִיָה הַכֹּהֵן לֵאמֹר, עַל הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל הַקָּטָן אֶת-עֹלֹת-הַבֶּקָר וְאֶת-מִנְחַת הָעֶרֶב וְאֶת-עֹלֹת הַמֶּלֶךְ וְאֶת-מִנְחָתוֹ וְאֵת עֹלֹת כָּל-עַם הָאָרֶץ וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם, וְכָל-דָּם עֹלָה וְכָל-דָּם-זָבַח, עָלָיו תִּזְרַק; וּמִזְבֵּחַ הִנְחִשֵׁת יְהוָה-לִּי, לְבֶקֶר. טז וַיַּעַשׂ, אֹרִיָה הַכֹּהֵן, כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּהוּ, הַמֶּלֶךְ אַחֲז.

מלבד חטאיו הקודמים, הוסיף אחז להרשיע בעת שיצא לדמשק להקביל ולברך את תגלת פלאסר מלך אשור על ניצחונו, ובהיותו בדמשק, שלח את אוריה הכהן ששימש בכהונה במקדש, לבנות בירושלים מזבח דומה בכל פרטיו למזבח שעמד במקדש מלך ארם, ושימש לעבודה זרה. בכך רצה אחז לחלוק כבוד גם לאלוהי העמים שנצחו – אשור. עולה כי במצוות המלך אחז, קיים אוריה הכהן את מצוותו ובנה את המזבח בירושלים, כי סבר שבדעת המלך לבנות מזבח, כדי להקריב עליו קורבנות, כתודה על ביטול ממלכת ארם. עוד מתברר כשבא אחז לירושלים, בדק את המזבח וציווה להציב אותו בין מזבח הנחושת לבין בית ה', ואחר הקריב עליו קורבן ומנחה לשם עבודת אלילים, ועוד הוסיף לצוות, כי מעתה ישמש מזבח זה לבדו להקרבת קורבנות "ויצוהו המלך אחז את אוריה הכהן לאמר על המזבח הגדול הקטן את עולת הבוקר ואת מנחת הערב... ומזבח הנחושת יהיה לי לבקר" (טז) דהיינו, שעל מזבח הנחושת יקריב קורבנות כשיעלה בליבו מידי פעם. (רש"י)

5. שינוי כלי העזרה (יז – כ)

יז וַיִּקְצֹץ הַמֶּלֶךְ אַחֲז אֶת-הַמַּסְגְּרוֹת הַמְּכֹנֹת, וַיִּסֹּר מֵעֲלֵיהֶם וְאֶת-הַכִּיֹּר, וְאֶת-הַיָּם הַזֶּה, מֵעַל הַבֶּקָר הִנְחִשֵׁת אֲשֶׁר תַּחְתֶּיהָ; וַיִּתֵּן אֹתוֹ, עַל

מִרְצַפֶּת אֲבָנִים. יַח וְאֶת-מִיֹּסֶךְ (מוֹסֵף) הַשָּׁבֶת אֲשֶׁר-בָּנוּ בְּבֵית, וְאֶת-מְבוֹא
הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה--הַסֵּב, בֵּית יְהוָה: מִפְּנֵי, מֶלֶךְ אֲשׁוּר. יֵט וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אַחַז, אֲשֶׁר
עָשָׂה: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. כ וַיִּשְׁכַּב אַחַז
עִם אֲבֹתָיו, וַיִּקְבֹּר עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד; וַיִּמְלֹךְ חֲזַקְיָהוּ בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

מלבד השינויים שעשה משבנה את המזבח מדמשק כתבניתו בירושלים, פעל
לשנות דברים נוספים שהיה בהם משום פגיעה בסדרי הבית ועבודתו.

א. קיצף (כרת) את המסגרות של עשר המכוונות שעשה שלמה "ויעש את
המכוונות עשר נחושת ארבע באמה..." "זוה מעשה המכונה מסגרות
להם..." (מלכים א: ז, כז-כח).

ב. הסיר את הכיור ואת הים מעל הבקר הנחושת, והניחם ברצפה "ויעש
עשרה כיורות נחושת..." " ... ואת הים נתן מכתף הבית הימנית קדמה ממול
נגב" (מלכים א: ז, לח-לט)

ג. הסיר את מוסך השבת, והכוונה לסככה וגג שהיו בחצר הבית, ושימשו לישיבה
לבאים ביום השבת,

ויש לבאר כי כל מה שעשה אחז בתחום המקדש, היו מפני פחדו ממלך אשור
" ... ואת מבוא המלך החיצונה הסב בית ה' מפני מלך אשור" (יח)

מלכים ב' פרק יז

חלוקת הפרק:

1. מלכות הושע בן אלה ודרכו הרוחנית - א - ב
2. סיבות מדיניות לגלות - המרד והגלות - ג - ו
3. סיבות רוחניות לגלות ולחורבן - ז - כג
4. המציאות המדינית והרוחנית בארץ בעקבות הגלות - כד - מא

1. מלכות הושע בן אלה ודרכו הרוחנית. (א - ב)

א בַּשָּׁנָה שְׁתַּיִם עָשָׂרָה, לְאַחַז מֶלֶךְ יְהוּדָה: מֶלֶךְ הוֹשֵׁעַ בֶּן-אֵלֶּה בְּשֶׁמְרוֹן, עַל-יִשְׂרָאֵל--
תִּשְׁעֵ שָׁנִים.

ב וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה: רַק, לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָיוּ, לְפָנָיו.

הושע בן אלה - המלך האחרון בישראל, שמלך אחר שקשר על פקח בן רמלייהו והמיתו. "ויקשור
קשר הושע בן אלה על פקח בן רמלייהו ויכהו וימיתוהו וימלוך תחתיו..." (מלכים ב', טו, ל), אף
הוא עשה את הרע בעיני ה', אך בשונה לקודמיו מציין הכתוב, "רק לא כמלכי ישראל אשר היו
לפניו" (ב), והכוונה למעשהו הטוב שעשה, כשביטל השמרים שהושיב ירבעם לבל יעלו לירושלים
ברגלים, "...ויעש (ירבעם) שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלוהיך
ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (מלכים א', יב, כח).

2. סיבות מדיניות לגלות – המרד. (ג – ו)

ג עליו עלה, שלמנאסר מלך אשור; ויהי-לו הושע עבד, וישב לו מנחה.

ד וימצא מלך-אשור בהושע קשר, אשר שלח מלאכים אל-סוא מלך-מצרים, ולא-העלה מנחה למלך אשור, כשנה בשנה; ויעצרהו מלך אשור, ויאסרהו בית כלא.

ה ויעל מלך-אשור, בכל-הארץ; ויעל, שמרון, ויצר עליה, שלש שנים.

ו בשנת התשעית להושע, לכד מלך-אשור את-שמרון, ויגל את-ישראל, אשורה; וישב אותם בחלח ובחבור, נהר גוזן וערי מדי

מלך ישראל הושע בן אלה, הרבה לחטוא ואף מרד במלך אשור, ולא העלה לו מנחה (מס) שהטיל עליו מלך אשור, ומשפנה הושע לסוא מלך מצרים וקשר עמו קשר (ברית), עלה עליו שלמנאסר מלך אשור ופעל נגדו ונגד ישראל.

א. "ויאסרהו בית כלא" (ד) – עצר אותו מלשוב לארצו, ואסרו בבית כלא

ב. "יצר עליה שלש שנים" (ה) – הטיל מצור על ישראל (שומרן)

ג. "...ויגל את ישראל אשורה וישב אותם בחלח ובחבור..." – הגלה את ישראל.

3. סיבות רוחניות לגלות ולחורבן - חטאים. – (ז – כג)

ז ויהי, כי-חטאו בני-ישראל ליהוה אלהיהם, המעלה אתם מארץ מצרים, מתחת יד פרעה מלך-מצרים; וייראו, אלהים אחרים.

ח וילכו, בחקות הגוים, אשר הוריש יהוה, מפני בני ישראל; ומלכי ישראל, אשר עשו.

ט ויחפאו בני-ישראל, דברים אשר לא-כן, על-יהוה, אלהיהם; ויבנו להם במות בכל-עריהם, ממגדל נוצרים עד עיר מבצר.

י ויצבו להם מצבות, ואשרים, על כל-גבעה גבהה, ותחת כל-עץ רענן.

יא ויקטרו-שם, בכל-במות, כגוים, אשר-הגלה יהוה מפניהם; ויעשו דברים רעים, להכעיס את יהוה.

יב ויעבדו, הגללים, אשר אמר יהוה להם, לא תעשו את-הדבר הזה.

יג ויעד יהוה בישראל וביהודה ביד כל-נביאו (נביאי) כל-חזה לאמר, שבו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי, ככל-התורה, אשר צויתי את-אבותיכם--ואשר שלחתי אליכם, ביד עבדי הנביאים.

יד ולא, שמעו; ויקשו את-ערפם, כערף אבותם, אשר לא האמינו, ביהוה אלהיהם.

טו וַיִּמְאַסוּ אֶת-חֻקֵי, וְאֶת-בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת-אֲבוֹתָם, וְאֶת עֲדוּתָיו, אֲשֶׁר הֶעִיד בָּם; וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל, וַיַּהֲבִלוּ, וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבֹתָם, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם לִבְלֹתֵי עֲשׂוֹת כָּהֵם.

טז וַיַּעֲזְבוּ, אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסָּכָה, שְׁנַיִם (שְׁנַיִ) עֲגָלִים; וַיַּעֲשׂוּ אֲשִׁירָה, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְכָל-צָבָא הַשָּׁמַיִם, וַיַּעֲבְדוּ, אֶת-הַבַּעַל.

יז וַיַּעֲבִירוּ אֶת-בְּנֵיהֶם וְאֶת-בָּנוֹתֵיהֶם, בָּאֵשׁ, וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים, וַיִּנְחָשׂוּ; וַיִּתְמַכְרוּ, לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ.

יח וַיִּתְאַנֶּף יְהוָה מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּסְרַם מֵעַל פְּנֵיו: לֹא נָשָׂא, רַק שָׁבַט יְהוּדָה לְבַדּוֹ.

יט גַּם-יְהוּדָה—לֹא שָׁמַר, אֶת-מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם; וַיֵּלְכוּ, בְּחֻקֹּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ.

כ וַיִּמְאַס יְהוָה בְּכָל-זֶרַע יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲנֵם, וַיִּתְּנֵם, בְּיַד-שָׂסִים--עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכֶם, מִפְּנֵיו.

כא כִּי-קָרַע יִשְׂרָאֵל, מֵעַל בֵּית דָּוִד, וַיִּמְלִיכוּ, אֶת-יְרֵבֶעַם בֶּן-נִבְטִי; וַיִּדָּא (וַיִּדַּח) יְרֵבֶעַם אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי יְהוָה, וְהַחֲטִיִּאֵם חֲטָאָה גְדוֹלָה.

כב וַיֵּלְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּכָל-חַטָּאוֹת יְרֵבֶעַם אֲשֶׁר עָשָׂה: לֹא-סָרוּ, מִמֶּנָּה.

כג עַד אֲשֶׁר-הִסִּיר יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל, מֵעַל פְּנֵיו, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר, בְּיַד כָּל-עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים; וַיִּגַּל יִשְׂרָאֵל מֵעַל אֲדָמְתּוֹ, אֲשׁוּרָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה.

"ויהי כי חטאו בני ישראל..." עולה שהמרד וכל הנזכר לעיל הם תוצאה נלווית לסיבות האמיתיות שהינן חטאי ישראל בארץ, כי עד שלא מלך הושע בן אלה, היו ישראל אנוסים בידי המלכים שמלכו עליהם, שלא הניחום לעלות לירושלים ואף עבדו את עגלי הזהב שעשה ירבעם, אבל משמלך עליהם הושע בן אלה וביטל את השומרים שמנעו מהם לעלות לירושלים, והיתה בידיהם הברירה לחדול מעבודה זרה, ועם זאת לא שבו מדרכם ולא עלו לירושלים והמשיכו בפולחנם – עבודה זרה, ומכאן הטעם מדוע נגזרה והתרחשה עליהם הגלות בתקופת הושע בן אלה דווקא. (רש"י)

סכום: הסיבת הרוחניות לגלות ולחרבן:

א. עבודה זרה – "ויצבו להם מצבות ואשרים" (י) "ויעבדו האלילים" (יב)

ב. לא שמעו לאזהרות הנביאים, ולא שבו מדרכם הרעה – "ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה לאמר שובו מדרכיכם הרעים..." (יג) "ולא שמעו ויקשו את עורפם..." (יד)

ג. לכתם ודבקו בירבעם ובדרכו מטעמים שלילים, אחר שהדיחם בעגלי זהב והתנתקו מיהודה מבחירה – "כי קרע ישראל מעל בית דוד וימליכו את ירבעם בן נבט וידא ירבעם את ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאה גדולה" (כא)

4. המציאות המדינית והרוחנית בישראל בעקבות הגלות. (כד – מא)

כד וַיֵּבֶא מֶלֶךְ-אֲשׁוּר מִבָּבֶל וּמְכוֹתָהּ וּמַעֲוָא וּמַחֲמַת, וּסְפָרוּיִם, וַיֵּשֶׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרוֹן, תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּרְשׁוּ, אֶת שְׁמֶרוֹן, וַיֵּשְׁבוּ, בְּעָרֶיהָ.

כה וַיְהִי, בַּתְּחִלַּת שְׁבַתֶּם שָׁם, לֹא יִרְאוּ, אֶת-יְהוָה; וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּהֶם אֶת-הָאֲרִיזוֹת, וַיְהִי הָרָגִים בָּהֶם.

כו וַיֹּאמְרוּ, לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר לֵאמֹר, הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִגְלִיתָ וּתּוֹשֵׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרוֹן, לֹא יָדְעוּ, אֶת-מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ; וַיִּשְׁלַח-בָּם אֶת-הָאֲרִיזוֹת, וְהִנֵּם מִמִּיתִים אוֹתָם, כְּאֲשֶׁר אֵינָם יָדְעִים, אֶת-מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ.

כז וַיֵּצֵא מֶלֶךְ-אֲשׁוּר לֵאמֹר, הֲלִיכּוּ שָׁמָּה אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלִיתֶם מִשָּׁם, וַיֵּלְכוּ, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם; וַיִּרְם, אֶת מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ.

כח וַיֵּבֶא אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים, אֲשֶׁר הִגְלוּ מִשְׁמֶרוֹן, וַיֵּשֶׁב, בְּבֵית-אֵל; וַיְהִי מוֹרָה אֲתָם, אִיךָ יִרְאוּ אֶת-יְהוָה.

כט וַיְהִיו עֹשִׂים, גּוֹי גּוֹי אֱלֹהֵיו; וַיִּנְיְחוּ בְּבֵית הַבָּמוֹת, אֲשֶׁר עָשׂוּ הַשְּׁמֶרָנִים, גּוֹי גּוֹי בְּעָרֵיהֶם, אֲשֶׁר הֵם יוֹשְׁבֵי שָׁם.

ל וַאֲנָשֵׁי בָבֶל, עָשׂוּ אֶת-סֻכוֹת בָּנוֹת, וַאֲנָשֵׁי-כוֹת, עָשׂוּ אֶת-נֶרְגָל; וַאֲנָשֵׁי חֲמַת, עָשׂוּ אֶת-אֲשִׁימָא. לֹא וְהַעֲוִים עָשׂוּ נִבְחַז, וְאֶת-תַּרְתֵּק; וְהַסְּפָרוּיִם, שָׂרְפִים אֶת-בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ, לְאֲדָרְמֶלֶךְ וְעַנְמֶלֶךְ, אֵלֶּה סַפְרִים (אֱלֹהֵי סְפָרוּיִם).

לב וַיְהִיו יִרְאִים, אֶת-יְהוָה; וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִקְצוֹתֶם כֹּהֲנֵי בָמוֹת, וַיְהִיו עֹשִׂים לָהֶם בְּבֵית הַבָּמוֹת. לֵג אֶת-יְהוָה, הָיוּ יִרְאִים; וְאֶת-אֱלֹהֵיהֶם, הָיוּ עֹבְדִים, כְּמִשְׁפַּט הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר-הִגְלוּ אֲתָם מִשָּׁם.

לד עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם עֹשִׂים, כְּמִשְׁפָּטִים הַרְאֲשִׁנִּים: אֵינָם יִרְאִים, אֶת-יְהוָה, וְאֵינָם עֹשִׂים כְּחֻקֹּתָם וְכַמִּשְׁפָּטָם, וְכַתּוּרָה וְכַמְצוּהָ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר-שָׁם שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל.

לה וַיִּכְרַת יְהוָה אֲתָם, בְּרִית, וַיִּצְוֶם לֵאמֹר, לֹא תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים; וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם--וְלֹא תַעֲבֹדוּם, וְלֹא תִזְבְּחוּ לָהֶם.

לו כִּי אִם-אֶת-יְהוָה, אֲשֶׁר הִעֲלָה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְזָרוּעַ נְטוּיָה--אֶתוֹ תִירְאוּ; וְלוֹ תִשְׁתַּחֲוּוּ, וְלוֹ תִזְבְּחוּ.

לז וְאֶת-הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה וְהַמְצוּהָ, אֲשֶׁר כָּתַב לְכֶם--תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת, כָּל-הַיָּמִים; וְלֹא תִירְאוּ, אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

לח וְהַבְּרִית אֲשֶׁר-כָּרַתִּי אֲתָכֶם, לֹא תִשְׁכַּחוּ; וְלֹא תִירְאוּ, אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

לט כִּי אִם-אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, תִירְאוּ--וְהוּא יִצִּיל אֶתְכֶם, מִיַּד כָּל-אִיְבֹיְכֶם.

מ וְלֹא, שְׁמַעוּ: כִּי אִם-כְּמִשְׁפָּטֵם הַרְאֲשׁוֹן, הֵם עֹשִׂים.

מא וַיְהִיו הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה, יִרְאִים אֶת-יְהוָה, וְאֶת-פְּסִילֵיהֶם, הָיוּ עֹבְדִים; גַּם-בְּנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם, כְּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם הֵם עֹשִׂים, עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

חלוקה משנית:

- א. העלאת הנוכרים (שומרונים וכותים) לארץ ישראל – כד
ב. חטאי המתיישבים החדשים בשומרון, ומותם בידי אריות - כה
ג. הפנייה למלך אשור בדבר האריות טורפי המתיישבים ותשובתו – כו – כח
ד. המציאות המדינית והרוחנית בישראל (שומרון) - כט - מא

א. עולה כי הגלות לא היתה שלמה, ורבים מישראל נשארו לשבת במקומם, ובמקום הגולים מישראל הושיב מלך אשור על אדמת ישראל גויים (שומרונים).

ב. חטאי המתיישבים החדשים (שומרונים וכותים) אשר הושבו על אדמת ישראל, חטאו חטאים חמורים בדברים שבין אדם לחבירו, ובדברים שבענייני עריות, ועל זאת שלח ה' בהם את האריות, ואלה המיתו רבים מהם **"ויהי בתחילת שבתם שם לא יראו את ה' וישלח ה' בהם את האריות ויהיו הורגים בהם"** (כה)

ג. **"ויאמרו למלך אשור לאמר הגויים... וישלח בהם את האריות... כאשר אינם יודעים את משפט אלוהי הארץ"** (כו), מאחר ופגיעת האריות הינה מעשה חריג, היתה פנייה למלך אשור בדבר מציאת פתרון לבעיה שהתעוררה עם הגויים שהושבו בארץ, בשל חטאיהם החמורים שבין אדם לחבירו, ובדברים שבענייני עריות ועוברים על **"משפט אלוהי הארץ"**. תשובת מלך אשור **"ויצו מלך אשור לאמר הוליכו שמה אחד מן הכהנים... ויורם את משפט אלוהי הארץ"** (כח), מכאן שמלך אשור הורה לאשר להשיב אחד מן הכהנים, ששמשו בבתי הבמות שבממלכת ישראל, כדי להורות למתיישבים החדשים איך וכיצד לשתף עבודה זרה בעבודת ה'.

ד. המציאות המדינית והרוחנית בישראל (שומרון) בעקבות הגליית רוב ישראל, והעלאת הנוכרים (שומרונים וכותים) לארץ ישראל. התפתחה בארץ מציאות חדשה, כשדרו גויים מארצות שונות שהובאו לארץ על ידי מלך אשור, לצד ישראל שנותרו בארץ. בדרך זו רצה והשיג מלך אשור לחסום נסינות למרד בעתיד, ומבחינה רוחנית הגויים שהובאו לארץ וחטאו ונענשו על ידי אריות, למדו מפי הכהן לשתף בעבודתם (עבודה זרה) עבודת ה'. **"ויהיו עושים גוי גוי אלוהיו"**, הינו כל הגויים הנזכרים המשיכו לעבוד את אלוהיהם (עבדה זרה), ומעתה צרפו בעבודתם זו גם עבודת ה', **"ויהיו הגויים האלה יראים את ה' ואת פסיליהם היו עובדים גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו אבותם הם עושים עד היום הזה"** (מא)

נקודות לעיון:

א. העמים שהובאו לארץ על ידי מלך אשור נקראו **"כותים ושומרנים"**, ואף שעבדו את ה' לא פסקו לעבוד את אלוהיהם כמנהגם, ומפני זאת הפכו סמל לגיור שאינו רצוי בעיני היהודים.

ב. המתיישבים החדשים כונו **"גרי אריות"**, מפני שאף על פי שהתגיירו לא היתה יראתם את ה' יראה שלמה וכנה, וכל גרותם נבעה מפחד האריות שפגעו בהם.

ג. הסתירה לכאורה בפסוקים לג – לד:

לג. **"את ה' היו יראים ואת אלוהיהם היו עובדים כמשפט הגויים אשר הגלו אותם משם"**
לד. **"עד היום הזה הם עושים כמשפטים הראשונים אינם יראים את ה' ואינם עושים כחוקותם וכמשפטם וכתורה וכמצווה אשר צווה ה' את בני יעקב אשר שם שמו ישראל"**

פסוק לג נאמר שהגויים היו יראים את ה'.

פסוק לד נאמר שלא היו יראים את ה'.

אפשרות ראשונה ליישוב הקושי:

בפסוק לג מציין שהגויים היו יראים את ה' באופן כללי, ועיקר יראתם באה לידי ביטוי בעבודת הקרבנות בבתי הבמות של ישראל. בפסוק לד נאמר: **"אינם יראים את ה'"**, מפני שיראתם לא היתה שלמה וכל יראתם את ה' היתה מפחד האריות שטרפו בהם.

אפשרות שנייה ליישוב הקושי

פסוק לג מתייחס לגויים שהובאו לישראל במקום הגולים שגלו, ואכן הם היו יראים את ה'.
פסוק לד מתייחס ל**ישראל שגלו** מישראל ואף שגלו לא שבו מדרכם הרעה, והמשיכו לעשות כמשפטם הראשון – עבודה זרה, כפי שהיו עושים בישראל טרם גלותם (רד"ק), או הכוונה לישראל שנתרו בארץ אשר המשיכו לחטוא ולעבוד עבודה כדרך הגויים.

מלכים ב' – פרק יח

חלוקת הפרק:

1. חזקיהו מתקן את שהרס אביו אחז – א – ח.
2. מסע ממלכת אשור על ממלכות יהודה ושומרון ותגובת חזקיהו – ט – יז.
3. נאום רבשקה – שליחי מלך אשור – יח - כה.
4. דו שיח בין שרי יהודה לשרי מלך אשור - כו - כח.
5. נאום השני של רבשקה - כט - לה.
6. תגובת העם ותגובת שרי יהודה לנאום רבשקה - לו - לז.

1. חזקיהו מתקן את שהרס אביו אחז. (א – ח)

א וַיְהִי בַשָּׁנָה שְׁלֹשׁ, לְהוֹשֵׁעַ בֶּן-אֵלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ חֲזַקְיָה בֶן-אֲחִז, מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ב בֶּן-עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה, הָיָה בְּמִלְכוֹ, וְעֲשָׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, אֲבִי בַת-זַכְרְיָה.

ג ויעש הישר, בעיני יהוה, ככל אשר-עשה, דוד אביו.

ד הוא הסיר את-הבמות, ושבר את-המצבת, וכת, את-האשרה; וכתת נחש הנחשת אשר-עשה משה, כי עד-הימים ההמה היו בני-ישראל מקטרים לו, ויקרא-לו, נחשתן.

ה ביהוה אלהי-ישראל, בטח; ואחריו לא-היה כמהו, בכל מלכי יהודה, ואשר היו, לפניו.

ו וידבק, ביהוה, לא-סר, מאחריו; וישמר, מצותיו, אשר-צוה יהוה, את-משה.

ז וזיהוה יהוה עמו, בכל אשר-יצא ישכיל; וימרד במלך-אשור, ולא עבדו.

ח הוא-הכה את-פִּלְשִׁתִּים עד-עזה, ואת-גבוליה, ממגדל נוצרים, עד-עיר מבצר.

אחז מלך יהודה השאיר לבנו חזקיהו ממלכה שמצבה הרוחני בכי רע, וגם המצב המדיני בשפל. מיד אחר המלכתו, מתעורר חזקיהו לשנות את המצב הרוחני הירוד שהיה קודם המלכתו. "ויעש הישר בעיני ה' ככל אשר עשה דוד אביו" (ג')

פעולותיו לחיזוק רוחני:

א. חזקיהו פתח וטיהר את בית המקדש.

ב. שבר את המצבות והאשרות – עקר את פולחן האלילות.

ג. ביטל את הבמות.

ד. התיך את נחש הנחשת שהחלו לסגוד לו.

פעולותיו לחיזוק מדיני ובטחוני:

א. מרד במלך אשור.

ב. הכה את הפלשתים והחזיר ערים שנכבשו בימי אביו.

2. מסע ממלכת אשור על ממלכות יהודה ושומרון ותגובת חזקיהו. (ט – יז)

ט ויהי בשנה הרביעית, למלך חזקיהו--היא השנה השביעית, להושע בן-אלה מלך ישראל; עלה שלמנאסר מלך אשור, על-שמרון--ויצר עליה.

י וילכדה, מקצה שלש שנים, בשנת-שש, לחזקיהו: היא שנת-תשע, להושע מלך ישראל, נלכדה, שמרון.

יא ויגל מלך-אשור את-ישראל, אשורה; וינחם בחלח ובחבור, נהר גוזן--וערי מדי.

יב על אשר לא-שמעו, בקול יהוה אלהיהם, ויעברו את-בריתו, את כל-אשר צוה משה עבד יהוה; ולא שמעו, ולא עשו.

יג ובארבע עשרה שנה למלך חזקיהו, עלה סנחריב מלך-אשור על כל-ערי יהודה הבצרות--ויתפשם.

יד וישלח חזקיה מלך-יהודה אל-מלך-אשור לכישה לאמר חטאתי, שוב מעלי--את אשר-תתן עלי, אשא; וישם מלך-אשור על-חזקיה מלך-יהודה, שלש מאות ככר-כסף, ושלשים, ככר זהב.

טו ויתן, חזקיה, את-כל-הכסף, הנמצא בית-יהוה; ובאצרות, בית המלך.

טז בעת ההיא, קצץ חזקיה את-דלתות היכל יהוה ואת-האמנות, אשר צפה, חזקיה מלך יהודה; ויתנם, למלך אשור.

יז וישלח מלך-אשור את-תרתן ואת-רב-סריס ואת-רבשקה מן-לכיש אל-המלך חזקיהו, בחיל כבד ירושלים; ויעלו, ויבאו ירושלים, ויעלו ויבאו ויעמדו בתעלת הברכה העליונה, אשר במסלת שדה כבס.

במסע ממלכת אשור על ממלכת שומרון (ישראל), מצליח מלך אשור לכבוש את שומרון, ולהגלות את תושביה (ט' – י"ב), ובשל מרד המלך חזקיהו במלך אשור, עלה מלך אשור על ערי יהודה הבצורות, וכבש אותן, ואחר ששם פעמיו לירושלים נכנע חזקיה בפני מלך אשור "חטאתי שוב מעלי", ומלך אשור אף הטיל על יהודה תשלום מס – 300 ככר כסף ו-30 ככר זהב, ואף בכסף הנמצא בית ה' ובאצרות בית המלך, נתן חזקיהו למלך אשור. אחר זמן מה פסק חזקיהו מלתת לו את המסים שהוטלו עליו, שב מלך אשור ליהודה ובא עד לכיש, ומשם שלח מלאכים עם קצת מחלותיו לירושלים, ושם עמד עם רבשקה וחירף את חזקיהו ואמר, על מי בטחת כי מרדת במלך אשור, ולבסוף אף חנה על ירושלים, אך משנשא חזקיה תפילה לה', להציל את ירושלים יצא מלאך והכה בדרך נס במחנה אשור, ונפלו 185,000 מאנשיו.

3. נאום רבשקה – שליח מלך אשור. (יח – כה)

יח ויקראו, אל-המלך, ויצא אלהם אליקים בן-חלקיהו, אשר על-הבית; ושבנה, הספר, ויואח בן-אסף, המזכיר.

יט ויאמר אליהם רבשקה, אמרו-נא אל-חזקיהו: כה-אמר המלך הגדול, מלך אשור, מה הבטחון הזה, אשר בטחת.

כ אמרת, אך-דבר-שפתיים--עצה וגבורה, למלחמה; עתה על-מי בטחת, כי מרדת בי.

כא עתה הנה בטחת לך על-משענת הקנה הרצוץ הזה, על-מצרים, אשר יסמך איש עליו, ובא בכפו ונקבה; כן פרעה מלך-מצרים, לכל-הבטחים עליו.

כב וכי-תאמרון אלי, אל-יהוה אלהינו בטחנו: הלוא-הוא, אשר הסיר חזקיהו את-במתיו ואת-מזבחתיו, ויאמר ליהודה ולירושלים, לפני המזבח הזה תשתחוּ בירושלים.

כג ועתה התערב נא, את-אדני את-מלך אשור; ואתנה לך, אלפים סוסים, אם-תוכל, לתת לך רכבים עליהם.

כד ואיך תשיב, את פני פחת אחד עבדי אדני--הקטנים; ותבטח לך על-מצרים, לרכב ולפרשים.

כה עתה המבלעדי יהוה, עליתי על-המקום הזה להשחתו; יהוה אמר אלי, עלה על-הארץ הזאת והשחיתה

מלך אשור ישב בעיר לכיש הקרובה לירושלים. בתחילה הצבא כובש את כל הערים הבצורות אשר ליהודה, ולבסוף הוא מגיע לעיר ירושלים עצמה, אך קודם המלחמה ניסה מלך אשור להכניע את יהודה, בעזרת מלחמה פסיכולוגית, ושלח משלחת בראשות רבשקה להטיל אימה ופחד על יושבי ירושלים.

הנאום – הטעונים שרבשקה טוען כדי לשכנע את יהודה להכנע לו.

א. "כה אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון אשר בטחת" (ט') הפניה לחזקיה – מנין לקחת בטחון כה מופרז למרוד במלך.

ב. "עתה הנה בטחת... על מצרים אשר יסמך איש עליו..." (כ"א) האם חשבת ובטחת על מלך מצרים שיעזור לך? והרי הוא כקנה רצוץ.

ג. "וכי תאמרון אלי אל ה' אלוקיני בטחנו..." (כ"ב) האם בטחת על ה' שיעזור לך והרי חזקיהו אסר על האנשים להקריב קרבנות כרצונם, וביטל את הבמות.

ד. "עתה המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה להשחיתו" (כ"ה) אני שליח ה' והוא שציווני, עלי להרוס את הארץ.

4. דו שיח בין שרי יהודה לשרי מלך אשור. (כו – כח)

כו ויאמר אליקים בן-חלקיהו ושבנה ויואח אל-רבשקה, דבר-נא אל-עבדיך ארמית--כי שמעים, אנחנו; ואל-תדבר עמנו, יהודית, באזני העם, אשר על-החמה.

כז ויאמר אליהם רבשקה, העל אדניך ואליך שלחני אדני, לדבר, את-הדברים האלה; הלא על-האנשים, הישבים על-החמה, לאכל את-חריהם (צואתם) ולשתות את-שניהם (מימי רגליהם), עמכם.

כח ויעמד, רבשקה, ויקרא בקול-גדול, יהודית; וידבר ויאמר, שמעו דבר-המלך הגדול מלך אשור

אחר נאום רבשקה לשרי יהודה, שבעיקרם היו דברי נאצה כלפי חזקיהו וכלפי הקב"ה, בקשו שרי יהודה מרבשקה לדבר עמם ארמית, כי לא רצו שדברי רבשקה ישמעו ויובנו לעם אשר על החומה, כדי שלא ירפו ידיהם ויתבזו, אך רבשקה סירב לבקשת שרי יהודה לדבר ארמית, כדי ליראם ולהטיל בהם פחד גם ביושבי ירושלים.

5. נאום השני של רבשקה. (כט – לה)

כט כה אמר המלך, אל-ישא לכם חזקיהו: כי-לא יוכל, להציל אתכם מידו.

ל ואל-יבטח אתכם חזקיהו אל-יהוה לאמר, הצל יצילנו יהוה; ולא תנתן את-העיר הזאת, ביד מלך אשור.

לא אל-תשמעו, אל-חזקיהו: כי כה אמר מלך אשור, עשו-אתי ברכה וצאו אלי, ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו, ושתו איש מי-ברו.

לב עד-באי ולקחתי אתכם אל-ארץ כארצכם, ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש, וחיו, ולא תמתו; ואל-תשמעו, אל-חזקיהו, כי-יסית אתכם לאמר, יהוה יצילנו.

לג ההצל הצילו אלהי הגוים, איש את-ארצו, מיד, מלך אשור.

לד איה אלהי חמת וארפד, איה אלהי ספרונים--הנע ועוה: כי-הצילו את-שמרון, מידי.

לה מי בכל-אלהי הארצות, אשר-הצילו את-ארצם מידי: כי-יציל יהוה את-ירושלם, מידי.

נאוו השני של רבשקה מופנה הפעם אל העם.

תוכן הנאום:

א. "אל ישיא לכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם" (כ"ט) הקריאה לעם לבל יאמינו לחזקיהו כי יוכל להצילם מידי מלך אשור.

ב. "ואל יבטח אתכם חזקיהו אל ה' לאמר הצל יצילנו ה'..." (ל") הקריאה לעם לבל יאמינו לחזקיהו האומר שה' יציל אותם מידי המלך.

ג. "אל תשמעו... כי כה אמר מלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גפנו..." (ל"א) הקריאה לעם להכנע ולצאת מהעיר, כי אז יזכו בחיי שלווה.

ד. "עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש..." (ל"ב) ההבטחה של מלך אשור לנכנעים, לזכות בארץ טובה כארצם.

סכום: נאווו של רבשקה, הינו למעשה קריאה לעם להיכנע ולגלות מארצם מרצון.

6. תגובת העם ותגובת שרי יהודה לנאום רבשקה. (לו – לז)

לו וְהַחְרִישׁוּ הָעָם, וְלֹא-עָנוּ אֹתוֹ דָבָר: כִּי-מִצּוֹת הַמֶּלֶךְ הָיָא לֵאמֹר, לֹא תַעֲנֶהוּ.

לז וַיְבֹא אֱלִיָּקִים בֶּן-חֲלִיקִיָּה אֲשֶׁר-עַל-הַבַּיִת וְשָׁבָנָא הַסֹּפֵר וַיֹּאחַז בֶּן-אַסָּף הַמְּזָכִיר, אֶל-חֲזַקְיָהוּ--קְרוּעֵי בְגָדִים; וַיִּגְדּוּ לוֹ, דְּבָרֵי רַבְּשָׁקָה.

לאור נאווו זה החרישו העם ולא ענו אותו דבר, ומשלחת שרי יהודה קרעו בגדיהם בשומעם את גידופי וחירופי רבשקה.

מלכים ב' פרק י"ט

חלוקת הפרק:

1. תגובת חזקיהו לדברי רבשקה - א'.

2. פניית חזקיהו לישיעיהו לשאת תפילה בעד שארית ישראל - ב' - ה'.

3. תשובת ישיעיהו אל חזקיהו - ו' - ז'.

4. משלחת רבשקה אל חזקיהו - ח' - י"ד.
5. תפילת חזקיהו אל ה' - ט"ו – י"ט.
6. נבואת ישעיה על מפלת סנחריב - כ' – ל"ד.
7. מפלת מחנה אשור - ל"ה – ל"ז.

הקדמה:

פרק י"ט הוא המשך לפרק י"ח, ותוכנו: תגובת המלך חזקיהו לדברי רבשקה, אשר נאמרו מפי שריו, אליקים, שבנא ויואח. חזקיהו התאבל ונכנע לפני ה' ופנה אל הנביא ישעיה בבקשה לשאת תפילה בעד שארית ישראל שנותרה לאחר גלות עשרת השבטים. תפילת חזקיהו התקבלה והנביא שב לבשר על מפלת אשור והצלת יהודה.

1. תגובת חזקיהו לדברי רבשקה. (א')

א וַיְהִי, כְּשָׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ, וַיִּקְרַע, אֶת-בְּגָדָיו; וַיִּתְכַּס בְּשָׁק, וַיָּבֵא בֵּית יְהוָה.

בהישמע דברי הנאצה של רבשקה (פרק י"ח), קרע המלך חזקיהו את בגדיו והתכסה שק לאות אבל, ועינה נפשו שירחם ה' עליו ועל העם (רד"ק). יש הסוברים שחזקיהו קרע בגדיו, לאחר ששמע את רבשקה מנאץ ומגדף אלוקים ומכאן למדו שכל השומע "ברכת ה'" (לשון נקייה), חייב בקריעה.

הערה: על-פי המסורת רבשקה היה בעברו מישראל.

2. פניית חזקיהו לישעיהו לשאת תפילה בעד שארית ישראל. (ב' – ה')

ב וַיִּשְׁלַח אֶת-אֱלִיָּקִים אֲשֶׁר-עַל-הַבַּיִת וְשִׁבְנָא הַסֹּפֵר, וְאֵת זַקְנֵי הַכֹּהֲנִים, מִתְכַּסִּים, בְּשָׁקִים אֵל יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא, בֶּן-אֲמוּץ.

ג וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ, יוֹם-צָרָה וְתוֹכָחָה וְנֹאצָּה, הַיּוֹם הַזֶּה: כִּי בָאוּ בָנִים עַד-מִשְׁבֵּר, וְכַח אֵין לְלִדָּה.

ד אֹלֵי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת כָּל-דְּבָרֵי רַבְּשָׁקָה, אֲשֶׁר שָׁלַח מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֲדַנְּיוּ לְחַרֵּף אֱלֹהִים חַי, וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים, אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ; וְנִשְׂאֵת תְּפִלָּה, בְּעַד הַשְּׂאֲרִית הַנִּמְצָאָה.

ה וַיָּבֵאוּ, עִבְדֵי הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ--אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ.

פניית המלך חזקיהו באה לאחר ששמע את דברי החירוף והנאצה של רבשקה כלפי הקב"ה וכלפי ישראל. דברי רבשקה מלמדים על תוכניותיו של סנחריב מלך אשור, לעלות על השארית שנותרה ביהודה לאחר גלות עשרת השבטים, דבר שהטיל פחד בישראל. חזקיהו המשיל ודימה את גודל הצרה לאשה שאחזזה צירי לידה והוולד קרוב לצאת, אך אין היולדת מסוגלת ללדת בכוחות עצמה, אלא בעזרת אחרים. כך ישראל נמצאים בצרה גדולה

ואין בהם הכוח לצאת ממנה, אלא רק בעזרת ה' (רד"ק). על-כן פנה חזקיהו אל הנביא ישעיה לשאת תפילה. "אולי ישמע ה'... והוכיח בדברים אשר שמע ה'..." "והוכיח בדברים":

א. על רבשקה אשר הוכיח בדברי נאצה וגידופים את ה'.

ב. על ה' אשר יוכיח את רבשקה על דבריו ויביא עליו פורענות. (רד"ק)

3. תשובת ישעיהו אל חזקיהו. (ו' – ז')

ו וַיֹּאמֶר לָהֶם יִשְׁעִיָּהוּ, כֹּה תֹאמְרוּן אֶל-אֲדֹנֵיכֶם: כֹּה אָמַר יְהוָה, אֵל-תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ, אֲשֶׁר גָּדַפּוּ נְעָרֵי מֶלֶךְ-אֲשׁוּר, אֹתִי.

ז הֲנִי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ, וְשָׁמַע שְׁמוּעָה וְשָׁב לְאֶרְצוֹ; וְהִפְלַתִּיו בְּחָרְבּ, בְּאֶרְצוֹ.

בדברי הנביא אל המלך, יש דברי הרגעה ובשורה על מפלת אשור בדרך נס ועל מות סנחריב. "הנני נותן בו רוח... והפלתיו בחרב בארצו" (ז')

4. משלחת רבשקה אל חזקיהו. (ח' – י"ד)

ח וַיָּשָׁב, רַבְשָׁקָה, וַיִּמְצָא אֶת-מֶלֶךְ אֲשׁוּר, נֹלְחָם עַל-לְבָנָה: כִּי שָׁמַע, כִּי נָסַע מֶלְכִישׁ.

ט וַיִּשְׁמַע, אֶל-תַּרְהֻקָה מֶלֶךְ-כוּשׁ לֵאמֹר, הִנֵּה יָצָא, לְהִלָּחֵם אֹתְךָ; וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים, אֶל
חֲזַקְיָהוּ לֵאמֹר.

י כֹּה תֹאמְרוּן, אֶל-חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה לֵאמֹר, אֵל-יִשְׂאָךְ אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר אַתָּה בֹטָח בּוֹ לֵאמֹר:
לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם, בְּיַד מֶלֶךְ אֲשׁוּר.

יא הִנֵּה אַתָּה שָׁמַעְתָּ, אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ מְלָכֵי אֲשׁוּר לְכָל-הָאֲרָצוֹת--לְהַחְרִימָם; וְאַתָּה, תִּנְצַל.

יב הֲהִצִּילוּ אֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר שָׁחְתוּ אֲבוֹתַי, אֶת-גּוֹזָן, וְאֶת-חֶרְנָן; וְרָצַף וּבְנֵי-עֲדָן, אֲשֶׁר
בַּתְּלַאשָׁר.

יג אִיזוֹ מֶלֶךְ-חֲמַת וּמֶלֶךְ אַרְפַּד, וּמֶלֶךְ לַעִיר סַפְרֹיִם, הִנְעוּ, וְעוּהָ.

יד וַיִּקַּח חֲזַקְיָהוּ אֶת-הַסַּפְרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים, וַיִּקְרָאם; וַיַּעַל בֵּית יְהוָה, וַיִּפְרֹשֶׁהוּ
חֲזַקְיָהוּ לִפְנֵי יְהוָה.

כאשר ראה רבשקה כי דבריו בתחילה (פרק י"ח) לא הועילו, שב אל סנחריב ללכיש ולא מצאו שם, מפני שזה יצא להילחם על לבנה (עיר מישראל), ושם הגיעה אליו השמועה כי תרהקה מלך כוש יצא להילחם בו. המלך סנחריב יצא אפוא להילחם נגדו, אך טרם צאתו לקרב שב ושלח משלחת אל חזקיהו מלך יהודה והפחידו, כי בשובו מהכות את כוש ומצרים, ישוב ויילחם ביהודה ועל העומד בראשה, חזקיהו. דברי המשלחת השנייה אינם שונים מדברי המשלחת הראשונה, ועיקרם דברי נאצה וגידופים על ה', אשר יהודה שמה מבטח בו, לדעתו, כשם שהעמים אשר נכבשו בעבר על ידם, לא עמד אלוהיהם להם לעזר, כך לא יוכל האלוקים של

יהודה להצילים. אין חירוף וגידוף גדול מזה כשהשווה רבשקה את בורא הכל (הקב"ה), לאלוהי עץ ואבן. (רד"ק)

5. תפילת חזקיהו אל ה'. (ט"ו- י"ט)

טו וַיִּתְפַּלֵּל חֲזַקְיָהוּ לִפְנֵי יְהוָה, וַיֹּאמֶר, יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים, אַתָּה-הוּא אֱלֹהִים לְבַדָּךְ לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ; אַתָּה עֲשִׂיתָ, אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ.

טז הֲטָה יְהוָה אֲזַנְךָ וְשָׁמַע, פֶּקַח יְהוָה עֵינֶיךָ וּרְאָה; וְשָׁמַע, אֶת דְּבָרֵי סִנְחַרִּיב, אֲשֶׁר שָׁלַח, לְחַרֵּף אֱלֹהִים חַי.

יז אַמְנָם, יְהוָה: הַחֲרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר, אֶת-הַגּוֹיִם--וְאֶת-אֶרֶץ.

יח וְנִתְּנוּ אֶת-אֱלֹהֵיהֶם, בְּאֵשׁ: כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה, כִּי אִם-מַעֲשֵׂה יְדֵי-אָדָם עֵץ וְאֶבֶן--וַיֵּאבְדוּם.

יט וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיָּדוֹ; וַיִּדְעוּ כָל-מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ, כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים לְבַדָּךְ.

תפילת חזקיהו אל ה', היתה בעיקרה בקשה מה' להציל את השארית שנותרה מישראל. ועוד הוסיף שהתערבותו של ה' בהצלת ישראל תמנע את חילול כבוד ה' בעולם. "וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה ה' אלוקים לבדך" רעיון זה מובא בתפילת משה אחרי חטא העגל ואחרי חטא המרגלים: "למה יאמרו מצרים..." (שמות, ל"ב) "ואמרו הגויים... מבלתי יכולת ה'..." (במדבר, י"ד)

6. נבואת ישעיה על מפלת סנחריב. (כ"ל-ל"ד)

כ וַיִּשְׁלַח יִשְׁעִיָהוּ בֶן-אֲמוּץ, אֶל-חֲזַקְיָהוּ לֵאמֹר: כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל סִנְחַרְבַּ מֶלֶךְ אַשּׁוּר שְׁמַעְתִּי.

כא זֶה הַדְּבָר, אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה עָלַי: בְּזֶה לָךְ לַעֲגָה לְךָ, בְּתוֹלַת בֵּת-צִיּוֹן--אֲחֲרַיךָ רֹאשׁ הַנִּיעָה, בֵּת יְרוּשָׁלַם.

כב אַתָּה-מִי חֲרַפְתָּ וְגִדַפְתָּ, וְעַל-מִי הֲרִימוֹת קוֹל; וַתִּשָּׂא מְרוֹם עֵינֶיךָ, עַל-קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל.

כג בְּיַד מַלְאָכֶיךָ, חֲרַפְתָּ אֲדָנִי, וַתֹּאמֶר בִּרְכַב (בְּרַב) רֶכְבִּי אֲנִי עֲלִיתִי מְרוֹם הַרִים, יִרְכָּתִי לְבָנוֹן; וְאַכְרַת קוֹמַת אֶרְצִיו, מִבְּחֹר בְּרָשִׁיו, וְאַבּוֹאָה מְלוֹן קֶצֶה, יַעַר כְּרַמְלוֹ.

כד אֲנִי קָרַתִּי, וְשִׁתִּיתִי מִיַּם זָרִים; וְאַחֲרַב, בְּכַף-פְּעָמַי, כָּל, יַאֲרֵי מְצוֹר.

כה הֲלֹא-שָׁמַעַתָּ לְמַרְחֹק אֶתָּה עֲשִׂיתִי, לְמִימֵי קֶדֶם וַיִּצְרַתִּיהּ; עַתָּה הִבִּיאֲתִיהּ--וַתְּהִי לְהַשׁוֹת גֹּלִים נְצִים, עָרִים בְּצָרוֹת.

כו וַיִּשְׁבִּיֶהוּ, קְצָרֵי-יָד--חֲתוּ, וַיִּבְשׂוּ; הָיוּ עֹשֵׂב שְׂדֵה, וַיִּרְק דְּשָׂא, חֲצִיר גִּגּוֹת, וַשְׂדֵּפָה לִפְנֵי קָמָה.

כז וְשִׁבְתֶּךָ וְצִאתֶךָ וּבִאֲךָ, יְדַעְתִּי; וְאֵת, הַתְּרַגְזֶךָ אֵלַי.

כח יען התרגזך אלי, ושאננך עלה באזני--ושמתי אחי באפך, ומתגי בשפתיך, והשבתיך, בדרך אשר באת בה.

כט וזה-לך האות--אכול השנה ספית, ובשנה השנית סחיש; ובשנה השלישית, זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכלו פרים.

ל ויספה פליטת בית-יהודה, הנשארה--שרש למטה; ועשה פרי, למעלה.

לא כי מירושלם תצא שארית, ופליטה מהר ציון; קנאת יהוה (צבאות), תעשה-זאת עבדי.

לב לכן, כה-אמר יהוה אל-מלך אשור, לא יבא אל-העיר הזאת, ולא-יורה שם חץ; ולא-יקדמנה מגן, ולא ישפך עליה סללה.

לג בדרך אשר-יבא, בה ישוב; ואל-העיר הזאת לא יבא, נאם-יהוה.

לד וגנותי אל-העיר הזאת, להושיעה למעני, ולמען דוד

הנביא שב לבשר למלך חזקיהו, שתפילתו אל ה' התקבלה, ותוצאותיה:

א. הבטחה על מפלת אשור.

ב. השבת השפע הכלכלי ליהודה.

שתי ההבטחות קשורות זו בזו, כפי שהבשורה על מפלת סנחריב תתקיים כך תתקיים הבטחתו השנייה שישוב השפע הכלכלי ליהודה.

בשנה הראשונה לא יחסר מזון ויסתפקו בספיחי הזרעים, שיצמחו מאליהם.

בשנה השנייה יאכלו שחיס (ספיחי ספיחים) ולא ירגישו בחיסרון.

בשנה השלישית יזרעו, יקצרו, יטעו כרמים ויאכלו פרותיהם השפע ישוב וירושלים תינצל.

"וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי" (ל"ד)

7. מפלת מחנה אשור. (ל"ה – ל"ז)

לה ויהי, בלילה ההוא, ויצא מלאך יהוה ויך במחנה אשור, מאה שמונים וחמשה אלף; וישכימו בבקר, והנה כלם פגרים מתים.

לו ויסע וילך, וישב סנחריב מלך-אשור; וישב, בנינוה.

לז ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלהיו, ואדרמלך ושראצר (בניו) הכהו בחרב, והמה נמלטו, ארץ אררט; וימלך אסר-חדן בנו, תחתיו.

מפלת אשור באה בדרך ניסית. סנחריב שהטיל מצור על יהודה, לא זכה להכניע אותה ולהיכנס לתוכה, אחרי שמלאך ה' הכה במחנהו מאה ושמונים וחמשה אלף במגיפה. סנחריב נאלץ לשוב לארצו ושם מצא את מותו.

(מקור נוסף – מלכים ב', י"ט, ל"ה)

מלכים ב פרק כ

חלוקת הפרק:

1. מחלת חזקיהו ותפילתו – א – ג
2. הבשורה על קבלת תפילתו ואריכות חייו – ד – ו
3. רפואת חזקיהו – ז
4. מתן האות – ח – יא
5. מנחת מרודך בן בלאדן מלך בבל לחזקיהו – יב
6. מעשי חזקיהו עם משלחת מלך בבל – יג – יד
7. תוכחת ישעיהו והפורענות על מעשהו של המלך חזקיהו – טו – יח
8. תגובת חזקיהו לתוכחה ולנבואת הפורענות – יט
9. מות חזקיהו והמלכת מנשה בנו – כ – כא

1. מחלת חזקיהו ותפילתו (א – ג)

א בַּיָּמִים הֵהֶם, חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת; וַיָּבֵא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בֶּן-אֲמוּץ הַנְּבִיא, וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה צוֹ לְבֵיתְךָ--כִּי מֵת אַתָּה, וְלֹא תַחֲיֶה.

ב וַיֹּסֵב אֶת-פָּנָיו, אֶל-הַקִּיר; וַיִּתְפַּלֵּל--אֶל-יְהוָה, לֵאמֹר.

ג אָנֹכִי יְהוָה, זָכַר-נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֶמֶת וּבְלִבָּב שְׁלֵם, וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, עָשִׂיתִי; וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ, בְּכִי גָדוֹל.

חזקיהו מלך יהודה חלה ונטה למות שלושה ימים קודם מפלת סנחריב, וכשהודיעו הנביא כי קרב יום מותו, נשא תפילה לה' לרפואתו.

2. הבשורה על קבלת תפילתו ואריכות חייו (ד – ו)

ד וַיְהִי יִשְׂעִיָהוּ--לֹא יָצָא, הָעִיר (חֲצָר) הַתִּיכְנָה; וַדַּבֵּר-יְהוָה--הִיָּה אֵלָיו, לֵאמֹר.

ה שׁוֹב וְאָמַרְתָּ אֶל-חֲזַקְיָהוּ נְגִיד-עַמִּי, כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ, שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּפִלָּתְךָ, רָאִיתִי אֶת דַּמְעָתְךָ; הַנְּנִי, רַפָּא לְךָ--בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, תַעֲלֶה בֵּית יְהוָה.

ו וְהוֹסַפְתִּי עַל-יָמֶיךָ, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וּמִכֶּפֶךְ מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֲצִילְךָ, וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת; וְגִנּוֹתַי, עַל-הָעִיר הַזֹּאת--לְמַעַנִּי, וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי.

הנביא שב לבשר לחזקיהו, כי תפילתו התקבלה שמשמעותה:

א'. רפואתו מחוליו והוספת חמש עשרה שנה לחייו (אישית).

ב'. מפלת אשור והצלת יהודה (כללית).

הערה: מכאן המסקנה שחלה קודם מפלת אשור.

3. רפואת חזקיהו (ז)

ז ויאמר ישעיהו, קחו דבֹּלֶת תְּאֲנִים; ויקחו וישִׂמוּ עַל-הַשָּׁחִין, וַיְחִי.

רפואתו של חזקיהו מהשחין שלקה בו - הייתה בעזרת הנביא שביקשו למרוח דבלת תאנים על הצרעת .

4. מתן האות (ח – יא)

ח ויאמר חזקיהו, אֶל-יִשְׁעִיהוּ, מֶה אֹת, כִּי-יִרְפָּא יְהוָה לִי; וְעֲלִיתִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, בֵּית יְהוָה.

ט ויאמר ישעיהו, זֶה-לֶךְ הָאֹת מֵאֵת יְהוָה, כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה, אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר: הֲלֹךְ הֲצֵל עֶשֶׂר מַעְלוֹת, אִם יָשׁוּב עֶשֶׂר מַעְלוֹת.

י ויאמר, יחזקיהו, נִקַּל לַצֵּל, לִנְטוֹת עֶשֶׂר מַעְלוֹת; לֹא כִי, יָשׁוּב הֲצֵל אַחֲרַיִת עֶשֶׂר מַעְלוֹת.

יא ויקרא ישעיהו הנביא, אֶל-יְהוָה; וַיֵּשֶׁב אֶת-הַצֵּל, בַּמַּעְלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בַּמַּעְלוֹת אַחַד אַחֲרַיִת עֶשֶׂר מַעְלוֹת.

לחיזוק דברי הבשורה הכפולה של הנביא, הוסיף הנביא ונתן לחזקיהו "אות", שמשמעותו ששעון השמש שעל פיו היו קובעים את שעות היום לפי מספר המעלות שעליהן השתרע הצל, ישוב לאחור כנגד פעולתו התקינה יום יום, "ותשוב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה" (ח').

רש"י: נתקצר היום עשר שעות ביום בו מת אחז מלך יהודה, כדי שלא יספיקו להספידו ועלו עכשיו לאחוריהם, ביום שנתרפא חזקיהו ונתווספו עשר שעות.

5. מנחת מרודך בן בלאדן מלך בבל לחזקיהו (יב)

יב בַּעַת הַהִיא שָׁלַח בְּרָאדֶךְ בְּלָאדֶן בֶּן-בְּלָאדֶן מֶלֶךְ-בָּבֶל, סְפָרִים וּמִנְחָה--אֶל-חֲזַקְיָהוּ: כִּי שָׁמַע, כִּי חָלָה חֲזַקְיָהוּ.

מלך בבל מרודך בלאדן אשר שמע על חוליו ורפואתו של חזקיהו, שלח לכבודו משלחת ועיקר שליחותו לשמוע על המופת שנעשה לו (שינוי המעלות בשעון השמש)

6. מעשי חזקיהו עם משלחת בבל (יג – יד)

יג וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם, חֲזַקְיָהוּ, וַיִּרְאֵם אֶת-כָּל-בֵּית נֹכְתָה אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַבְּשָׂמִים וְאֶת שְׂמֵן הַטּוֹב וְאֶת בֵּית כְּלָיו, וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתָיו: לֹא-הָיָה דָבָר, אֲשֶׁר לֹא-הָרָאם חֲזַקְיָהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל מְמַשְׁלָתוֹ.

יָד וַיָּבֵא יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא, אֶל-הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ; וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, וּמֵאֵין יָבֹאוּ אֵלֶיךָ, וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ, מֵאַרְץ רְחוֹקָה בָּאוּ מִבְּבֶל.

כאות תודה והוקרה על מעשהו, נהג חזקיהו בשלוחים, בגאווה והראם את כל אוצרותיו ואת אוצרות בית ה' ואף הראם את שמן אפרסמון, שלא היה בכל העולם כולו מלבד ביריחו.

7. תוכחת ישעיהו והפורענות על מעשהו של המלך חזקיהו (טו – יח)

טו וַיֹּאמֶר, מָה רָאוּ בְּבֵיתְךָ; וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ, אֶת כָּל-אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ--לֹא-הָיָה דְבַר אֲשֶׁר לֹא-הָרְאִיתֶם, בְּאַצְרְתִּי.

טז וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיהוּ, אֶל-חֲזַקְיָהוּ: שְׁמַע, דְּבַר-יְהוָה.

יז הֲנֵה, יָמִים בָּאִים, וְנָשָׂא כָל-אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וְאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה, בְּבִלְהָ: לֹא-יִוָּתֵר דְּבַר, אֲמַר יְהוָה.

יח וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּךָ, אֲשֶׁר תּוֹלִיד--יִקַּח (יִקְחוּ); וְהָיוּ, סְרִיסִים, בְּהִיכַל, מֶלֶךְ בְּבֶל.

בהיוודע מעשהו של המלך חזקיהו עם משלחת מלך בבל, שב הנביא להוכיח את חזקיהו על המעשה שהיה בו משום גאווה ושחצנות, ובדבריו בקורת על תעוזתו וגאוותו, כשהראם את כלי המקדש את כליו הנמצאים בביתו והרחיק לכת כשהראם אף את כלי המלחמה.

8. תגובת חזקיהו לתוכחה ולנבואת הפורענות (יט)

יט וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ אֶל-יִשְׁעִיהוּ, טוֹב דְּבַר-יְהוָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ; וַיֹּאמֶר, הֲלוֹא אִם-שְׁלוֹם וְאַמֶּת יְהִיָּה בְיָמַי.

כששמע חזקיהו את דבר הנביא, השיב כי טוב הדבר בעיניו, מאחר והפורענות הצפויה לא תתקיים בימיו, אלא רק לאחר מותו. (רש"י, מצודת דוד)

9. מות חזקיהו והמלכת מנשה בנו (כ – כא)

כ וַיִּוָּתֵר דְּבַרִּי חֲזַקְיָהוּ, וְכָל-גְּבוּרָתוֹ, וְאֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-הַבְּרָכָה וְאֶת-הַתְּעָלָה, וַיָּבֵא אֶת-הַיָּמִים הָעֵינִי: הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבַרִּי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה.

כא וַיִּשְׁכַּב חֲזַקְיָהוּ, עִם-אֲבֹתָיו; וַיִּמְלֶךְ מִנְּשָׂה בְנוֹ, תַּחֲתָיו.

מלכים ב' פרק כ"א

חלוקת הפרק:

1. מלכות מנשה וחטאיו – א – יא

2. נבואת הפורענות על החטאים – יב – יח

1. מלכות מנשה וחטאיו (א – יא) (מ-3227 - 3287 לבריאה)

א בן-שתיים עשרה שנה, מנשה במלכו, וחמשים וחמש שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, חפצי-בה.

ב ויעש הרע, בעיני יהוה--כתועבת, הגוים, אשר הוריש יהוה, מפני בני ישראל.

ג וישב, ויבן את-הבמות, אשר אבד, חזקיהו אביו; ויקם מזבחת לבעל, ויעש אשרה כאשר עשה אחאב מלך ישראל, וישתחו לכל-צבא השמים, ויעבד אתם.

ד ובנה מזבחת, בבית יהוה, אשר אמר יהוה, בירושלם אשים את-שמי.

ה ויבן מזבחות, לכל-צבא השמים, בשתי, חצרות בית-יהוה.

ו והעביר את-בנו, באש, ועונן ונחש, ועשה אוב וידענים: הרבה, לעשות הרע בעיני יהוה להכעיס.

ז וישם, את-פסל האשרה אשר עשה--בבית, אשר אמר יהוה אל-דוד ואל-שלמה בנו, בבית הזה ובירושלם אשר בחרתי מכל שבטי ישראל, אשים את-שמי לעולם.

ח ולא אסיף, להניד רגל ישראל, מן-האדמה, אשר נתתי לאבותם: רק אם-ישמרו לעשות, ככל אשר צויתים, ולכל-התורה, אשר-צוה אתם עבדי משה.

ט ולא, שמעו; ויתעם מנשה, לעשות את-הרע, מן-הגוים, אשר השמיד יהוה מפני בני ישראל.

י וידבר יהוה ביד-עבדיו הנביאים, לאמר.

יא יען אשר עשה מנשה מלך-יהודה, התעבות האלה--הרע, מכל אשר-עשו האמרי אשר לפניו; ויחטא גם את יהודה, בגלוליו.

תקופת חזקיהו מלך יהודה, התאפיינה כתקופה טובה, שבה הצליח חזקיהו מלך יהודה לבער את עבודת האלילים, ולבטל את הבמות, אך עם סיומה של תקופה זו שהיתה מועטה, (מ-3199 עד 3227 לבריאה). לאחר מות חזקיהו, מלך בנו מנשה שהרבה לחטוא ולהחטיא את ישראל בעבודת האלילים, וגם בחטאים שבין אדם לחברו, "וגם דם נקי שפך מנשה...".

סכום חטאי מנשה:

1. "וישב ויבן את הבמות" (ג) – בנה במות לזבוח בהם לשם עבודה זרה.

2. "ויקם מזבחות לבעל ויעש אשרה" (ג)

3. "וישתחו לכל צבא השמים ויעבוד אותם" (ג) – הרבה לעשות אלוהים אחרים ולעובדם, כדי להכעיס.

4. "ובנה מזבחות בבית ה'" (ד)

5. "ויבן מזבחות לכל צבא השמים בשתי חצרות בית ה'" (ה) (חצר ישראל וחצר הכוהנים)
6. "והעביר את בנו באש" (ו) – הקריב את בנו למולך.
7. "ונחש ועשה אוב וידעונים..." (ז) – מעשי כשפים וקסמים.
8. "וישם את פסל האשרה אשר עשה בבית אשר אמר ה' אל דוד..." (ח)
9. "ויתעם מנשה לעשות את הרע..." (ט) – התעם מדרך התורה, חטא והחטיא.
10. "וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאוד" (טז) – רצח את מתנגדיו ואת נביאי האמת, שפיכות דמים.

2. נבואת הפורענות על החטאים (יב- יח)

יב לכן, כה-אמר יהוה אלהי ישראל, הנני מביא רעה, על-ירושלם ויהודה: אשר, כל-שמעיו תצלנה, שתי אֶזְנוֹ.

בשל חטאי מנשה אשר הרבה לחטוא אף יותר מהגויים "יען אשר מנשה... מכל אשר עשו האמורי לפניו", וגם בשל חטאי העם שנהרו אחר מעשיו הרעים, תבוא עליהם פורענות קשה, אשר כל מי שישמע עליה יחרד חרדה גדולה "הנני מביא רעה... אשר כל שומעה תצלנה שתי אוזניו" יג ונטיתי על-ירושלם, את קו שמרון, ואת-משקלת, בית אחאב; ומחיתי את-ירושלם כאשר-ימחה את הצלחת, מחה, והפך, על-פניה.

הפורענות על יהודה וירושלים, תהיה באותה מידה כפי שנעשה לשומרון (ישראל), וכפי שעשה ה' לבית אחאב, והדברים נאמרו בלשון ציורית "קו שומרון", משקולת בית אחאב" (כלי בנין), שממשמעותם הינה שבאותה מידה שמודדים את קוֹי הבנין, כן עתיד הקב"ה למדוד במדויק את מעשיהם ובמקביל תהיה פורענותם כפי מעשיהם במדויק כפי שעשה ה' דין ופורענות בשומרון (ישראל) ובבית אחאב. ומחיתי את-ירושלם כאשר-ימחה את הצלחת, מחה, והפך, על-פניה. השמדת יהודה תהיה כה קשה ומלאה, בדומה לאדם הנוהג לקנח מהצלחת שבה אכל ומסיים והופך אותה, במסר שלא נותרו בה שיירים, כך יהיה גורל ירושלים ויהודה, אשר תשאר חרבה ושוממה מיושביה.

יד ונטשתי, את שארית נחלתי, ונתתים, ביד איביהם; והיו לבז ולמשסה, לכל-איביהם.

כל הנתרים שיוותרו, יפלו בידי האויב והיו נתונים לבז (שלל) ולמשסה (פורענות).

טו יען, אשר עשו את-הרע בעיני, ויהיו מקעסים, אתי--מן-היום, אשר יצאו אבותם ממצרים, ועד, היום הזה.

טז וגם דם נקי שפך מנשה, הרבה מאד, עד אשר-מלא את-ירושלם, פה לפה--לבד מחטאתו אשר החטיא את יהודה, לעשות הרע בעיני יהוה.

בנוסף על כל מעשיו שבעיקרם חטאים שבין אדם למקום כשחטא והחטיא את יהודה, הוא עצמו הרבה לחטוא וגם לשפוך דם נקיים – שפיכות דמים (בין אדם לחברו). הוא רצח את מתנגדיו ואת הנביאים, ויש הסוברים שמנשה רצח את ישעיהו הנביא, שהיה סבו (יבמות מט)

יז וַיִּתֵּר דַּבְּרֵי מְנַשָּׁה וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְחֻטְאֹתָיו אֲשֶׁר חָטָא: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דַּבְּרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה.

יח וַיִּשְׁכַּב מְנַשָּׁה עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבֹּר בְּגֶן-בֵּיתוֹ בְּגֶן-עֶזְא; וַיִּמְלֹךְ אַמּוֹן בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.
אחר מות מנשה, נקבר בגן ביתו, בגן עוזא מלך בני אמון.

3 מלכות אֲמוֹן בֶּן מְנַשָּׁה (יט- כו) (3283 – 3285 לבריאה)

יט בֶּן-עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, אַמּוֹן בְּמַלְכוֹ, וּשְׁתַּיִם שָׁנִים, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, מִשְׁלֵמַת בַּת-חֲרוּץ מִן יִטְבָּה.

כ וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה, כְּאֲשֶׁר עָשָׂה, מְנַשָּׁה אָבִיו.

כא וַיִּלֶךְ, בְּכָל-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר-הִלֵּךְ אָבִיו; וַיַּעֲבֹד, אֶת-הַגְּלִילִים אֲשֶׁר עָבַד אָבִיו, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם.

כב וַיַּעֲזֹב, אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו; וְלֹא הִלֵּךְ, בְּדֶרֶךְ יְהוָה.

כג וַיִּקְשְׁרוּ עֲבָדֵי-אַמּוֹן, עָלָיו; וַיִּמִּיתוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ, בְּבֵיתוֹ.

כד וַיָּהֵ, עִם-הָאָרֶץ, אֶת כָּל-הַקְּשָׁרִים, עַל-הַמֶּלֶךְ אַמּוֹן; וַיִּמְלִיכוּ עִם-הָאָרֶץ אֶת-יֹאשִׁיָּהוּ בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

כה וַיִּתֵּר דַּבְּרֵי אַמּוֹן, אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דַּבְּרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה.

כו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּקְּבֻרָתוֹ, בְּגֶן-עֶזְא; וַיִּמְלֹךְ יֹאשִׁיָּהוּ בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

אמון, כאביו מנשה עשה את הרע בעיני ה', עבד עבודה זרה, ועונשו היה שנהרג בידי שריו ועבדיו שמרדו בו, ומפני זאת תקופתו היתה קצרה ביותר, שלאחריה הומלך יאשיהו בנו תחתיו, על ידי העם.

מלכים ב' פרק כ"ב

חלוקת הפרק:

1. מלכות יאשיהו בן אמון – א – ב

2. חיזוק בדקי בית המקדש – ג – ז

3. מציאת ספר התורה ותגובת המלך יאשיהו – ח – יא

4. בקשת יאשיהו לדרוש בה' – יב – יג

5. נבואת חולדה הנביאה – יד – כ

1. מלכות יאשיהו בן אמון (א – ב) (3285 – 3315 לבריאה)

א בן-שִׁמְנֵה שָׁנָה, יֹאשִׁיָהוּ בְּמִלְכוֹ, וְשָׁלְשִׁים וְאַחַת שָׁנָה, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אָמוֹ, יְדִידָה בַת-עֲדִיָה מִבְּצֻקָת.

ב וַעַשׂ הַיֵּשֶׁר, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיֵּלֶךְ, בְּכָל-דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו, וְלֹא-סָר, יָמִין וּשְׂמֹאל.

מלכות יאשיהו בן אמון, החלה בעודו צעיר לימים, ובניגוד לאביו אמון הרשע, ביקש לשוב ולחפש את הדרך שבה יתקיימו יהודה על פי דרך התורה והמצוות. טיהר את הארץ מעבודת האלילים, חדש הברית עם ה' לשמור, ללכת בדרכיו וחוקיו.

2. חיזוק בדקי בית המקדש (ג – ז)

ג וַיְהִי, בְּשִׁמְנֵה עֶשְׂרֵה שָׁנָה, לְמֶלֶךְ, יֹאשִׁיָהוּ; שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת-שָׁפָן בֶּן-אֶצְלִיָהוּ בֶן-מְשֻׁלֵם, הַסֹּפֵר, בֵּית יְהוָה, לֵאמֹר.

ד עֲלֵה, אֶל-חִלְקִיָהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיִּתֶּם אֶת-הַכֶּסֶף, הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה--אֲשֶׁר אָסְפוּ שְׁמַרֵי הַסֹּף, מֵאֵת הָעָם.

ה וַיִּתְּנָה (וַיִּתְּנוּהוּ), עַל-יַד עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, הַמְּפַקְדִים, בְּבֵית (בֵּית) יְהוָה; וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ, לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה, לְחֻזְקוֹ, בְּדֶק הַבַּיִת.

ו לְחַרְשִׁים, וְלַבְּנִים וְלַגְּדָרִים; וְלִקְנוֹת עֲצִים וְאֲבָנֵי מַחְצָב, לְחֻזְקוֹ אֶת-הַבַּיִת.

ז אַךְ לֹא-יַחֲשַׁב אַתֶּם, הַכֶּסֶף הַנֶּתֵן עַל-יָדֵם: כִּי בְּאֻמּוֹנָה, הֵם עוֹשִׂים.

עוד מפעולותיו לשפץ את בית המקדש, שלח בידי בן משולם הסופר אל חלקיהו הכהן בבקשה להתיך את הכסף שנאסף על ידי שומרי הסף, שיהיה מוכן, ולהפקידו בידי עושי המלאכה (חרשים, בונים ועוד), לתקן את בדקיו של בית המקדש.

3. מציאת ספר התורה ותגובת המלך יאשיהו (ח – יא)

ח וַיֹּאמֶר חִלְקִיָהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, עַל-שָׁפָן הַסֹּפֵר, סֵפֶר הַתּוֹרָה מְצֻאֵתִי, בְּבֵית יְהוָה; וַיִּתֵּן חִלְקִיָהוּ אֶת-הַסֵּפֶר אֶל-שָׁפָן, וַיִּקְרָאָהוּ.

ט וַיֵּבֵא שָׁפָן הַסֹּפֵר, אֶל-הַמֶּלֶךְ, וַיֵּשֶׁב אֶת-הַמֶּלֶךְ, דָּבָר; וַיֹּאמֶר, הֲתִיכּוּ עַבְדֵיךָ אֶת-הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית, וַיִּתְּנוּהוּ עַל-יַד עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, הַמְּפַקְדִים בֵּית יְהוָה.

י וַיִּגַּד שָׁפָן הַסֹּפֵר, לְמֶלֶךְ לֵאמֹר, סֵפֶר נָתַן לִי, חִלְקִיָהוּ הַכֹּהֵן; וַיִּקְרָאָהוּ שָׁפָן, לְפָנָי הַמֶּלֶךְ.

יא וַיְהִי כַשְׁמַע הַמֶּלֶךְ, אֶת-דְּבָרֵי סֵפֶר הַתּוֹרָה; וַיִּקְרַע, אֶת-בְּגָדָיו.

בשל הפעולות שנעשו לחיזוק בדקי הבית נמצא ספר תורה, עניין שעורר התרגשות ועולה כי ספר התורה הזה, הינו הספר שכתב משה רבינו, ושהיה מונח בצד הארון. יתכן שבשעה שמלך אחז בן יותם הרשע, שרף את התורה ובשל החשש שגם ספר התורה הזה יפול בידו, לקחו את ספר התורה הזה והחביאו אותו מפניו, ולאחר מותו של אחז חפשו ולא מצאוהו, ורק עתה כשפעלו בבדק הבית נמצא הספר, והודיעו על מציאתו למלך יאשיהו, וכשקראו מתוכו לפני המלך, וכפי שמורים חז"ל שהיה

מכוון בפרשת התוכחה והפורענות ובהן הפרשה "הולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך" (דברים כח), קרע המלך את בגדיו מרוב צער ודאגה לעתיד הארץ והעם.

4. בקשת יאשיהו לדרוש בה' (יב – יג)

יב ויצו המלך את-חלקיה הכהן ואת-אחיקם בן-שפן ואת-עכבור בן-מיכיה ואת שפן הספר, ואת עשיה עבד-המלך לאמר.

יג לכו דרשו את-יהוה בעדי ובעד-העם, ובעד כל-יהודה, על-דברי הספר הנמצא, הנה: כי-גדולה חמת יהוה, אשר-היא נצתה בנו, על אשר לא-שמעו אבתינו על-דברי הספר הזה, לעשות ככל-הכתוב עלינו.

משנמצא ספר התורה מגולל בפרשת האלות (קללות) כמצוין לעיל. הכיר המלך יאשיהו מכך שזה אות משמים, שהפורענות קרובה לבוא, ומיד הוציא משלחת בראשות חלקיה הכהן לנביא, לדרוש את ה' לפשר מציאת ספר התורה, כשהוא מגולל בפרשת הקללות, ואף להתפלל עליהם לביטול הגזירה.

5. נבואת חולדה הנביאה (יד – כ)

יד וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועכבור ושפן ועשיה, אל-חלדה הנביאה אשת שלם בן-תקוה בן-חרחס שמר הבגדים, והיא ישבת בירושלם, במשנה; וידברו, אליה.

טו ותאמר אליהם, כה-אמר יהוה אלהי ישראל: אמרו לאיש, אשר-שלח אתכם אלי.

טז כה אמר יהוה, הנני מביא רעה אל-המקום הזה ועל-ישביו--את כל-דברי הספר, אשר קרא מלך יהודה.

יז תחת אשר עזבוני, ויקטרו לאלהים אחרים, למען הכעיסני, בכל מעשה ידיהם; ונצתה חמתי במקום הזה, ולא תכבה.

יח ואל-מלך יהודה, השלח אתכם לדרש את-יהוה, כה תאמרו, אליו: כה-אמר יהוה אלהי ישראל, הדברים אשר שמעת.

יט יען רך-לבבך ותכנע מפני יהוה, בשמעך אשר דברתי על-המקום הזה ועל-ישביו להיות לשמה ולקללה, ותקרע את בגדיך, ותבכה לפני; וגם אנכי שמעתי, נאם-יהוה.

כ לכן הנני אספך על-אבתיך, ונאספת אל-קברתיך בשלום, ולא-תראינה עיניך, בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה; וישבו את-המלך, דבר.

המשלחת בראשות חלקיה הכהן הלכו אל חודה הנביאה, ומדבריה לבקשת המלך, בישרה להם על גזירת הפורענות שהיא מוחלטת, ולא ניתן לבטלה בשל חטאי העם המרובים, ועוד הוסיפה בשורה טובה למלך, אמרה שמפני שהמלך שב בתשובה שלמה וקרע את בגדיו ובכה, הפורענות, החורבן והגלות ידחו עד לאחר מותו, כדי שלא יצטער "לכן הנני אספך על אבותיך... ולא תראינה עיניך בכל הרעה..." (כ)

1. גזירת החורבן המוחלטת ולא ניתן לבטלה (כללית)
2. הגזירה נדחית עד אחר מות יאשיהו (אישית)

מלכים ב' פרק כ"ג.

חלוקת הפרק:

1. כריתת הברית - א - ג
2. טיהור המקדש מעבודה זרה - ד - ז
3. השבתת הכהנים מעבודה זרה - ח - ט
4. טיהור ירושלים מעבודה זרה - י - יד
5. טיהור בית אל ושומרון מעבודה זרה - טו - יט
6. טבח כהני הבמות - כ
7. פסח שעשה יאשיהו - כא - כג
8. מעשי יאשיהו הנוספים - כד - כה
9. גזירת החורבן בשל חטאי מנשה - כו - כז
10. הריגת יאשיהו - כח - ל
11. מלכות יהואחז בן יאשיהו - לא - לג
12. מלכות יהויקים (אליקים) בן יאשיהו - לד - לז

הקדמה:

אחר מות אמון, מלך אחריו בנו יאשיהו. עוד בצעירותו (בן 16 שנים), ובניגוד לאביו הרשע, הלך יאשיהו בדרך ה', ואף פעל להשיב את מלכות יהודה לימי הזוהר שיסד דוד בתחום הרוחני ובתחום הממלכה. יאשיהו, כבר בהיותו נער החל לדרוש לאלוקי דוד אביו "ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו ולא סר ימין ושמאל" (כב, ב), מלבד פעולותיו בתחום הרוחני, טיהור הארץ מעבודה זרה, כריתת וחיידוש הברית בין ישראל להקב"ה, ועוד טרח ופעל יאשיהו בתיקון וחיידוש בית המקדש והשבת מעמדו ותפארתו לעיני כל. גם בתחום הממלכה שב ופעל בתוקף להשיב על כנה את התנהלות התקינה של הרבה בארץ, על בסיס המשפט והצדק האלוקי.

א וישלח, המלך; ויאספו אליו, כל-זקני יהודה וירושלם. ב ויעל המלך בית-יהוה וכל-איש יהודה וכל-ישבי ירושלם אתו, והכהנים והנביאים, וכל העם, למקטן ועד-גדול; ויקרא באזניהם, את כל-דברי ספר הברית, הנמצא, בבית יהוה. ג ויעמד המלך על-העמוד ויכרת את-הברית לפני יהוה, ללכת אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת עדותיו ואת-חקותיו בכל-לב ובכל-נפש, להקים את-דברי הברית הזאת, הכתבים על-הספר הזה; ויעמד כל העם, בברית

יאשיהו המלך ידע להשתחרר מדרכי אביו ואבותיו, אמון ומנשה שהלכו שלא בדרכי התורה והמצוות, ומלבד ששב בתשובה שלמה, הלך בדרך דוד, ועשה גם לעמו והשיבם אל דרך ה'. פעולתו הראשונית היתה, חידוש הברית בין ישראל לבין ה'. לאחר שאסף את כולם לירושלים, וקרא בפניהם פרשיות מספר התורה שנמצא בבית ה' על ידי חלקיהו, "ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הסופר ספר התורה מצאתי בבית ה'..." (כב, ח).

הערה: ספר התורה שנמצא, הינו ספר התורה שכתב משה: "ובהוציאם את הכסף המובא בית אדוני מצא חלקיהו ויאמר אל שפן הסופר ספר התורה מצאתי" (דברי הימים ב, לד) ויתכן כי הספר הוחבא מפני אחז המלך ששרף את התורה ולאחר מצאוהו וכנפתח מצאו שהיה בפרשת התוכחות ומפני זאת קרע יאשיהו את בגדיו (מצודת דוד פסוק ח)

ד ויצו המלך את-חלקיהו הכהן הגדול ואת-כהני המשנה, ואת-שמרי הסף, להוציא מהיכל יהוה, את כל-הפלים העשויים לבעל ולאשרה ולכל צבא השמים; וישרפם מחוץ לירושלם, בשדמות קדרון, ונשא את-עפרם, בית-אל. ה והשבת את-הכמרים, אשר נתנו מלכי יהודה, ויקטר בבמות בערי יהודה, ומסבי ירושלם; ואת המקטרים לבעל, לשמש ולירח ולמזלות, ולכל, צבא השמים. ו ויצא את-האשרה מבית יהוה מחוץ לירושלם, אל-נחל קדרון, וישרף אתה בנחל קדרון, וינדק לעפר; וישלך, את-עפרה, על-קבר, בני העם. ז ויתץ את-בתי הקדשים, אשר בבית יהוה: אשר הנשים, ארגות שם בתים--לאשרה.

אחר כריתת הברית, החל יאשיהו בטיהור הארץ מעבודה זרה, ביטל את תפקידי הכמרים שהיו מקטרים לבעל בבמות. במעשה הטיהור, הלך יאשיהו בעקבות חזקיהו שטיהר את הארץ מעבודה זרה, והוכרח יאשיהו לשוב ולבטלן, לאחר שחידש אותם מנשה ב.ו.

ח ויבא את-כל-הכהנים, מערי יהודה, ויטמא את-הבמות אשר קטרו-שמה הכהנים, מגבע עד באר שבע; ונתץ את-במות השערים, אשר-פתח שער יהושע שר-העיר,

אֲשֶׁר-עַל-שְׂמַאֲוֹל אִישׁ, בְּשַׁעַר הָעִיר. ט אָךְ, לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבְּמוֹת, אֶל-מִזְבֵּחַ יְהוָה,
בִּירוּשָׁלַם: כִּי אִם-אָכְלוּ מִצֹּת, בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם.

השבתת הכהנים אשר תעו אחרי עבודה זרה, אסף יאשיהו את כל הכהנים שמשבט לוי שתעו, עבדו ושמשו בעבודה זרה והשיבם בתשובה, ועם זאת נקנסו על עברם ונאסרו בעבודת המקדש, הקרבת קרבנות ועוד, ואף שנאסרו מלשוב לעבוד את עבודת הכהנים במקדש, לא מנע מהם יאשיהו את חלקם, בקבלת מתנות הכהונה המגיעים להם "אם לא מנע מהם מלאכול שאחרי מנחות וקודשים" (רש"י)

4. טיהור ירושלים מעבודה זרה. (י – יד)

י וְטָמֵא אֶת-הַתֶּפֶת, אֲשֶׁר בְּגִי בְּנֵי- (בן-) הַנֶּם: לְבַלְתִּי, לְהַעֲבִיר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ וְאֶת-
בְּתוֹ בְּאֵשׁ לְמֶלֶךְ. יא וַיֵּשְׁבֶת אֶת-הַסּוֹסִים, אֲשֶׁר נָתַנוּ מַלְכֵי יְהוּדָה לְשִׁמְשׁ מִבְּאֵי
בֵּית-יְהוָה, אֶל-לִשְׁכַת נְתַן מֶלֶךְ הַסָּרִיס, אֲשֶׁר בַּפְּרָוִים; וְאֶת-מִרְכָּבוֹת הַשֶּׁמֶשׁ,
שָׂרָף בְּאֵשׁ. יב וְאֶת-הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר עַל-הַגֵּג עָלִית אַחַז אֲשֶׁר-עָשׂוּ מַלְכֵי יְהוּדָה,
וְאֶת-הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר-עָשָׂה מְנַשֶּׁה בְּשֵׁתִי חֲצֹרוֹת בֵּית-יְהוָה נְתַן הַמֶּלֶךְ; וַיִּרְץ מִשָּׁם,
וְהִשְׁלִיךְ אֶת-עֶפְרָם אֶל-נַחַל קְדְרוֹן. יג וְאֶת-הַבְּמוֹת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרוּשָׁלַם, אֲשֶׁר
מִימִין לְהַר-הַמִּשְׁחִית, אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל לְעִשְׂתָּרֶת שֶׁקֶץ צִידִים
וְלִכְמוֹשׁ שֶׁקֶץ מוֹאָב, וְלְמִלְכָם תוֹעֵבֶת בְּנֵי עַמּוֹן טָמֵא, הַמֶּלֶךְ. יד וְשִׁבַר, אֶת-
הַמִּצְבּוֹת, וַיִּכְרַת, אֶת הָאֲשֵׁרִים; וַיִּמְלֵא אֶת-מְקוֹמָם, עֲצָמוֹת אָדָם.

בהמשך פעולותיו למיגור העבודה זרה, הרס המלך את כל המקומות בהם עבדו עבודה זרה בירושלים, וכדי לבזות ולטמא את המקומות לבל ישובו לעבוד בהם, הוציא עצמות עובדי עבודה זרה מקבריהם, ונתנם במקום האשרות והמצבות, ושרפם שם. (רד"ק)

5. טיהור בית אל ושומרון מעבודה זרה. (טו – יט)

טו וְגַם אֶת-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית-אֵל, הַבְּמָה אֲשֶׁר עָשָׂה יִרְבֵּעַם בֶּן-נְבַט אֲשֶׁר
הַחֲטִיָּא אֶת-יִשְׂרָאֵל גַּם אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא וְאֶת-הַבְּמָה, נְתַן; וַיִּשְׂרָף אֶת-הַבְּמָה
הַדֶּק לְעֶפֶר, וְשָׂרָף אֶשְׁרָה. טז וַיִּפֹּן יֹאשִׁיָּהוּ, וַיִּרָא אֶת-הַקְּבָרִים אֲשֶׁר-שָׁם בְּהַר,
וַיִּשְׁלַח וַיִּקַּח אֶת-הָעֲצָמוֹת מִן-הַקְּבָרִים, וַיִּשְׂרָף עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּטְמָאֵהוּ כַּדָּבָר יְהוָה,
אֲשֶׁר קָרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר קָרָא, אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

עולה כי הנבואה שנאמרה (במלכים א, יג) בעניין נבואת איש האלוקים (עוד נביא) (רש"י שם), התממשה במלואה. הוא אשר ניבא שיקום מלך ביהודה, אשר יזבח את כוהני הבמות וישרוף עצמות אדם על המזבחות ששמשו לעבודה זרה "והנה איש אלוקים... ויקרא על המזבח בדבר ה'... הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו וזבח עליך את כוהני הבמות המקטירים עליך ועצמות אדם ישרפו עליך" (מלכים א, ג, ב)

יז וַיֹּאמֶר--מָה הַצִּיּוֹן הַלִּז, אֲשֶׁר אָנִי רֹאֶה; וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֲנֹשֵׁי הָעִיר, הַקְּבָרִים אִישׁ-הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר בָּא מִיְהוּדָה, וַיִּקְרָא אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, עַל הַמִּזְבֵּחַ בֵּית אֵל.

שאלת יאשיהו "מה הציון הזה"? באה בשעה שראה ציון (קבר) שונה ומיוחד מכל הקברים, ותשובת אנשי העיר אליו היתה כי בציון (קבר) זה קבור איש האלו-הים (עידו), שניבא עליו כי הוא אשר ישרוף את כוהני הבמות, וישרוף עצמות אדם. (עיין/עייני מלכים א, יג)

יח ויאמר הניחו לו, איש אל-ינע עצמותיו; וימלטו, עצמותיו--את עצמות הנביא, אשר-בא משמרון.

מאחר שהיו קבורים בקבר אחד עצמות הנביא איש האלו-הים (עידו), ועצמות הנביא אשר בא משומרון הנביא הזקן (נביא שקר), ביקש יאשיהו להמנע מלהוציא את עצמות נביא השקר מחשש שיניעו את עצמות הנביא איש האלו-הים, עידו. (עיין/עייני מלכים א, יג)

יט וגם את-כל-בתי הבמות אשר בערי שמרון, אשר עשו מלכי ישראל להכעיס--הסיר, יאשיהו; ויעש להם ככל-המעשים, אשר עשה בבית-אל.

גם את המזבחות והבמות אשר עשה ירבעם בבית אל ובשומרון שבר וניתץ ושרף, ואף כאן לקח עצמות אנשים של עובדי הגלולים, שנקברו בסמוך ושרפם על המזבח, לבזיון.

6. טבח כוהני הבמות. (כ)

כ ויזבח את-כל-כהני הבמות אשר-שם, על-המזבחות, וישרף את-עצמות אדם, עליהם; וישב, ירושלים.

מלחמות יאשיהו בעבודת האלילות ומיגורה, הגיעו לשיאם בשעה שלקח את כוהני הבמות שנתרו בישראל אחר הגלות, ולא פסקו מלעבוד עבודה זרה, וזבח אותם על המזבח, ואף שרף עצמות אדם על המזבחות כדי לטמאם, ומשסיים להשתתף בעצמו בביעור עבודה זרה מיהודה ומערי שומרון שמשל בהם, שב לירושלים.

7. פסח שעשה יאשיהו. (כא – כג)

כא ויצו המלך, את-כל-העם לאמר, עשו פסח, ליהוה אלהיכם--ככתוב, על ספר הברית הזה.

כב כי לא נעשה, כפסח הזה, מימי השפטים, אשר שפטו את-ישראל; וכל, ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה. כג כי, אם-בשמנה עשרה שנה, למלך, יאשיהו: נעשה הפסח הזה, ליהוה בירושלים.

אחר שטיהר יאשיהו את הארץ מעבודה זרה, צווה לעשות את הפסח ברוב עם, ושתף את כל בני ממלכת יהודה, עם בני ישראל שהוסיפו לשבת בערי ישראל, "כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים..." (כב)

פרוש א': כי לא נעשה כפסח הזה שהיו כל ישראל שלמים בלב אחד לעבוד את ה'. (רד"ק)

פרוש ב': כי לא נקבצו רוב עם בכל פסח מעולם, כמו שנקבצו בפסח זה. (רש"י)

8. מעשי יאשיהו הנוספים. (כד – כה)

כד וגם את-האבות ואת-הידענים ואת-התרפים ואת-הגללים ואת כל-השקצים, אשר נראו בארץ יהודה ובירושלם--בער, יאשיהו: למען הקים את-דברי התורה, הכתבים על-הספר, אשר מצא חלקיהו הכהן, בית יהוה. כה וכמהו לא-היה לפניו מלך, אשר-שב אל-יהוה בכל-לבבו ובכל-נפשו ובכל-מאדו--ככל, תורת משה; ואחריו, לא-קם כמוהו.

נוסף על בעור עבודה זרה, בער יאשיהו את העוסקים בכישוף, אובות וידעונים, ובכך עלה על כל מלכי יהודה וישראל, ששבו והשיבו בתשובה את העם, והורה ללכת רק בדרכי ה', (מצודת דוד) "וכמהו לא היה לפניו אשר שב אל ה' בכל לבבו ובכל מאדו..." (כה).

קושי: הכיצד? והרי גם על מלך חזקיהו נאמר: "בה' אלוקי ישראל ואשר היו לפניו בטח ואחריו לא היה כמוהו בכל מלכי יהודה" (מלכים ב, יח, ה)

תשובה: מה שנאמר על חזקיהו "ואחריו לא היה כמוהו", הוא בעניין הביטחון שבטח בה', ובעניין זה עלה על כל המלכים, ומה שנאמר כאן על יאשיהו "וכמהו לא היה... ואחריו לא קם", זה לעניין היותו בעל תשובה שעשה אותה בשלמות, ובעניין זה עלה ונשתבח על כל המלכים. (מצודת דוד)

9. גזירת החורבן בשל חטאי מנשה. (כו – כז)

כו אך לא-שב יהוה, מחרון אפו הגדול, אשר-חרה אפו, ביהודה--על, כל-הכעסים, אשר הכעיסו, מנשה. כז ויאמר יהוה, גם את-יהודה אסיר מעל פני, כאשר הסרת, את-ישראל; ומאסתי את העיר הזאת אשר בחרתי, את-ירושלם, ואת-הבית, אשר אמרתי יהיה שמי שם. על אף צדקתו של יאשיהו ופעולותיו הרבות בטיהור הארץ, לא פסחה גזירת החורבן מהעם בשל חטאי מנשה, אשר חטא והחטיא את ישראל (כ-100 שנים קודם חורבנה של ירושלים וגלות יהודה בימי צדקיהו) "אך לא שב ה' מחרון אפו... על כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה" (כו)

10. מות יאשיהו והמלכת יהואחז בנו. (כח – ל)

כח ויתר דברי יאשיהו, וכל-אשר עשה: הלא-הם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי יהודה. כט בימיו עלה פרעה נכה מלך-מצרים, על-מלך אשור--על-נהר-פרת; וילך המלך יאשיהו, לקראתו, וימיתו במגדו, כראתו אתו. ל וירכבו עבדיו מת, ממגדו, ויבאו ירושלם, ויקברו בקברתו; ויקח עם-הארץ, את-יהואחז בן יאשיהו, וימשחו אתו וימליכו אתו, תחת אביו.

יאשיהו נהרג על ידי פרעה נכה מלך מצרים, בשעה שניסה למנוע ממנו לעבור בארצו כשהיה בדרכו להילחם במלך אשור, ועל אף נסיונותיו של פרעה לשכנע את יאשיהו, כי אין בליבו וכוונתו להרע לו. יאשיהו לא קיבל את דבריו, וסופו שנהרג על ידו עם פתיחת המערכה. עם מותו הומלך יהואחז בנו, אשר חרג מדרך אביו, ושב לחטוא ולהחטיא את ישראל, "ויעש הרע בעיני ה' ככל אשר עשו אבותיו"

11. מלכות יהואחז בן אשיהו (לא – לג)

לא בן-עשרים ושלש שנה, יהואחז במלכו, ושלשה חדשים, מלך בירושלם; ושם אמו, חמוטל בת ירמיהו מלבנה. לב ויעש הרע, בעיני יהוה, ככל אשר-עשו, אבתיו. לג ויאסרהו פרעה נכה ברבלה בארץ חמת, במלך (ממלך) בירושלם; ויתן-ענש, על-הארץ, מאה כפר-כסף, וכפר זהב.

יהואחז, שמלך אחר אביו יאשיהו, מלך שלושה חדשים בלבד, ועשה את הרע בעיני ה', ופרעה שהשתלט על ארץ ישראל והטיל מיסים כבדים על יושבי הארץ, אסר את יהואחז ולבסוף הביאו למצרים, ושם מצא את מותו.

12. מלכות יהויקים (אליקים) בן יאשיהו (לד – לז)

לד וימלך פרעה נכה את-אליקים בן-יאשיהו, תחת יאשיהו אביו, ויסב את-שמו, יהויקים; ואת יהואחז לקח, ויבא מצרים וימת שם. לה והכסף והזהב, נתן יהויקים לפרעה--ארך העריך את-הארץ, לתת את-הכסף על-פי פרעה: איש כערכו, נגש את-הכסף ואת-הזהב את-עם הארץ, לתת, לפרעה נכה. לו בן-עשרים וחמש שנה, יהויקים במלכו, ואחת עשרה שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, זבידה בת פדיה מן-רומה. לז ויעש הרע, בעיני יהוה, ככל אשר-עשו, אבתיו.

אליקים הומלך ע"י פרעה מלך מצרים ואף שינה את שמו ליהויקים, וכאשר פרעה מפסיד במערכה למלך בבל, בחר יהויקים להיות נאמן לבבלים ועבדם במשך שלש שנים, ובסופם מרד בהם.

נקודות לעיון:

א. מות יאשיהו

מות יאשיהו המלך הצדיק, עורר הרהורים בתחום האמונה, הכיצד נענש יאשיהו ומת בשדה הקרב?

דרכי הפרשנים ליישב את הקושי:

רלב"ג: יאשיהו מת בעוון העם, כי הוא חשב שיהיו כל ישראל הולכים בדרך התורה והמצוות, אך בפועל המשיכו בחטאם בסתר, ועל כן לא שב ה' מחרון אפו.

אחרים: מפני שלא נועץ יאשיהו בנביא, ויצא על דעת עצמו להלחם עם מלך מצרים.

ב. "אך לא שב ה' מחרון אפו... על כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה" (כו),

קושי – מפני מה נענשו ישראל על חטאי מנשה, שחי כ-100 שנים קודם בחרבן?
תשובה – מפני שהחזיקו מעשה אבותיהם בידם, ועל כן נענשו על חטאיהם, ועל חטאי אבותיהם, ונתקיים בהם "עוון אבות על בנים".

פקידת עוון אבות על בנים

ג. לישוב הסתירה בין האמור בתורה "פוקד עוון על בנים" (שמות לד, ז) לבין קביעת יחזקאל "בן לא ישא בעוון האב" (יחזקאל יח, כ)
לישוב הסתירה בין הפסוק: "פוקד עוון אבות על בנים..." (שמות לד, ז), ובין הפסוק: "ובנים לא יומתו על אבות" (דברים כד, טז).

נציין את דברי הגמרא ברכות ז עמ' א:

הפסוק בשמות לד – "כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם".

הפסוק בדברים כד – "כשאינן אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם".

מכאן ניתן להסביר את העיקרון, בן לא ישא בעוון האב, כאשר הבנים אינם ממשיכים ברעות אביהם, ובשעה שהבנים אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, הם נענשים לפי התורה על עוונם ועל עוון אבותם.

מלכים ב פרק כד

הקדמה:

במאבק שבין מלכות מצרים לבין מלכות בבל, נמצאה יהודה בתווך. עם מות יאשיהו והמלכת בנו יהואחז, עלה פרעה מלך מצרים והשתלט על ארץ ישראל, ואף הטיל על תושביה עונש "ויתן עונש על הארץ מאה ככר כסף וככר זהב" (כג, כג), ומלך מצרים אף הרג את יהואחז והמליך במקומו את אליקים אחיו, ושינה את שמו ליהויקים – בדרך המורה על הכנעה.

המלך החדש יהויקים, היה כנוע ועל פי דרישת פרעה מלך מצרים, הטיל מס על הארץ "והכסף והזהב נתן יהויקים לפרעה... על פי פרעה..." (כג, לה). עם חלוף השנים, היתה יד מלכות בבל על העליונה, וכאשר פרעה מפסיד למלך בבל, עלה נבוכדנאצר בשנה הרביעית גם על יהודה וכבש אותה, ומפחד מפניו נכנע יהויקים, ונתן לו מס כפי שהטיל עליו במשך שלוש שנים, "ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים..." ומסתבר שאך נשבע לו שלא ימרוד בו לעולם.

חלוקת הפרק:

1. מרד המלך יהויקים במלך בבל וגורלו – א – ז
2. מלכות יהויכין בן יהויקים, וגלות החרש והמסגר – ח – יז
3. מלכות מתניה (צדקיהו) בן יאשיהו - יח - כ

1. מרד המלך יהויקים במלך בבל וגורלו (א – ז)

א בַּיָּמִיו עָלָה, נִבְכַּדְנָאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל; וַיְהִי-לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וַיָּשָׁב וַיִּמְרֹד-בּוֹ.
ב וַיִּשְׁלַח יְהוָה בּוֹ אֶת-גְּדוּדֵי כַשְׂדִּים וְאֶת-גְּדוּדֵי אַרְם וְאֶת גְּדוּדֵי מוֹאָב, וְאֶת גְּדוּדֵי בְנֵי-עַמּוֹן, וַיִּשְׁלַחם בִּיהוּדָה, לְהֶאֱבִידוֹ: כְּדָבַר יְהוָה--אֲשֶׁר דִּבֶּר, בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.
ג אַךְ עַל-פִּי יְהוָה, הִיִּתָּה בִּיהוּדָה, לְהִסִּיר, מֵעַל פְּנֵיו--בְּחֻטְאֵת מְנַשָּׁה, כָּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה.
ד וְגַם דָּם-הַנְּקִי אֲשֶׁר שָׁפַךְ, וַיִּמְלֵא אֶת-יְרוּשָׁלַם דָּם נָקִי; וְלֹא-אָבָה יְהוָה, לְסַלֵּחַ.
ה וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יְהוֹיָקִים, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה.

ו וַיִּשְׁכַּב יְהוֹיָקִים, עִם-אֲבֹתָיו; וַיִּמְלֶךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

ז וְלֹא-הִסִּיף עוֹד מֶלֶךְ מִצְרַיִם, לְצֵאת מֵאֶרְצוֹ: כִּי-לָקַח מֶלֶךְ בָּבֶל, מִנְּחַל מִצְרַיִם עַד-נְהַר-פְּרָת, כָּל אֲשֶׁר הִיִּתָּה, לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם.

לאחר שלוש שנים שבהם יהויקים עבד בו את בבל, שב ומרד בו למרות השבועה, ויתכן כי תעוזתו נבעה בעקבות הערכתו, כי המצרים שנערכו לצאת למלחמה בבבלים ינצחו בה, אך הערכתו זו התבדתה, ומלך בבל נבוכדנאצר בלווית גדודים מארם, מואב ועמון שהיו כנועים לבבל עלו על יהודה, הטילו מצור עליה, ואתיהויקים לקחו בשבי והוליקוהו לבבל "עליו עלה נבוכדנאצר מלך בבל ויאסרוהו בנחושתיים להוליקו בבבל" (דברי הימים ב, לו, ח)

2. מלכות יהויכין בן יהויקים וגלות החרש והמסגר (ח – יז)

ח בֶּן-שָׁמְנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה, יְהוֹיָכִין בְּמַלְכוֹ, וַיִּשְׁלַשֶׁה חֳדָשִׁים, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, נְחֻשְׁתָּא בַת אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלַם.

ט וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה, כָּכֹל אֲשֶׁר-עָשָׂה, אָבִיו.

י בַּעַת הַהִיא--עָלָה (עָלוּ) עֲבָדֵי נִבְכַּדְנָאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל, יְרוּשָׁלַם; וַתִּבֵּא הָעִיר, בְּמִצּוֹר.

יא וַיָּבֵא נִבְכַּדְנָאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל, עַל-הָעִיר; וַעֲבָדָיו, צָרִים עָלֶיהָ.

יב וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ-יְהוּדָה, עַל-מֶלֶךְ בָּבֶל, הוּא וְאִמּוֹ, וְעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו; וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל, בַּשָּׁנָה שְׁמֹנֶה לְמַלְכוֹ.

יג וַיֵּצֵא מֶשֶׁם, אֶת-כָּל-אוֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה, וְאוֹצְרוֹת, בֵּית הַמֶּלֶךְ; וַיִּקְצֹץ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּהִיכַל יְהוָה, כַּאֲשֶׁר, דָּבַר יְהוָה.
יד וְהִגְלָה אֶת-כָּל-יְרוּשָׁלַם וְאֶת-כָּל-הַשָּׂרִים וְאֶת כָּל-גְּבוּרֵי הַחֵיל, עֶשְׂרֵה (עֶשְׂרֵת) אֲלָפִים גּוֹלָה, וְכָל-הַחֶרֶשׁ, וְהַמַּסְגֵּר: לֹא נֶשְׂאָר, זֹלַת דְּלַת עִם-הָאָרֶץ.
טו וַיִּגַּל אֶת-יְהוִיכִין, בְּבֵלָה; וְאֶת-אִם הַמֶּלֶךְ וְאֶת-נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת-סָרִיסָיו, וְאֶת אוֹלֵי (אֵילֵי) הָאָרֶץ, הוֹלִיךְ גּוֹלָה מִירוּשָׁלַם בְּבֵלָה.
טז וְאֶת כָּל-אֲנָשֵׁי הַחֵיל שִׁבְעַת אֲלָפִים, וְהַחֶרֶשׁ וְהַמַּסְגֵּר אֶלֶף--הַכֹּל, גְּבוּרִים עֹשֵׂי מַלְחָמָה; וַיָּבִיֵאם מֶלֶךְ בְּבַל גּוֹלָה, בְּבֵלָה.
יז וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ-בְּבַל אֶת-מִתְנִיָה דָדוּ, תַּחְתָּיו; וַיִּסֹּב אֶת-שְׁמוֹ, צְדָקְיָהוּ.

במקום יהויקים שנלקח בשבי לבבל מלך יהויכין בנו, ואף הוא כאביו חטא "ויעש הרע בעיני ה' בכל אשר עשה אביו", ומשראה יהויכין כי המצור על העיר הולך ומתהדק, נכנע יהויכין "ויצא מלך יהויכין... על מלך בבל הוא ואמו ועבדיו ושריו..." (יב), ואחר פרץ חיל נבוכדנאצר אל ירושלים, ולקח את אוצרות בית המקדש לבבל, ואחר הגלה בראשונה את האנשים החשובים שבירושלים, ובניהם גם "החרש והמסגר" כל המומחים והאומנים ביצור כלי נשק. גם יהויכין ושריו הוגלו והובאו לבבל.

סכום:

1. יהויכין נכנע לפני מלך בבל. (יב)
2. מלך בבל פרץ לירושלים ובזז את אוצרות בית המקדש והביאם לבבל. (יג)
3. מלך בבל הגלה את חשובי העם, שרים והגבורים. (יד)
4. מלך בבל הגלה את החרש והמסגר, הממחים והאומנים ביצור כלי נשק. (יד)
5. מלך בבל הגלה את המלך, נשותיו וסריסיו. (טו)
6. מלך בבל ממליך את מתניה במקום יהויכין, ושינה את שמו לצדקיהו. (יז)

3. מלכות מתניה (צדקיהו) בן יאשיהו (יח – כ)

יח בֶּן-עֲשָׂרִים וְאַחַת שָׁנָה, צְדָקְיָהוּ בְּמַלְכוֹ, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אִמּוֹ, חַמִּיטַל (חַמוּטַל) בַּת יִרְמְיָהוּ מַלְבָּנָה.

יט וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה, כְּכֹל אֲשֶׁר-עָשָׂה, יְהוִיכִים.

כ כִּי עַל-אֵף יְהוָה, הִיְתָה בִירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה, עַד-הַשְּׁלֹכוֹ אֹתָם, מֵעַל פְּנֵיו; וַיִּמְרַד צְדָקְיָהוּ, בְּמֶלֶךְ בְּבַל.

מלך בבל שהמליך את מתניה במקום יהויכין, שינה את שמו לצדקיהו, כצעד נוסף להיותו המלך החדש כנוע לפניו, ונאמן לו. גם צדקיהו לא למד כל לקח מאבותיו, יהויקים ויהויכין, ואף הוא בחר לסור מדרך ה', "ויעש הרע בעיני ה'..."

מלכים ב פרק כה

הקדמה:

פרק זה הינו המשך ישיר למאורעות שצוינו בפרק הקודם, וענינו האירועים החשובים שאירעו אחר מות יהויכין, והמלכת צדקיהו דודו תחתיו, ועיקרם מרד צדקיהו במלך בבל, המצור הבבלי, הבקעת העיר, חרבן המקדש וגלות הנותרים ביהודה.

חלוקת הפרק:

1. מרד צדקיהו והמצור על ירושלים – א – ז
2. חרבן המקדש, ירושלים והגלות – ח – יב
3. ביזת כלי המקדש ולקיחתם בבבלה – יג – יז
4. שבי הכהנים והמנהיגים, והמתתם – יח – כא
5. מינוי גדליה על שארית העם – כב – כד
6. רצח גדליה ויציאת השארית למצרים – כה – כו
7. שחרור יהויכין – כז – ל

1. מרד צדקיהו והמצור על ירושלים (א – ז)

א וַיְהִי בְשָׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְמַלְכוֹ, בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, בָּא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל הוּא וְכָל-חֵילוֹ עַל יְרוּשָׁלַם, וַיִּחַן עָלֶיהָ; וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דֵּיק, סָבִיב.

ב וַתְּבֹא הָעִיר, בַּמְּצוֹר, עַד עֲשָׂתֵי עָשָׂרָה שָׁנָה, לְמֶלֶךְ צַדְקִיָּהוּ.

ג בַּתְּשַׁעָה לַחֹדֶשׁ, וַיִּחְזַק הָרֶעִב בְּעִיר; וְלֹא-הָיָה לָחֶם, לְעַם הָאָרֶץ.

ד וַתִּבְקַע הָעִיר, וְכָל-אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הִלְלִה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין הַחֲמַתִּים אֲשֶׁר עַל-גֵּן הַמֶּלֶךְ, וְכִשְׂדִים עַל הָעִיר, סָבִיב; וַיֵּלֶךְ, דֶּרֶךְ הָעֲרֵבָה.

ה וַיִּרְדְּפוּ חֵיל-כִּשְׂדִים אַחַר הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁגּוּ אֹתוֹ בְּעֲרֹבוֹת יְרֵחוֹ; וְכָל-חֵילוֹ--נָפְצוּ, מֵעִלְיוֹ.

ו וַיִּתְּפְשׂוּ, אֶת-הַמֶּלֶךְ, וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל-מֶלֶךְ בָּבֶל, רַבְלָתָה; וַיִּדְּבְרוּ אֹתוֹ, מִשְׁפָּט.

ז וְאֶת-בְּנָי, צַדְקִיָּהוּ, שְׁחָטוּ, לְעֵינָיו; וְאֶת-עֵינֵי צַדְקִיָּהוּ, עוֹר, וַיֹּאסְרוּהוּ בְּנַחֲשָׁתִים, וַיְבֹאֵהוּ בָּבֶל.

בשנה התשיעית למלכות צדקיהו בעשרה בטבת, כשנה וחצי לפני החורבן (שנת 3,338 לבריאה), הטיל נבוכדנאצר מלך בבל מצור על ירושלים, עד שנת אחת עשרה

למלכות צדקיהו, ובתשעה לחודש תמוז (צום הרביעי) הובקעה חומת העיר, והחל מסע הפורענות של מלכות בבל ביהודה. גם המלך צדקיהו נתפס, ונקרו את עיניו לאחר שנשחטו בניו לעיניו.

2. חרבן המקדש, ירושלים והגלות (ח – יב)

ח ובחדש החמישי, בשבעה לחדש-- היא שנת תשע-עשרה שנה, למלך נבכדנאצר מלך-בבל: בא נבוזראדן רב טבחים, עבד מלך-בבל--ירושלים.

ט וישרף את-בית-יהוה, ואת-בית המלך; ואת כל-בתי ירושלים ואת-כל-בית גדול, שרף באש.

י ואת-חומת ירושלים, סביב--נתצו כל-חיל כשדים, אשר רב-טבחים.

יא ואת יתר העם הנשארים בעיר, ואת-הנפלים אשר נפלו על-המלך בבל, ואת, יתר ההמון-הגלה, נבוזראדן רב טבחים.

יב ומדלת הארץ, השאיר רב-טבחים, לכרמים, וליגבים.

ובחודש החמישי (אב), שרף מלך בבל את בית המקדש, ואת בית המלך ואת ירושלים, ויתר העם שנשארו אחר הרעב וההרג, הגלו הבבלים לבבל מלבד דלת העם שהתיר כדי לנצלם, שיהיו מעבדים שדות וכרמים לטובת בבל.

3. ביזת כלי המקדש ולקחתם בבלה (יג – יז)

יג ואת-עמודי הנחשת אשר בית-יהוה, ואת-המכנות ואת-ים הנחשת אשר בבית-יהוה--שברו כשדים; וישאו את נחשתם, בבלה.

יד ואת-הסירת ואת-היעים ואת-המזמרות ואת-הכפות, ואת כל-כלי הנחשת אשר ישרתו-בם--לקחו.

טו ואת-המחתות, ואת-המזרקות, אשר זהב זהב, ואשר-כסף כסף--לקחו, רב-טבחים.

טז העמודים שנים, הים האחד והמכנות, אשר-עשה שלמה, לבית יהוה--לא-היה משקל, לנחשת כל הכלים האלה.

יז שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד, ולתרת עליו נחשת וקומת הכתרת שלש אמה (אמות), ושבכה ורמנים על-הכתרת סביב, הכל נחשת; וכאלה לעמוד השני, על-השבכה.

כל כלי המקדש שנותרו נבזזו על ידי בבל, וכל מה שלא ניתן לקחת בשל משקלם הכבד שברו.

4. שבי הכהנים המנהיגים והמתם (יח – כא)

יח ויקח רב-טבחים, את-שריה כהן הראש, ואת-צפניהו, כהן משנה; ואת-שלשת, שמרי הסף.

יט ומן-העיר לקח סריס אחד אשר-הוא פקיד על-אנשי המלחמה, וחמשה אנשים מראי פני- המלך אשר נמצאו בעיר, ואת הספר שר הצבא, המצבא את-עם הארץ; וששים איש מעם הארץ, הנמצאים בעיר.

כ ויקח אתם, נבוזראדן רב-טבחים; וילך אתם על-מלך בבל, רבלתה.

כא ויך אתם מלך בבל וימיתם ברבלה, בארץ חמת; ויגל יהודה, מעל אדמתו.

עם ביזת כלי המקדש, נלקחו הכהנים שעבדו במקדש, ואת ראשי הצבא והקרובים למלכות צדקיהו לשבי, ושם המיתם "ויקח אותם... ויך אותם מלך בבל וימיתם... ויגל יהודה מעל אדמתו"

5. מינוי גדליה על שארית העם (כב – כד)

כב והעם, הנשאר בארץ יהודה, אשר השאיר, נבוכדנאצר מלך בבל--ויפקד עליהם, את- גדליהו בן אחיקם בן שפן.

כג וישמעו כל-שרי החילים המה והאנשים, כי-הפקיד מלך-בבל את-גדליהו, ויבאו אל- גדליהו, המצפה; וישמעאל בן-נתניה ויוסן בן-קרח ושריה בן-תנחמת הנטפתי, ויאזניהו בן- המעכתי--המה, ואנשיהם.

כד וישבע להם גדליהו, ולאנשיהם, ויאמר להם, אל-תיראו מעבדי הכשדים: שבו בארץ, ועבדו את-מלך בבל ויטב לכם.

את גדליה בן אחיקם, שהיה מיוחס וקרוב למלכות צדקיהו, מינה המלך נבוכדנאצר על דלת העם שהותיר ביהודה, והוא אשר קרא לנותרים לעבוד את מלך בבל, ולהעביר לו כל מס שידרש, כדי שיטיב עימהם "שבו בארץ ועבדו את מלך בבל ויטב לכם" (כד)

6. רצח גדליה ויציאת הנותרים למצרים (כה – כו)

כה ויהי בחדש השביעי, בא ישמעאל בן-נתניה בן-אלישמע מזרע המלוכה ועשרה אנשים אתו, ויכו את גדליהו, וימת; ואת-היהודים, ואת-הכשדים, אשר-היו אתו, במצפה.

כו ויקמו כל-העם מקטן ועד-גדול, ושרי החילים, ויבאו, מצרים: כי יראו, מפני כשדים.

גם על הנותרים לא פסחה הפורענות, ובשעה שישמעאל בן נתניה שהיה מזרע המלוכה רצח את גדליה בן אחיקם, כשערער על מנויו בחשבו כי לו מגיע השלטון על הנותרים ביהודה. ישמעאל בן נתניה שהיה מיוחס ומזרע המלוכה, לא השלים עם מנויו של גדליה בן אחיקם למנהיג על הנותרים ביהודה, ובערמה קם ועשרה אנשים שהצטרפו אליו, רצח את גדליה בן אחיקם, ומחשש לנקמה מצד הבבלים שמינו את גדליה, יצאו כל הנותרים והלכו למצרים, ובכך הושלמה הגלות, ובא הקץ אף השארית שנותרה ביהודה "ויקומו כל העם... ויבואו מצרים כי יראו מפני כשדים", ויש להדגיש שחרבן המקדש וירושלים והגלות, קרו בגלל חטאי המלכים והעם, ובעיקר בגלל חטאי מנשה, אך על פי ה' היתה ביהודה להסיר מעל פניו בחטאת מנשה בכל אשר עשה (כד, ג)

כז וַיְהִי בְשָׁלְשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה, לְגַלוּת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ-יְהוּדָה, בְּשָׁנִים עָשָׂר חֲדָשׁ, בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע לַחֲדָשׁ; וְנָשָׂא אֹיִל מֵרֹדֶךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנַת מַלְכוּ, אֶת-רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ-יְהוּדָה--מִבֵּית כְּלָא.

כח וַיְדַבֵּר אֶתֹ, טֹבוֹת; וַיִּתֵּן, אֶת-כֶּסֶּאֱו, מֵעַל כֶּסֶּא הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אֶתֹ, בְּבָבֶל.

כט וְשָׂנָא, אֶת בְּגָדֵי כְלָאוֹ; וְאָכַל לֶחֶם תְּמִיד לְפָנָיו, כָּל-יְמֵי חַיָּו.

ל וְאַרְחָתֹ, אֲרַחַת תְּמִיד נִתְּנָה-לוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ--דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ: כָּל, יְמֵי חַיָּו.

המלך יהויכין שנשבא על ידי נבוכדנאצר מלך בבל והוגלה לבבל. מלך בבל אויל מרודך שמלך תחת אביו, שינה מדרך שבה נהג אביו עם מלכי יהודה, ובשנה הראשונה למלכותו שחרר את המלך יהויכין, שנשבא על ידי אביו נבוכדנאצר והוגלה לבבל, "ויגל את יהויכין בבלה" (כד, טו), ואכן כעבור שלושים ושבע שנים (מאז גלה יהויכין וישב בכלא) (27 אחר חרבן הבית), זכה לקבל טובות מאויל מרודך מלך בבל, ובהם:

א. דבר אתו טובות – דבר ניחומים

ב. נתן את כסאו מעל כסא המלכים המנוצחים למלך בבל

ג. החליף את בגדי האסיר שלבש לבגדים נאים

ד. ספק לו הקצבה קבועה של מזון